

Buddhistlerin Kutsal Kitapları

İçindekiler

ÖNSÖZ.....-7

BUDDHA'NIN YAŞAMI BUDDHİST DÜŞÜNCE BİÇİMİ BÖLÜNÜŞÜ VE YAYILDIĞI YERLER

Buddha'nın Kısa Yaşam Öyküsü.....	13
Buddhist Düşünce Biçimi.....	15
Buddhizmin Bölünüşü ve Yayıldığı Yerler.....	29

TRİPİTAKA (ÜÇ SEPET)

Tripitaka.....	35
Vinayapitaka	37
Suttapitaka	49
Dhammapada.....	79
Suttanipāta.....	135
Abhidhammapitaka	161
Başka Pali Metinler.....	163
Sanskrit Buddhist Eserler.....	171
Buddhist Terimleri Sözlüğü	179
Kaynaklar.....	185

Yaşayan varlıkların hepsi, zayıf, güçlü; uzun, kısa; büyük, orta veya küçük; görünen, görünmeyen; uzakta veya yakında yaşayan; doğmuş olan ya da doğmakta olan bütün hepsi rnutiiî olsun! Kimse kimseyi aldatmasın, kimse kimseyi küçümsemesin, kimse kimseye öfke ile, darılmayla zarar vermek istemesin.

(Mettasutta 4-6)

Hastalık,
Yaşlılık
Ve Ölümden
Korkanlara...

ÖNSÖZ

Yeryüzündeki dinler içinde en ilginç Buddhizm olsa gerek. Çünkü bütün dinlerin bir tanrısı, ruh inancı, çeşitli kurban biçimleri ve kölecilik anlayışı olmasına rağmen Bıddhizm'de tanrı ve ruh inançları yoktur, kurban sunmak yasaktır ve sınıfsız bir topluma inanılır. Bunlar, Buddhistlerin Kutsal Kitaplarında yazılıdır...

Uzun yıllardır "Üç Sepet" in ne olduğu sorulurdu. Üç Sepet (Tripitaka) Buddhistlerin büyük kutsal yazılarının birikimiydi ama bu sepetlerde ne vardı? İşte bu kitap Üç Sepet¹ in ne olduğunu ayrıntılarıyla açıklayan ve bunu yaparken de Buddhist düşünce tarzını ortaya çıkartan bir kitap olmak iddiasıyla hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra, Üç Sepet'in dışında Pâli dilinde ve Sanskrit dilinde yazılmış Buddhist eserler de kısaca tanıtılmaya çalışılmıştır. Buddha düşüncesini anlamanın en iyi yolu, Buddhist kitaplara dikkatlice bir göz atmaktır.

Üç Sepet'in dili Pâlice'dir. Pâli dili ve Sanskrit dili kardeş dillerdir. Pâli dili eski Prâkrit dillerindedir ve Sanskrit dili gibi ölü bir dildir. Pâli sözcüğü Sanskritçe'dir ve "sıra" anlamına gelir. Olasılıkla "Kutsal kitapların oluşturduğu sıra" kastedilir. Bu dilin anavatanı Magadlı ve çevresidir. Saf bir dil değildir, birçok lehçenin karışımından oluşur. Sanskrit'ten türeme değildir, onunla yanyana gelişmiş fakat kesinlikle ondan daha genç bir dildir. Pâli için Sanskrit'in kızkardeşidir diyebiliriz. Sözcük dağarcığının beşte ikisini Sanskrit sözcükler oluşturur. Ö nedenle

bu kitapta Buddhist terimlerin her iki dilden de yazılışlarını sunmaya çalıştık, iki dil arasındaki "benzerliği, Dhammapada'dan (204) alınma şu beyitte net bir biçimde görmek mümkündür:

Pali: ârogyaparamâ lâbhâ samtutthi paramam dhanam
vissâsaparamâ nati nibbânam paramam sukham

Sanskrit: ârogâ parama lâbhâ samtushtih paramam dhanam
vişvâsah paramah cnâti nirvânam paramam sukham

Türkçe: Sağlık en büyük hediyedir, doyumluluk en büyük
zenginlik,
Güven en iyi akrabalıktır, Nirvâna ise en büyük

Bu bir yerde işi zorlaştıran bir etken de oldu, çünkü Nibbâna mı demeli Nirvâna mı, Dhamma mı demeli Dharma mı diye bir İkilem yaşandı.-Ancak Pâiicelerin uygun olduğuna karar verildi; ama gene de Palice yanında veya bazen yalnızca Sanskrit (Skr.) kullanıldığı da oldu. Örneğin Tîpitaka yerine Sanskrit Tripitaka tercih edildi. Kitabın sonunda bulunan sözlüğe de önce Pâlî sözcükler yazıldı sonra yanına ayrıca İçinde Sanskritleri verildi.

Bu kitabın amacı, Buddhist kutsal kitaplarında yazılı olan konulan okuyucuya göstererek, Buddha ve Buddhizm hakkında, bugüne kadar olandan daha fazla bilgi sahibi olmalarını sağlamaya çalışmaktadır. Bütün dinlerin birinci elden kaynakları, kutsal kitaplarıdır. Daha sonra o dine dayanılarak yazılan, ikinci, üçüncü dereceden yoaim kitapları gelir. Bu açıdan bakıldığında, dünyadaki bütün büyük dinlerin kutsal kitaplarını içerik yönünden karşılaştıran bir çalışmanın yapılması da çok yararlı olacaktır.

Çalışmamızın en önemli kısmını ise Dhammapada çevirisi oluşturmaktadır. Üç Sepet'in ikincisi olan Suttapitaka'nın beşin-

cı kitabı Khuddakanikâya'nın bir böiumii olan ve 423 beyitten oluşan bu kitabı, Palice orjinalinden de yararlanarak Türkçe'ye kazandırmış bulunuyoruz. Güzel sözlerden oluşan beyitler, Dhamma'ya giden adımlar gibi, Yol'u göstermektedirler. Bu eser, Buddhistlerin en Önemli kutsal kitaplarından bir tanesi, belki de en önemlisidir.

Sutta Nipâta'dan da önemli çeviriler yaptık. Örneğin Uragavagga 11'de insan vücudu anlatılırken, kemik ve sinirler, et, deri ve iç organlar sayılır ve bedenın pis salgılarından söz edilir. Bedenin dokuz deliğinden sürekli pislik atıldığı söylenir. İnsanın, kendisinin ve başkasının bedenine olan bağılıktan kurtulması gerektiği söylenir. Yani zaafı olan, gerçekte çekici bir yanı olmayan bir şey için istek ve bağılılık duymanın gereksizliği son derece çarpıcı ve gerçekçi bir yöntemle vurgulanıyor. İnsanlar, başka dinlerde olduğu gibi, "çıplaklık konusunu açmayacaksınız" gibi emirlerle ve cehennemle korkutularak vaz geçirilmeye çalışmamaktadır. Buddhizmin bu ve bunun gibi birçok yönde çok büyük farkları vardır diğer dinlerden. Ancak karşılaştırmalı dinler bu çalışmanın kapsamını aşmaktadır ve umarız ileride böyle bir çalışma yapılacaktır.

Bu kitabın iki ana bölümden oluştuğunu söyleyebiliriz. Birinci bölümde Buddha Düşüncesi ve Buddhizmin Yayılışı işlenmiştir. İkinci bölümde ise Tripitaka (Üç Sepet) ve diğer Buddhist kitaplardan bazıları kısaca tanıtılmış, küçük fakat çok önemli örneklerle konu desteklenmiştir. Bunlar içinde sadece Dhammapada'mn tamamı sunulmuş bulunmaktadır.. Aslında daha önce sadece bu eseri yayınlamayı düşünmüştük, ancak bu durumda okuyucu, bundan kat kat geniş olan Buddhist edebiyatı net olarak göremeyecekti. Gene de yaptıklarımız Buddhizmi anlatma yolunda bir Hiç'tir.

Doç. Dr. Korhan K

Eylül 1998

Buddha'nın Yaşamı
Buddhist Düşünce Biçimi
Bölünüşü ve Yayıldığı Yerler

BUDDHA'NIN KISA YAŞAM ÖYKÜSÜ

Buddha'İÖ 6. yüzyılda Kuzey Hindistan'da yaşadı (İÖ 563-483). Asıl adı Siddhatta (Skr. Siddhârtha) alie adı Gotama (Skr. Gautama) idi. Babası, bugün Nepal sınırları içinde kalan Sâkya krallığının başıydı ve adı Suddhodana idi. Annesi kraliçe Mâyâ idi. O zamanın töreleri gereği Siddhatta, çok genç yaşta (on altısında) güzel prenses Ysodharâ ile evlendi. Genç prens sarayında çok lüks bir hayat yaşadı. Fakat onca rahat yaşamdan sonra, hastalık, yaşlılık, Ölüm gibi gerçeklerle tanıştı. Bu, onun düşüncelerini temelinden salladı. Yaşamın ve gerçeğin ne olduğunu bılmak için dayanılmaz bir istek duymaya başladı. Yirmidokuz yaşma geldiğinde sarayını terk etti. Tam o sırada doğan çocuğa "engel" anlamında Râhula adını verdi, çünkü o, başladığı yeni yolda bir engel gibiydi. Sarayın dışında çilecilere katıldı ve gerçeği bu yolla bulacağını düşündü.

Altı yıl boyunca Gotama, Ganj vadisinde dolaştı, birçok ünlü Öğretmen tanıdı. Onların sistemlerini denedi, çok katı çile yöntemlerini uyguladı. Fakat bunlar onu tatmin etmedi. Onun yaşadığı devirde birçok Brahmana okulları, Upanishad okulları vardı. Ama o, bütün geleneksel din metotlarını terk etti ve kendi yolunda yürümeyi sürdürdü. Otuz beş yaşma, geldiğinde bir akşam, bugünkü Bihar'da bulunan Gaya'da Nerancarâ ırmağı kenarındaki Bochlghaya ağacının altına oturdu ve orada aydınlanmaya erişti. Bu andan sonra o, Buddha (Aydınlanmış Kişi)

diye çağnlmaya başladı.

Aydınlanmadan sonra Gotama Buddha ilk vaazını Benares'de îsapatana (Sarnath)'da bulunan Geyik Parkı'nda verdi. İlk müritleri eski arkadaşları olan beş çileciydi. Aşırı çile yöntemlerini terk ettiği için kendisine kızgın olan bu çilekeşler, hemen yumuşayıp Buddha'nın yolunu izlediler. Giderek kendisine inananların sayısı arttı. Bundan sonra tam 45 yıl Buddha krallara, köylülere, Brahman'lara, kast dışı insanlara, zenginlere, yoksullara, her sınıftan, renkten ve cinsten insanlara öğretisini anlattı. Onların arasında hiçbir ayırım gözetmedi. Ona göre, kadın olsun erkek olsun, brahman olsun kast dışı olsun her insan öğretisini dinleyebilir ve izleyebilirdi. Bu, onun yarattığı büyük devrimlerden biriydi çünkü yaşadığı çağda Hindistan'da çok büyük ve sefi bir sraıfa.ynını vardı. tku.ün suımanı üzerinde isc cun aam'an olan üraiirnanıar vardı.

Seksen yaşına geldiğinde Buddha, Uttar Pradeş bölgesinde bulunan Kusinara'da hayata gözlerini kapadı.

BUDDHIST DÜŞÜNCE BİTİMİ

Buddha düşüncesini doğru değerlendirebilmek için onu hayal ve efsaneden bütünüyle ayırmak gerekmektedir, Buddha'nın yaşamıyla ilgili çeşidi efsaneler oluşturulmuştur. Örneğin onun doğumuyla ilgili efsanede Siddhârta Gautama'nın doğuşu şöyle anlatılır:

Kapilavastu'da egemenlik süren Gotama soyunun kral ve kraliçesinin hiç çocuğu yoktur. Saf ve temiz bir Bodhisattva sahibi olmak için çok sıkı bir orıncı girerler. Kraliçe Mâyâdevî bir gece rüyasında beyaz bir filin yan tarafından içine girdiğini görür. Kâhinler bunun, doğacak çocuğun Evrensel Hükümdar veya Buddha olacağına delalet ettiğini söylerler. On ay sonra kraliçe, anne ve babasını ziyaret etmek üzere kızkardeşi ve kadın hizmetçileriyle birlikte Kapilavastu'dan ayrılır. Yolda, Lumbini koruluğunda bir mola verir ve o sırada bir ağaç dalma tutunarak çocuğunu doğurur. Bodhisattva onun sağ böğründen hiç acı vermeden çıkmıştır. Ona hiç insan eli değmeden, tanrı tarafından ile tanrı Brahma ellerine alırlar ve bebek Bodhisattva'yı temizlerler. Doğduğu yerde mucize eseri oluşan büyük nilüfer çiçeği üstünde otururken, iki Nâga kralı bir kez daha onu yıkayıp temizlerler. Sonra kalkar, dört yöne ayrı ayrı yedi adım atarak "hastalık ve ölümü yeneceğini" korkusuz bir aslan gibi kükreyerek açıklar. Cennet, cehennem ve tüm dünya bu olayı kutlar. „Aymjında_Böclhisattvalmii^

ğı, atı ve çeşitli krallar da doğarlar. Doğumdan yedi gün sonra Mâyâdevî ölür ve Tushita cennetinde yeniden doğar. Kızkardeşi Mahâpracâpatî kralın ikinci karışdır ve Bodhisattva'yı yedi yaşına kadar o büyütür.

Buddha ile ilgili başka efsaneler de vardır; Asita'nın kehaneti ve Ayartıcı Mâra gibi:

Bodhisattva Kapilavastu'ya geri döndükten sonra (bu sırada çevresi tanrılarla sarılıdır), Şâkya geleneğine göre kabilenin baş tanrısı olan Abhaya (Korkusuz)'nın tapmağına gider. Kral ona Siddhârtha (Başarı ve ün sahibi) admı verir. Kâhinler onun yıldız falına bakarlar ve onun 32'si bedensel olmak üzere büyük insanlara ait 80 işaret taşıdığını anlarlar. Bütün işaretler Siddhârtha'nın bir Evrensel Hükümrân veya bir Buddha olacağına deiaici etmektedir. Birincisi hiç oğlu Gunayan babasını scvindifecekiir ama ikincisi iüm insanlığın iyiliğı içindir. Buddha'nın ikinci yolu seçeceğini, Hımalayalarda yaşayan Asita isimli bir kâhin bilir ve Kapilavastu'ya gelip küçük çocuğun ayaklarına kapanır. Prens 'Siddhârtha'daki müthiş zekâyı göreyerek, onun ileride Buddha olup Erdem Çarkı'm döndürüşüne kendisinin tanıklık edemeyecek kadar yaşlı olmasına da fena halde üzülür.

Mâra, kötülüğün simgesidir. Sürekli olarak Gotama İle uğraştığı ve onu ulaşmak İstedığı yoldan saptırmaya çalıştığı İçin ona, Ayartıcı Mâra diye seslenilir. Gotama derin düşünceye daldığı ve gerçeğı bulup aydınlanmaya erişeceğı zamanlarda Mâra onun üzerine kötü Rıhlardan kurulu ordularını göndermiş ama her seferinde yenilmiştir. Son yenilgiyi de Gotama'nın Bodhga-ya ağacının altında aydınlanıp Buddha olduğı zaman almıştır.

Bütün bu efsaneler, Buddha'mın ölümünden sonraki yüz yıllar içinde, onu yüceltmek kaygısıyla eski tutucu düşüncelerin etkisiyle ve İlkel eğilimlerle oluştuRilmiştir. Aslında gerçek Buddha düşüncesinin bu tür efsanelerle bir ilgisi yoktur. Buddha'yı anlayabilmek için önce gerçek ile hayali birbirinden

ayırarak gerekir. •

Buddha bir insandır, dengeli ve sağlıklı düşünen bir insan. Bir tanrı değildir, ölümünden sonra tanrılaştırılmıştır. Öne sürdüğü ve insanlara sunduğu öğretisi de tamamen akla ve mantığa dayanır. Olağanüstü olayların, mucizelerin yeri yoktur. Tanrı, ruh, öteki dünya gibi kavramların da onun öğretisinde yeri yoktur. Her insan kendi içinde "Buddha" olabilecek cevheri taşır ama bunun için çabalamadığından Buddha olamaz. Her insan gerçeği kendisi bizzat aramalıdır. Başkalarının kefil olduğu, yemin ettiği olaylar, sistemler, inançlar Buddha'nın gözünde geçerli değildir. İnsan, olağanüstü güçlerden, tanrı veya tanrılardan medet umarak gerçeğe ulaşamaz. İnsanı kötülüğe sevkeden cehalet (aviccâ) ve yanlış görüşler (micçhâ ditthi)dir. İnsan bunları yok etmekte hiç tereddüt etmemelidir,

Buddhizm bir din midir yoksa bir felsefe sistemi mi? Bazılarına göre birincisidir, bazılarına göre ikincisidir. Bazı kimseler de her ikisi veya hiç birisi olduğunu söylerler. Buddhizm kabaca "Buddha'nın Düşünce Sistemi ve onu izleyenlerin oluşturduğu dinsel düzen"dir. Ama özgün Buddha düşüncesi bir din değil, bir yaşam felsefesidir. Metafizik problemlerle uğraşmaz. Tanrı, ruh, öbür dünya kavramlarının olmaması, Brahmanların kutsal kitapları olan Vedaları doğal bilgi kaynağı olarak saymaması, toplumdaki sınıf ayrılığına karşı çıkması, Brahman tören ve törenciliğini hiçe sayması onu Materyalist düşünceye yaklaştırmaktadır. Ancak Buddhizm Madde'yi İlk saymaz. Buddhizm'e göre düşünce ilktir. İşte bu noktada Buddhizm İdealist bir düşünce biçiminde karşımıza çıkar ve müthiş bir insanlık ideali çizer. Bu durumda onun Materyalizm ile İdealizm arasında bir yerde durduğunu söyleyebiliriz. Öte yandan bazı düşünürler onun Materyalist olduğunu kabul etmez ve Buddha'yı bütünüyle İdealist sayarlar. Onlara göre bunun nedeni, Buddhizm'in maddenin akıl üzerindeki önceliğini kabul etmemesi, Buddha'nın aşiret toplumları (Ganalar) ve feodal monarşilere

radikal bir biçimde karşı çıkmaması, zengin tüccar ve krallara yakın davranması, onun örgütlü bir feodal devlet dini yaratması, -'ruhbanlığı sürdürmesi, sömüren sömürülen herkesin bu dünyada acı çektiğini söyleyip sonra da bunu gidermek için geleneksel yogi ve brahman çilekeşleri gibi dünyadan el etek çekmek gerektiğini söylemesi, feodal düzenin adaletsizliklerine karşı savaşmaması, kaçak kölelerin örgüte alınmaması, kadınlara iyi gözle bakılmaması gibi konulardır. Madalyonun öteki yüzünde ise bir başka Buddhizm vardır, ırk, ülke ve sınıf ayrımı gözetmeyen, tüm canlılara merhametle bakan, dünyayı ve olayları neden-sonuç ilişkisiyle açıklayan, Materyalizm'in bazı değerlerini içeren bir Buddhizm. Onun düşüncelerini sıradan insanlar ve aşas; halk tabakalım anlayamazdı. C) nedenle destek, şehidi bnrijv^krdiu.v soylardan geldi. ilkel ropk^da,; Buddhizm'i ancak ilkelleşmesi pahasına kabul edebilirlerdi ve nitekim Buddhizm geniş kitlelere yayıldııkça ilkelleşti. Buddha eğer çalışmaya izin verseydi (örneğin manastırın bir köşesinde birkaç keşişin sebze ekmesine izin verseydi) o zaman yok etmek istediği mülkiyet duygusunu kendi eliyle azdırmış olacaktı ve bunun önü alınamayacaktı. Buddhist Sangha örgütünde ise her keşişin dilenme tası, giysi gibi birkaç eşya dışında özel mülkiyeti bulunmazdı. Feodalizme karşı pasif kalmasının nedeni de bunu o gün için değiştirebilecek düşünsel altyapının hazır olmamasıdır. Şiddet uygulayacak bir ordu oluşturmak ise Buddha düşüncesine tamamen karşıttır. Kendisi bizzat "şiddet Şiddeti doğurur" diyordu. O bugünkü dünyada yaşamıyordu, onun sınıfsal İlişkilerini, aşiret ve feodalizm bağlantılarını bugünden 2500 yıl geriye bakarak yapmak yanlış olur. O halde Buddha'nın Materyalizm ile idealizm arasında bir yerde durduğum! söylemek çok da yanlış birşey olmasa gerek. Çünkü o, açık bir şekilde, kendisiyle çağdaş olan Materyalist Çarvakalardan etkilenmişti.

Hindistan'da İsa'dan yaklaşık binüçyüz yıl öncesinden beri

çok tanrılı Veda dini egemendi. Bu dinin kutsal kitapları Vedalardı (Rig, Sama, Yacır ve daha sonra İ.Ö. 700'lerden itibaren Atharvaveda'nın katılımıyla 4 Veda), onların uygulayıcıları ise Brahmanlardı. Brahmanlar tüm toplum üzerinde egemendiler. Diğer sınıftan insanlara ücret karşılığı dinsel tören yapıyorlar ve bu yolla çok zengin oluyorlardı. Brahmana metinlerinde Brahmanlar kendilerini Tanrı ile eş tutmuşlardı. Toplumun yönetimini ellerinde tutuyorlardı. Bu durum, gerçekte erki elinde bulduran asker sınıfının pek hoşuna gitmiyordu. Eski metinlerde din adamlarıyla askerlerin büyüklü küçüklü çekişmelerini anlatan kısımlar vardır. Bunların her zaman Brahman çileciilerin zaferiyle bitmesine şaşırılmamak gerekir, çünkü bu tür edebiyatı yaratanlar da Brahmanlardır. Bu insanlar, her ne kadar yüzyıllarca sihir, büyü ve kurban işleriyle uğraştılsa da; bir zaman sonra karşılıklı tartışmalarla düşüncelerini geliştirdiler. Upanishadlar çağına (İ. Ö. 600) geldiğinde bu felsefi tartışmalar doruk noktasına çıktı. Öyle ki Hindistan'da ve belki de Dünya tarihinde ilk kez rasyonel düşünen filozoflar yetişti. Bunlardan biri de Uddalakâ Aruni idi. Aruni, düşüncelerini açıklarken deney yapıyordu ve tanrının dışında. birtakım olaylardan söz ediyordu. Ama Upanishadlardaki egemen düşünce çok açıktı. Tanrı Brahma'dır, Brahma ise kişisel ruh yani Atman'dır. Her bireyin içinde bulunan kişisel ruh ile Evrensel ruh aynıdır. Sayısız doğuşlardan sonra, en son ölümle bireysel ruh evrensel ruha karışır. Upanishad düşünürleri bunu tat tvam asi (Sen O'sun) ve aham brahmâsmi (ben Brahma'yım) şeklinde formülle ediyorlardı. Caynist ve Buddhist felsefeler de bu Upanishad döneminin ürünleridirler ama Brahman geleneğinden çok farklı olmak üzere. Çünkü aynı dönemde ortaya çıkan Çarvakalar ve Lokayatalar, yani Materyalistler, maddeyi ön plana alıyor, onun belirleyici olduğunu söylüyor, tanrıyı, ruhu, öteki dünyayı ve kutsal kitapları reddediyorlardı. Bunlar Buddhizm'in de

Ruh'a inanıyorlardı. Aslında Brahmanların sınıfçılığma, kanlı kurban törenlerine, günlerce okunan dua seanslarına ve büyük halk sömürülerine ilk tepkiyi Materyalistler vermişti. Buddha ise "Orta Yol" kavramını ortaya atmıştı; Var diyenlerle Yok diyenlerin arasında "Ne Var Ne Yok" diyen bir felsefe olarak. Upanishadlar sayısız doğuşlarla sonsuzluğu ileri sürüyordu. Buddha ise herşeyin geçici olduğunu söyleyerek bunun tersini iddia ediyordu. Buddhist düşünce, sonsuz değişimi savunur. Herşey bir Nedensellik Hkesi'ne (Fratitya Samutpâda) bağlıdır: "Bu vardı ki şu oldu"¹¹ yani birbirini doğuran fenomenler zinciri. Neden ve sonuç birbirlerine hiç benzemeyebilir ve bir sonucun birden fazla nedeni olabilir. Feodalizmin yükseldiği bir devirde Mareiysüz'm'deri yardım uman çok çok insan vardı ve bu, asker simim da işine yarıyordu. O nedenli; krallar, kendi de asker (kshatriya) kökenli olan Buddha'mı düşüncelerine değer veriyorlardı.

Bazı düşünürler, Materyalistlere göre "yaşamın maddeden türediğini" ama Buddha'nın "bizim olan herşey düşüncelerimizin sonucudur" diyerek buna karşı çıktığını söyleyerek, onun düşüncüyü esas aldığı ileri sürerler. Bu doğru gibi gözükken düşüncenin ince bir yanı vardır. Acaba Buddha bu sözü bir "İlk Neden" olarak mı söylemişti? Eğer o bunu, insanın "insan" olmasından sonraki bir "ilk ilke" olarak söylediye, o zaman ne söylemek gerekir acaba? Çünkü biz biliyoruz ki Buddha yaratılış ve oluşumla ilgilenmek istemiyordu.. Kuşkusuz tartışmaya açık bir konudur bu..

Bazıları Buddha'nın düşünceleri için iyimser, bazdan da kötümser derler. Oysa ki o ne iyimser ne de kötümserdir. O gerçekçi (realisödir. Dünyayı olduğu gibi görmeye çalışır. Sürekli olarak neden-sonuç ilişkisini gözlemlemeye çalışır, Her türlü ucun (düşünsel, yaşamsal, duygusal uç noktalan) yanlış olduğunu söyler. Dünya yaşamının canlılar için büyük ve zahmetli bir yük olduğunu, bu yükün acı verdiğini belirtir. Yaşam-

daki asıl amacın bu acıdan kurtulmak olduğunu ileri sürer Bunun için izlenmesi gereken yolu ve kuralları açıklar. Bu Dhamma yoludur. Bu yolun sonunda kişi Nibbâna'ya (Skr. Nirvâna) erişir ve her türlü bağdan kurtularak bütünüyle özgür olur.

Buddhistler için üç şey kutsal sayılır: Buddha, Dhamma ve Sangha. Dhamma sözcüğü'üerdem, adalet, hak, hukuk, töre gibi birçok anlam içerir (Skr. Dharma), Çakra ise "çark anlamına gelir. Buddha "Dhamma Çakra"yı çevirmekle "Yasa Çarkı"nı döndürmeye başlamış olur. Bu, kuşkusuz Buddhist yasalarının geçerli olması gerektiğini gösterir. Yani artık Brahmanîk Dharmalar değil Buddhistik Dharmalar uygulanmalıdır. Sangha sözcüğü "örgüt" anlamına gelir ve bizzat Buddha tarafından kurulmuş olan "manastır teşkilatım" anlatır. Bu örgüte evini terk etmiş, her türlü bağdan kurtulmuş veya kurtulmaya çalışan insanlar gelirlerdi. Sarı elbiseler giyip dilenci rahip (Bhikkhu) olarak yaşamlarını sürdürürlerdi.

Buddha'nın öğretim tekniği, Sokrat'ın diyaloglarına benzer. Sık sık örnekleme yapar. Nehir Örneğini veya çalılardan atılan ok örneğini verir, Konuşmasını, karşısındakine sorular sorup yanıtlar alarak sürdürür. Bazen yanıtı kendisi verir. Buddha dört soylu gerçekten söz etmişti. Buna göre: Keder vardır, kederin nedeni vardır, keder giderilebilir, bunu gidermenin yolları vardır, • Bu, tıpkı günümüz ruh bilimcilerinin bir ruh hastasını iyileştirmekte izledikleri yola benzer. Buddha, hasta olan insanlığı iyileştiren bir doktora benzettiği için ona Bhîsakka veya Bhaişacya Guru (Büyük Doktor) adı verilir. Onun felsefesine yöneltilen en büyük eleştirilerden biri de "çalışmacın olmamasıdır. Örneğin Suttanipâta (Uragavagga 4)da anlatılan Kasibhâradvâcasutta'da, Brahman çiftçi, Buddha'ya dilenmeyip kendisi gibi toprağı ekip çalışarak yemeyi hak temesi gerektiğini söyler. Buddha da ona, kendisi gibi ekip biçtiği ve yemeyi hak ettiği biçiminde bir karşılık verir. Ama bir farkla: Buddha'nın tohumu inanç, kendini kontrolü yağmur,

bilgeliği boyunduruk ve saban, ağırbaşlılığı saban demiri, akıl bağlantısı, düşünceliliği de saban ipi ve keçisidir. O, insanlara düşünce ekip biçmektedir. Yani Buddha ona, verilen her emeğin ağır işlerde çalışıp üretmek ve bu üretim sonucu sahip olma duygusunun azdırılıp pay kapmak için birbiriyle yarışmaya girmek olmadığını, akli ve duyulan kontrol, etmeyi öğrenmenin de bir emek ürünü olduğunu, bunun sonucunda da insanın yaşamayı en az diğerleri kadar hâk ettiğini söylemeye çalışmaktadır. Üstelik Buddha¹'nin önerdiği ılımlı, hırs ve tutkudan uzak, duyguların azdırdığı bencillik ve onun yarattığı savaştan uzak bir yaşam çarızdır. Yeryüzünde onun İsteddiği gibi bir anlayış zeminini oluşsa, ondan sonra yapılacak planlı ve eşit paylaşılan üretimin de zarar olmayacaktır. Buddha insanlara zarar veren zenginliği tepmiş, herkesin ri.çhki^ eşit olduğu ama insanlara zarar vermeyen yoksulluğu yeğlemiştir.

Dört Soylu Gerçek:

Bu söz, Buddha Öğretisinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Pali dilinde "Çattan Ariyasaççâni", Sanskrit dilinde ise "Çatvâri Aryasatyâni" diye söylenir. Buddha bu gerçeği ilk olarak Benares yakınındaki Samath'da, eski dostları olan beş çileciye açıklamıştı: Bu dört gerçek, birçok eski Buddhist metinde çok kez açıklandığı gibi, şöyledir:

1. Dukkha
2. Samudaya (Dukkha'nın kaynağı)
3. Nirodha (Dukkha'nın giderilmesi)
4. Magga (Dukkha'yı gideren yol).

Birinci Soylu Gerçek: DUKKHA

Dukkha sözcüğünün (Skr, Duhklıa) ilk anlamı "acı, keder, ıstı-

rapMır ama bunlar onu açıklamaya yetmez. Bu sözcük "eksiklik, sürekli olmayış, boşluk, gerçek dışı" anlamlarını da içerir. Var olmak Dukkha'yı yaratır. Bu yaklaşım gerçekçi bir gözlem sonucunda elde edilmiştir. Birçok kişinin sandığı gibi "yaşama karamsar bir bakış" değildir. Bir doktor hastasına hiçbir şeyi olmadığını, hemen iyileşeceğini söyleyebilir. Bir başka doktor da aynı hastaya çok kötü durumda olduğunu ve iyileşmesinin olanaksız olduğunu söyleyebilir. Ama doğru olan hastanın hastalığının en iyi şekilde araştırılarak gerekli tedavi şeklinin uygulanmasıdır. Birinci doktor iyimser, ikinci doktor da kötümserdir. Doğru olan yöntem ise gerçekçi olmaktır. Buddha "yaşam •Dukkha'yı yaratır" derken gerçekçi bir yöntemle bu karara varmaktadır. Çünkü en büyük acı, yaşamın sınırlı olmasıdır (Sürekli olmayan şey keder verir = yad aniççam tam dukkham). Üç çeşit dukkha'dan söz edilebilir: 1) Sıradan acılar (dukkha dukkha), 2) Değişimlerin yarattığı acı (viparinâma dukkha), 3) Birleşimlerden oluşan acı (samkhâra dukkha).

Birinci sıradaki acılar, doğum, yaşlılık, hastalık, ölüm, kötü insanlarla birlikte olma, iyi ve sevilen insanlardan ayrı düşme, istenilene kavuşamama, keder, ağlama gibi yaşamla ilgili fiziksel ve mental acılardır. İkinci tip acılar, yaşamdaki herkesin bildiği mutlu durumların, mutlu olayların değişip, o mutlulukları yaşayan insanlara acı vermesidir. Üçüncü tip acılar ise, birleşimlerin yarattığı acılardır ve bunlar beş çeşittir: a) Madde birleşiklerinin acıları (dört büyük madde ve onun türeyle; ayrıca göz, kulak, burun , dil, vücut beşlisi ve bunların algıları), b) Duygu birleşikleri (fiziksel ve mental olarak altı duyuyula algılanan bütün olumlu ve olumsuz duygular), c) Algı birleşikleri (iç yetilerin dış maddelerle teması), ç) Düşünce biçimlerinin birleşikleri (karma yasasını çalıştıran iyi ve kötü eylemler; istek, enerji, nefret, cehalet, ben düşüncesi gibi 52 tane mental faaliyet vardır), d) Bilinç birleşikleri (altı duyu ve onların algıladıklarının reaksi-
~yöm^lârrbilin^

man yanarsa saman alevi olur. Alevlerin türleri farklıdır..vs.)

Buddha düşüncesine göre, Dukkha'yı gören onun kaynağım, ondan kurtulmayı ve kurtaran yolu da görür.

İkinci Soylu Gerçek: SAMUDAYA

Dukkha'mn doğuşunu ya da kaynağını açıklar (dukkha samudaya ariyasaçça). Yeniden doğumlara neden olan şey, tutku ve açgözlülüğe bağlı olan susuzluk (tanha)tur, yani a) Cinsel zevklere duyulan susuzluk, b) Var olma ve yaşama susuzluğu, c) Yok olma susuzluğu. Bu öyle bir susuzluktur ki insanı duyu zevklerine, zenginlik ve güce, fikir ve ideallere, teorilere ve manalara ba^imii kılar a jî hı, ı-ııııli içlerindeki kavgalardan

tan gerçek, bu bencil susuzluk isteğidir. Dünyadaki tüm kötülüklerin kaynağı budur. Bunun arkasında, var olma isteğinden kaynaklanan bir güç vardır. İyi ve kötü İşlerin belirlediği Karma yasası vardır. Buddhizm'de ruhun varlığı kabul edilmediğine göre, Karma yasası uyarınca sürekli olarak varlığın nasıl devam ettiği sorulabilir. Buddha'ya göre yaşamaya devam eden ruh veya kendi benliğimiz değil, bu anı izleyen diğer anlardır. Bu durum, bir film şeridinin karelerine benzer, şerit hareket edince fiim bir anlam kazanır. Yaşamda biçimden biçime geçilir, bir evrim gerçekleşir, Bizi yanıltan kendi benliğimiz ve yaşadığımız kısacık hayattır. Çocuk yetmiş yaşına geldiğinde ne aynı kişidir, ne de başka kişidir. Ölen kişi ile yeniden doğan kişi hem aynı kişidir hem de farklı kişidir (na ça so ha ça anno). Buddhist düşünce yönünden Ölümünden sonraki yaşam büyük bir sır değildir. Buddhistler bunu sorun etmezler. Tekrar tekrar doğuşlara neden olan (samsâra) bu susuzluktur ve Nirvâna'yı gören kişi bundan kurtulur.

Üçüncü Soylu Gerçek: NÎRODHA

Dukkha'nın sona erdirilmesi, üçüncü soylu gerçek olan Nirodha'dır (dukkhanirodha ariyasaçça). Dukkha'yı besleyen susuzluk olduğuna göre, buna susuzluğun yok edilmesi (tanhakha-ya) diyebiliriz. Başka bir deyişle bu, Nibbâna'nın görülmüştür. Bu sözcük, Sanskrit dilindeki söylenişi olan Nirvâna biçiminde bilinir.

Nirvâna'yı açıklamak çok zordur. Her yönden anlaması ve anlatması kolay olan Buddha düşüncesinde en zor olan, bu kavramı açıklamaktır. Nirvâna, susuzluğun sökülüp atılmasıdır. İsteğin, nefretin ve yanılığın sona erdirilmesidir. Maddeye ve insanlara duyulan her türlü bağılıktan kurtulmuş olmaktır. Nirvâna durumunda kişi, doğumun, ölümün, bu dünya öteki dünya kavramlarının, ad ve biçimin öneminin olmadığını görür. Nirvâna benliğin yok edilmesi değil, -benlik düşüncesinin" yok edilmesidir. O, Mutlak Gerçek'tir. Nirvâna, Mukti (Pali. Mutti)dir yani "kurtuluştur. Mukti, "Mutlak Özgürlüktür, yani kötünden, tutkudan, cehaletten, İki yönlü tanımlamalardan, görecelikten, zaman ve boşluktan kurtulup mutlak biçimde Özgürleşmektir. Bu dünyadaki herşey görecelidir, koşulludur, geçicidir. Mutlak Gerçek bunların ötesindedir, hayale kapılmadan herşeyi olduğu gibi görerek kazanılan "duru görü"dür. Nirvana'dan sonra gelen bir aşama, durum yoktur. Ölümünden sonra erişilen bir aşama değil, yaşarken ulaşılan bir durumdur. Gerçeği, yani Nirvâna'yı kavrayan bir kişi, bu dünyadaki en mutlu kişidir. Başkalarını sıkıntıya sokan dertler onu sıkıntıya sokmaz. Akıl yönünden son derece sağlıklıdır. Bütün komplekslerinden kurtulmuştur. Geçmiş için pişmanlık duymaz, geleceği için de endişe etmez. Bu anı dolu dolu yaşamaya bakar. Bencillikten uzak saf bir yaklaşımla mutluluk duyar. İstek, nefret, cehalet, gurur gibi şeylerden bütünüyle uzaktır. Saf, nazik, "merhametli ve hoşgönüldür~Bap1Sa^

hizmet istemez. Hiçbir şey istemez. Benlik ve varlık susuzluktan uzaktır. Nirvâna'yı realize etmeyi sağlayan bir yoldur.

Dördüncü Soylu Gerçek: MAGGA

Magga sözcüğü Palice "Yol" demektir (Skr. Mârga). Dukkha'yı ortadan kaldırışa götüren yol gerçeğidir (dukkhanirodhagâminîpatipadâ ariyasaçça). Bütün aşırı suçların arasındaki Ota Yol (Macchima Patipadâ)dur. Bu uçlardan biri mutluluğu, sıradan insanların izlediği basit duyu zevklerinde arar. Diğeri' ise çilecilerin izlediği acı veren uygulamalarda arar ama her iki yol da gerçek muthihîgu s^ğlnyimaz. Bu Orta Yol'un Soylu Sekiz Basımağı (.Ariya Ailhanglka Ms.^a.) vardır:

1. Doğm Anlama (Sammâ ditthi)
2. Doğru Düşünce (Sammâ sankappa)
3. Doğru Konuşma (Sammâ vâçâ)
4. Doğm Davranış (Sammâ kammanta)
5. Doğru Geçim (Sammâ âcîva)
6. Doğru Çaba (Sammâ vâyâma)
7. Doğm Hatırlama (Sammâ sati)
8. Doğru Yoğunlaşma .(Sammâ samâdhi).

Bunların sırasıyla uygulanması diye birşey söz konusu değildir. Bu sekiz maddenin olabildiğince aynı anda yapılması gerekir. Çünkü bunların hepsi birbirine bağlıdır, birbirini tamamlar. Bunlar Buddhist disiplini açısından şu üç grupta toplanabilirler: a) Ahlak davranışı (sîla), b) Mental disiplin (Samâdhi), c) Akıl (pannâ). Bunlardan Sîla, doğru konuşma, doğru davranış ve doğm geçim yolları ile ilgilidir. Samâdhi doğru çaba, doğru hatırlama ve doğru yoğunlaşma ile ilgilidir, Pannâ ise doğm anlama ve .doğru düşünce ile ilgilidir.

Anotta:

An-atta "ruh yok" demektir (Skr. An-âtman). Bıddhizme göre ruh yoktur. Canlıların hiçbiri ruh taşımazlar. Yeniden bedenlenme olayı mha bağlı olarak gerçekleşmez (bu noktada Hinduizm'den ayrı bir yeniden bedenlenme inancı gösterir). Reenkarnasyon denilen şey, başka benzer maddelerin sürekliliğidir. Dünya doğal fenomenler zincirinin ürünüdür. Yaşayan hem bizizdir hem değildir. Bizizdir, çünkü bugün için yaşayan "bu benlik"tir; biz değildir, çünkü yarın bir başkası yaşayacaktır ama o da biz gibi duyumsayıp düşünecektir. Bıddhizm birbirini izleyen ve birbirinin doğumuna neden olan olaylar zincirine Nedensellik İlkesi (Palice: Patiçça samuppâda, Skr. Pratitya samutpâda) adını vermiştir. Şöyle formüle edilir:

tasmim sati idam hoü... Bu olduğunda şu olur.

İmassuppâda idam uppaccati... Bu doğunca şu da doğar.

İmasmim asati idam na hoti... Bu olmadığında şu da olmaz.

İmassa nirodhâ idam nirucchati... Bu kaybolursa şu da kaybolur.

Yani A varsa B vardır, A doğarsa B de doğar, A yoksa B yoktur, A kaybolursa B de kaybolur, Bu neden-sonuç ilişkisi 12 halkalı nedensellik zinciriyle açıklanır:

1. Bilgisizlik (Avicca; Skr. Avidya)
2. Eylem (Samkhâra; Skr. Samskâra)
3. Bilinç (Vinnâna; Skr, Vicnâna)
4. Ad ve biçim (Nâmarûpam)
5. Altı duyu (Şalâyatana; Skr, Şadayatana)
6. Dokunma (Phassa; Skr. Sparşa)
7. Duyuş (Vedana)
8. İstek (Tanhâ; Skr. Trşna)
9. Varlığa bağlanma (Upadâna)

10. Var olma (Bhava)

11. Doğum (Câti)

ve ölüm (Carâmaranam).

Bilgisizlik, karma eylemlerinden kaynaklanır. Eylemler bilinçten, bilinç ise düşünsel ve fiziksel görüngülerden kaynaklanır. Bu da altı duyu organına bağlıdır. Altı duyu organı, temasla işlek hale gelir. Dokunmanın kaynağı duyuştur. Duyuş da İsteğe bağlıdır, istek, varlığa bağlanmadan doğar. Varlığa bağlanma, Var olmanın bir sonucudur. Var olma doğumla olur, doğum da Ölüm, yok oluş, acı ve kederden kaynağını alır. Birinci sırada yer alan Bilgisizliği, yani cehaleti yok ettiğimiz zaman, diğer onbîr halka s;ı'asıyla kaybolacaktır ve kurtuluşun yok: açığı-Ciknr, »nrariafci *ft.U-alk.*, H;ıddhizmin öngördüğü bilgisizliktir, yani dünyanın ve yaşamın gerçek doğasını görememe, Mutlak Gerçek'i görememe! Kuşkusuz bir insan bir veya birkaç bilim dalında, bazı sanatlarda çok bilgili olabilir. Ama bu, Mutlak gerçeği görebilmesi için yeterli şart değildir. Nitekim çok bilgili ve kültürlü kişiler arasıda. isteklerine, nefretine, öfke ve kıskançlıklarına engel olamayan kontrolsüz İnsanlara rastlanmaktadır.

BUDDHİZMİN BÖLÜNÜŞÜ VE "YAYILDIĞI YERLER

Buddha tö 563'de doğmuş ve İÖ 483'de ölmüştür. Buddhizm Hindistan'da gelişmiş çağım İÖ 270'lerde tahta geçen büyük İmparator Aşoka zamanında yaşamıştı. Aşoka, diktirttiği taş yazıtlarla, yaptırttığı çok sayıda okul, hastane, park, vs. ile koyu bir Buddhist olarak insanlığa hizmet etmiştir.

Buddha'nın ölümünden sonra yapılan İlk Buddhist Konseyi'de, Buddha'nın öğretileri yinelenerek bir birlik oluşturulmaya çalışılmıştı. Buddha'nın ölümünden yüz yıl sonra toplanan ikinci Buddhist Konseyinde ise bazı görüş ayrılıkları ortaya çıktı. Bazıları Manastır yönetimine ve Sangha örgütü kurallarına çok sıkı bağlı idi. Bazıları ise daha serbest düşünmeye çalışıyordu. Buddhizm üç büyük Yana'ya bölünmüştü: Mahâyana (Büyük Araç), Hînayana (Küçük Araç) ve Vacrayana (Sert' Araç, Elmas Araç). Güneydoğu Asya'daki tutucu okul Theravadin okulu idi. Herkese açık olan Mahâyana, Manastır düzeninden daha farklı bir yolda ilerlemek istiyordu. Hinayana herkese açık değildi; meditasyondan ve genel anlamda sıkı disiplinden yana idi. Hinayana kişinin, Mahâyana tüm toplumun kurtuluşu için uğraşmaktaydı. Vacrayana ise herkesin uygulayamayacağı, disiplin ve serbestliği bir arada içeren, renkli fakat çok zor bir yoldu.

Büyük iskender Hindistan'a geldiğinde iktidarda bulunan -Çandragüptarhite

Ondan sonra gelen Maurya hanedanlığı ise, başta kral Aşoka olmak üzere, Budclhistlere dayandı. Budclhicılık devletin ideolojik temeli oldu. Fakat daha sonra, ilkel kültlerin etkisiyle Budclhizm Hindistan'da geriledi. Maurya imparatorluğu dağılınca yerine Şunga, Kuşan (1. yüzyıl) ve Gupta krallıkları kuruldu. Son devir Harsha devriydi (606-647) ve bu devirde Ak Hunların saldırıları sonucu birçok dinsel merkez zarar görmüştü. 645'de Hindistan'a gelen Çinli gezgin Huen-Zang birçok manastırın yok edildiğini anlatır. Brahmanların baskısı, yabancı kavimlerin saldırıları ve İlkel yerlilerin Öğretiyi anlayamaması sonucu Budclhicılık Hindistan'da geriledi. Müslüman akınları da bu yıkıcılıkta etkili oldu. Ancak Budclhizm tam bir misyoner

Budclhizmin öğretileri 1. yüzyıldan itibaren Çin'e girmeye başladı. Çin'de Taocuîukla veya Konfüçyusçulukla karışarak, çeşitli biçimler oluşturdu. Çinlilerin bastırıldığı en önemii Budclhist eser, 5. yüzyıla ait Eimas Sutrasi İdi. Budclhizm Kore'ye 372'de Çin eserleriyle birlikte geldi. Kore, Çin ve Japonya arasında bir bağlantı görevi gördü. Japonya'ya Kore'den sıçradığında tarih 552 idi. Budclhizm'in Güneye yayılması İse çok daha Öncedir. Daha kral Aşoka zamanında ilk misyonerler adaya gelmişti ve Budclhizm Seylan'da tutulmuştu. Burma'ya ise tam olarak ne zaman girdiği bilinmemekle birlikte onun da Aşoka zamanında ilk etkileri aldığı söylenir. Daha sonra Budclhizm, Siyam, Laos, Kamboçya gibi yerlere de yayılmıştır. Bugün Budclhizmin yaşandığı yerler Hindistan'ın bazı kısımları, Pakistan ve Rusya'nın bazı kısımları, Nepal, Çin, Tibet, Kore, Japonya, Moğolistan, Formosa, Vietnam, Laos, Kamboçya, Tayland, Burma ve Seylan'dır. Dünyada Budclhist nüfus 500 milyondan fazladır.

Budclhizmin Tibet'te aldığı isim Lamaizm'dir (La-ma: Süper insan). Aslında Tibet'te yaşayan din Bön dini idi. Bu bir tür Şa-

manizm idi. 5. yüzyıldan itibaren Buddhist kitaplar Tibet'e geliyor, ancak pek ilgi görmüyordu. 7. yüzyılın ortalarında kral Srongtsen Gampo Tibet'in kapılarını Buddhizm'e açtı ve böylece bu kişi Tibet Buddhizminin kurucusu olarak anılır oldu. 8. yüzyılda Tibet'e gelen Padmasambhava, Tantrizm'i öğretti. Bu kişi Vacrayana'yı mükemmel uygulayan bir insandı, Tibet Buddhizminin dört okulu vardır. Hint metinlerinin çoğunun bugün sadece Tibetçesini bulabiliyoruz.

Öte yandan Buddhizm'i 520'de~Çin'e getiren Bodhidharma, Zen Buddhizm'i kurmuş oluyordu. Zen'de metinlere, sözcük ve harflere bağlı kalmadan, doğaldan ve özel bir iletişimle Buddha düşüncesi uygulanabilir ve Nirvana yolu açılabilirdi. Hui-Neng Hintli özellikler gösteren Zen Buddhizm'i tamamen Çinileştirdi (7. yüzyıl). Buddhizm dövüş biçimlerini de etkilemişti. O nedenle Çin'de savaş sanatları büyük bir gelişme katetti.

Buddhizm bugün Avrupa ve Amerika kıtasına doğru da yayılmaktadır. Bunun en büyük nedeni, evrensel olmaya en yatkın din olmasıdır. Diğer dinlerin pek çoğunda bir tanrı, bir peygamber ve ağır İbadet biçimleri vardır. Üstelik bunlar, ait olduğu ulusun yerel özelliklerini taşımaktadırlar ve bu yüzden başka dünya uluslarının kendi etnik yapılarına uymayan uygulamaları benimsemeleri çok zor ve sancılı olabilmektedir. Buddhizm ise tanrısız, kurbanlı ve ağır ibadetler içermeyen saf yapısıyla yeryüzündeki pek çok ulusun rahatlıkla benimseyebileceği bir yapı gösterir. Savaş yoluyla yayılmamış bir dindir. Akli bir kenara bırakmak şöyle dursun, her aşamada akli kullanarak biçimlenmiştir. Bazı efsaneler ve eski düşünce biçimleri dinin içine sızmışsa da 2500 yıl önceki saf halini görebilmek çok zor değildir. Buddha geride yerine geçecek kimseyi belirlememiştir. O, Dhamma'yı izlemeyi salık vermiş, ayrıca herkesin kendi kendine ışık olması gerektiğini söylemiştir. Diğer dinlerde sıkça görülen metafizik, sihir, büyü gibi anlaşılmasız şeyler Buddhizm'de yoktur. Buddha yanlış öğretilerin ve Brah-

manlaon yaptıkları sihir ve büyülerin karanlık olduğunu, kendi düşüncelerinin ise güneş ve ay gibi parlak ve açık olduğunu söylemektedir (Anguttaranikâya III, 129). Gerçekten diğer birçok dini, inançları soyut temellere dayandığı için eleştirmek zordur ve inananlarını kızdırır. Buddhizm ise eleştirilebilir ve inananları daha hoşgörülüdür. Hatta Buddhizm'in oluşmasında eleştirel bakışlar büyük rol oynamıştır. Tanrı veya tanrılarla görüştüğünü öne sürmeyen, sadece kendine ve düşüncelerine güvenen tarihi bir kişilik olarak Buddha, zamanın geçiciliğini temel almıştı ve başka birçok düşünürün yaptığının tersine o, tanrı nedir, dünya nedir, biz neyiz gibi somları yanıtıız bırakmayı uygun görmüştü. O bir etik devrimçiydi. İnsanı ve topluma doğan;r"i aanıasız çarkından ç;kar;p sosyal bir varlık üa~

İnsanlara, çağlara ve toplumlara göre değişen, göreceli gerçeği değil, Mutlak Gerçeği kavrayarak şimdikinden çok daha farklı bir yaşamı benimsemeyi göze alacak sosyal bir varlık. Onun bu düşüncelerinin 2500 yıldır yaşadığı düşünülecek olursa, hiç de küçümsenmeyecek bir olgu olduğu kolaylıkla anlaşılacaktır.

Tripitaka
(Üç Sepet)

TRIPĪTAKA

I. VĪNAYAPĪTAKA:

1. Vibhanga (Mahāvibhanga, Bhikkhunūvibhanga)
2. Khandaka (Mahāvagga, Çulla vagga)
3. Parivârapâtha

II. SĪJITA PĪTAKA:

1. Dīghanīkâya (34 sutta)
2. Macchimanikâya (152 sutta)
- 3- Samnutarukâya (56 Samyutta, 2889 sutta)
4. Anguttaranikâya (2308 sutta, 11 Nipâta)
5. Khuddakanikâya:
 - a) Khuddakapâtha (9 Küçük Metin)
 - d) Dhammapada (423 sutta)
 - c) Udâna (82 sutta)
 - ç) İtivuttaka (112 Kısa parça)
 - d) Suttanipata (70 sutta)
 - e) Vimânavatthu
 - 0 Petavatthu
 - g) Theragâthâ (107 şiirsel parça)
 - ğ) Therîgâthâ (73 şiirsel parça)
 - h) Câtaka (550 Masal)
 - 1) Niddesa
 - i)-Patişambhidâmagga

- j) Apadâna
- k) Buddhavamṣa (24 Biiddhâ)
- 1) Çariyapitaka (35 Öykü)

III. ABHÎDHAMMA PÎTAKA:

- 1. Dhammasamgani
- 2. Vibhanga
- 3. Dhâtukathâ
- 4. Puggalapannatti
- 5- Kathâvatthu
- 6. Yâmaka
- 7. Paithânapakarana,

VINAYAPĪTAKA

Buddhistler Vinayapitaka'yı kutsal kitap serilerinin en başına yerleştirirler. Bu seri üç bölüme ayrılır:

1. Suttavibhanga: a) Mahāvibhanga, b) Bhikkhunīvibhanga,
2. Khandhākālar: a) Mahāvagga, b) Çullavagga,
3. Parivāra veya Parivārapātha.

Vinayapitaka'nın içeriğini Pātimokkha denilen "bağ" oluşturur. Tüm keşişler bu bağ ile birbirine bağlıdır. Dhamma kanunlarına tam itaat gereklidir ve bu kurallar keşişlerin yaşamını düzenler. Buddha, müritlerinden hiçbirinin kendi yerine geçmesini söylememiştir, çünkü keşişlerin uyacağı on emiri (Sikkhāpada) ve onları birbirine bağlayan bağı (Pātimokkha) açıklamıştı ve bu onlara yeterliydi. Bu kanunlar, ayda iki kere yapılan toplantılarda yüksek, sesle okunarak tekrarlanırdı. Her okumanın bitiminde, kalabalığa bu kanunlara karşı gelen olup olmadığı sorulurdu; eğer suç işlemiş olan varsa, çıkıp suçunu itiraf ederdi, Uposatha denilen bu töreni bizzat Buddha uydurmuştu ve eski (Brahmanik dönemdeki) uygulamalar da bu uyarlamada göz önünde bulundurulmuştu. İlk başlarda 152 kural vardı, sonradan Theravādinlerin Vinayapitakası¹nda bu sayı 227'ye çıkarılmıştı. Bunların hepsi Suttavibhanga'ya eklenmişti. Suttavibhanga "Sultaların Açıklanması" demektir. Her bir sutta, "nerede ve ne sebeple İkkiddha'nın bir kōnuliākkında hüküm

verdiğini açıklar. Mahavibhanga'nın müritlere karşı kanun ihlallerinin sekiz sınıfa ayrılışını anlatan sekiz bölümü vardır. Kadın keşişler için de kanunlar derlenmiştir ve bunlar da kısaca Bhikkhunûvibhanga'da anlatılır.

Khandhakâ "Bölüm" anlamına gelir ve bunlar da Örgütün (Sangha) çeşitli uygulamalarını, rahip ve rahibelerin günlük yaşamlarını Suttavibhanga'ya bir ekleme yapar biçimde işlerler.

"Büyük Bölüm" anlamına gelen Mahāvagga, on bölümden oluşur. Örgüte kabul edilme koşullarını, Uposatha törenini, yağmur mevsimindeki yaşamı, yağmur *mevsimi* sonunda yapılan Pavâranâ törenini, ayakkabıların nasıl giyileceğini, çeşitli araçların nasıl kullanılacağını tıbbî ilaçlar ve keşişlerin giysileri-

"Küçük Bölüm"¹¹ olan Çullavagga'nın ilk dokuz bölümü, küçük konulardaki disiplin uygulamalarını, çeşitli cezalandırmalar, tartışmaların düzenlenmesi, rahiplerin günlük yaşamı, yaşadıkları yerlerin düzenlenmesi, rahiplerin birbirlerine karşı görevleri, Pâtimokkha töreninden çıkarılma gibi konularla ilgilidir. Onbir ve onikinci bölümler İse Râcagaha ve Vesalî şehirlerindeki ilk iki Buddhist konsey toplantıları ile ilgilidir. Vinayapitaka'nın konusu, bütünüyle Örgüt (Sangha) denilen manastır toplumuyla ilgilidir.

Pâtimokkha (Bağ) topluluğun karmaşık organizasyonunu sunar. Rahipler dilenerek kazandırdıklarıyla karınlarını doyurmak durumunda oldukları halde, bir yerden yemeğe davet edilebilirlerse gidebilirlerdi de. Üstlerine paçavralar giyebildikleri gibi, keten, pamuk ve ipek kumaşlar da giyebilirlerdi. Bir ağacın dibinde yaşadıkları kadar, lüks bir evde veya kulübede de veya mağarada da yaşayabilirlerdi. ilaç olarak sadece İdrarı kullanabildikleri gibi yağ ve bal da kullanırlardı. Eğer bizzat kendileri öldürmedilerse balık bile yiyebilirlerdi. Bütün bunlar, zaman içinde örgüt yaşantısında, Vinayapitaka'nın derlendiği

zamana gelene kadar, değişimlerin olduğunu gösteriyor. Bir* çok uygulama eskiye dayandığı halde Vinayapitaka'daki bütün uygulamalar Buddha'ya mal edilir.

Mahāvagga'nın eski bölümlerinde Buddha'nın, arkaik bir dille, nasıl aydınlandığı, öğretisini nasıl açıkladığı ve ilk müritlerini kazandığı anlatılır, örneğin soylu Yasa, lüks içinde yetişmiş bir delikanlıdır ve her geceyi kadın şarkıcı ve dansözlerle eğlenerek geçirmektedir. Bir keresinde gece yarısı kalkar ve o güzel kadınları çok çirkin pozisyonlarda görür; tiksinti duyar ve bu dünya zevklerine karşı doyduğunu hisseder. Şehvet düşkünlüğünü bir kenara bırakıp Buddha'ya bağlanır, ve onun bir keşişi olur.

Bir başka ilginç öykü, kanlarıyla birlikte eğlenmeye giden adamlarla ilgilidir Adamlardan birinin karısı yoktur ve yanında bir hayat kadınıyla birlikte gider. O kadın da bütün erkeklerin eşyalarını çalarak kaçır. Genç adamlar onu bulmak için peşinden koşarlar ve yolda Buddha'ya rastlarlar. Ona bir kadiri görünür görmediğini sorarlar. Buddha da onlara bir kadın aramaktansa kendi özlerini aramalarının daha iyi olacağını, bunun için Öğretisini izlemelerini salık verir. Adamların hepsi de buna uyar ve birer keşiş olurlar.

Yılan krallar ve tanrıların rol aldığı uçuk öyküler de vardır. Ama bu dine girme öyküleri içinde en güzelleri, sonradan Buddha'nın gözde müritleri olacak olan Sâriputta ve Moggallâna adlı iki arkadaşın öyküleridir. Buddha'nın ilk vaazı olan Benares vaazı ve Ateş vaazı da bu eski kayıttaki yer alır.

Mahāvagga'nın sonraki bölümlerinde Buddha'nın memleketini ziyareti ve burada oğlu Rahuia'yı Örgütüne kabul ettiği anlatılır. Çullavagga'da zengin tüccar Anâthapindaka'nın bahçesini örgütün hizmetine sunması, ayrıca Buddhiist toplumda ilk hizip yaratan Buddha'nın düşmanı Devadatta anlatılır.

Parivâra, Vinayapitaka'nın son kitabıdır. Olasılıkla Seylanlı ~15'ir keşişe ait onemsiz 15'ir yapıttır. Ondöküz kısa meönderTolufuiv

Soru-cevap yöntemiyle Abhidammapitaka metinlerine benzer.

Vinayapitaka metinleri, Vedik Brâhmana metinleriyle açık bir benzerlik gösterirler. İzleyen sayfalarda Vinayapitaka'dan bazı örnekler sunulmuştur.

MAHAVAGGAI, 3:

1. Yedi günün sonunda Kutlu Kişi meditasyonu bırakıp, Acapâla banyan ağacının dibinden Muçalında ağacına geçti. Oraya vardığı zaman bağdaş kurup oturdu ve özgür olmanın verdiği mutlulukla yedi gün boyunca hiç kıpırdamadan bekledi.
2. O sırada,, mevsimi olmadığı hid.de, büyük bir bulut belirdi.

ik yaram. Sonra yılanın kralı Muçaında geldi, Rutiu Kişi'nin bedenini yedi kere sardı ve başını onun başının üstünde şişirdi. Sonra kendi kendine konuştu: "Hayret, Kutlu Kişi'nin bedenine soğuk işlememiş, sıcak da dokunmamış. Kutlu Kişi'nin bedeninde sinek ve sivrisineklerin, fırtına veya güneşin ya da sürüngenlerin yarattığı en ufak bir kızarıklık da yok!"

3. 'Yedi gün sona erip de yılan kral Muçalında bulutsuz gökyüzünü gördüğünde, sarıldığı Kutlu Kişi'nin bedeninden ayrıldı; yılan biçiminden çıkıp genç bir insan biçimini aldı ve Kutlu Kişi'nin yanına oturup kavuşturduğu elleriyle ona saygı göstermeye başladı.
4. Kutlu Kişi yanında onu görünce, ağzından şu kutsal sözler çıktı: "Gerçeği öğrenen, Gerçeği gören kişinin yalnızlığı ne güzel. Bu dünyada kötülükten kaçınmak ve yaşayan varlıklara zarar vermemek ne güzel. Bu dünyada şehvetten uzak durmak, bütün tutkuların ötesine geçmek ne güzel. 'Ben' duygusundan kaynaklanan gururu bırakmak ne güzel. Bu gerçekten en büyük mutluluk!"

MAHAVAGGA I, 11:

- ¹, Kutlu Kişi Bhikkhulara dedi ki: "Bhikkular, ben insansal ya da tanrısal her türlü bağdan kurtuldum, siz de insansal ve tanrısal bütün bağlardan kurtuldunuz. Şimdi gidin, çoğunluğun kazancı, çoğunluğun iyiliği için dolaşın; dünyaya merhamet dağıtın, tanrıların ve insanlann iyiliği için dolaşın. Aynı yolda iki kişi gitmeyin. Bhikkular, başlangıçta, ortada ve sonda şanlı olan öğretiyi, özünde ve sözünde şanlı öğretiyi açıklayın. Kutsal yaşamın bütünüyle saf ve mükemmel yönünü gösterin. Etrafta gönül gözleri tam kapanmamış insanlar var, eğer Öğretimiz onlara açıklanmazsa kurtuluşa erişemeyecekler. Onlar öğretiyi anlayacaklardır. Ben de Uruvelâ'ya, SenânĠngama'ya (Generalin Kasabası) gidip öğretiyi orada yayacağım.
2. Bu arada Ayartıcı Mâra, Buddha'nın olduğu yere gitti, ona yaklaşarak şöyle konuştu: "Sen insansa! ve tanrısal bütün bağlarla bağlısın. Sen çok güçlü bağlarla bağlısın. Sen benden kurtulamazsın ey çileci."
- Buddha yanıt verdi: "Ben insansal ve tansal tüm bağlardan kurtuldum. En güçlü bağlardan kurtuldum. Seni yere çarpıp yıktım, ey Ölüm."
- Mâra konuştu: "Bu bağ, düşünceyi tutan, gökyüzüne kadar yayılan bir bağdır, seni onunla bağladım. Benden kurtulamazsın, ey çileci."
- Buddha yanıtladı: "Duyuları besleyen biçimler, sesler, kokular, tatlar ve temaslar bende istek yaratamazlar. Ben seni yendim, ey Ölüm."
- Bunun üzerine Ayartıcı Mâra, anladı "Kutlu Kişi beni biliyor, beni tanıyor" dedi, üzgün bir biçimde uzaklaştı gitti.

MAHAVAGGA VI, 13:

1. Bir gün saygıdeğer Pilindavaçcha'nın başı ağrıyordu. Buddha dedi ki: Bhikkuiar, size başınızı yağla ovmanız için izin veriyorum.. Ama baş ağrısı geçmedi.

Bhikkhular size bııamdan ilaç almanıza izin veriyorum.

Burun kanadı.

Bhikkular, burun kaşığı kullanmanıza izin veriyorum.

O zaman Bhikkular altından, gümüştten yapılmı cins cins burun kaşıkları kullanmaya başladılar. Bunu gören insanlar öfkeleniler ve 'dünyalık mallara düşkün insanlar gibi yaşıyorlar¹ diye homurdanmaya başladılar.. Gidip bunu Kutlu Ki-

nu yapan kişi Örgüt Yasası'na karşı gelmiş olur. Bhikkular, size kemikten veya kabuktan yapılmış burun kaşıkları kullanmanızı öneriyorum.

2. Burnun her iki deliğine eşit miktarda ilaç gitmiyordu.

Bhikkular, çift burun kaşığı kullanmanıza izin veriyorum.

Hastalık geçmedi.

Bhikkular, güzel koku'kullanmaya izin veriyorum.

Bütün Bhikkular burna iyi gelen kokular koklamaya başladılar ama bu sefer de boğazları yandı.

Bhikkular, kokuyu yönlendiren borular kullanmaya izin veriyorum,

O zaman rahipler çok çeşitli borular kullanmaya başladılar. Borular açık olduğı için zamanla içlerine kurtlar dolmaya başladı.

Bhikkular boruları kapakla korumanıza izin veriyorum.

Rahipler boruları ellerinde taşımaya başladılar.

Bhikkular, koku borularını koyacağınız çantalara izin veriyorum.

Koku boruları birbirine sürtünüp aşındı.

Bhikkhular, iki çanta taşımanıza izin veriyorum.

Omuz askıları yoktu.

Bhikkhular, omuz askısı veya bir ip kullanmanıza izin veriyorum.

MAHAVAGGA VIII, 10:

1. Bhikkhular elbiselerini inek pisliğiyle veya sarı çamurla boyuyorlardı. Elbiselerin rengi güzel olmuyordu. Bunu Buddha'ya anlattılar. (Buddha dedi ki) "Bhikkhular, size şu altı yöntemle elbiselerinizi boyamanızı emrediyorum; Bitki kökleriyle, ağaç kökleriyle, ağaç kabuklarıyla, yapraklarla, çiçeklerle ve meyvelerle."
2. Bhikkhular elbiselerini kaynatmadan boyuyorlardı, elbiseler kökü kokuyordu. Bunu Kutlu Kişi'ye anlattılar. "Bhikkhular, size küçük boya'kaplarında elbiselerinizi kaynatarak boyamanızı emrediyorum."¹¹

Boyayı döktüler.. "Bhikkhular, size boya kabının altına leğen koymanızı emrediyorum." Bu sefer de rahipler boyanın kaynayıp kaynamadığını anlayamadılar, Bunu Kutlu Kişi'ye söylediler.. "Bhikkhular, size bir damla boyayı suya atmayı ya da tırnağınızla kontrol etmeyi emrediyorum."
3. Bu kere de Bhikkhular kabın içindeki boyayı dökelim derken kabı başaşağı getirip kırdılar. Bunu Kutlu Kişi'ye söylediler. "Bhikkhular, size boya maşası veya uzun saplı kepçe kullanmaya izin veriyorum."

Bu kere Bhikkhular boyayı saklayacak kaplara sahip değildiler. Bunu Kutlu Kişi'ye söylediler. "Bhikkhular, size boyayı saklayacağınız kavanoz ve kaseler kullanmayı emrediyorum."

Bu kere Bhikkhular elbiseyi kaplara ve kaselere süite sürte yırttılar. Bunu Kutlu Kişi'ye söylediler. "Bhikkhular, size elbise boyarken geniş tekneler kullanmanızı emrediyorum,"

MAHAVAGGA VIII, 26:

1. Bir gün bir Bhikkhu'nun bağırsaklarından bir sorunu vardı, karnı iki büklüm yere yatmış dışkısını çıkarıyordu. Buddha, yanında Ânanda ile birlikte uyuma yerlerini gezerken, bu Bhikkhu'nun, kaldığı yere gelip onu o durumda gördü ve ona sordu: "Ey Bhikkhu, neyin var?"

"Efendim, bağırsaklarımda bir bozukluk var."

"Peki, senin başını bekleyen kimse yok mu?"

"Hayır Efendim."

"Bhikkhular niçin sana bakmıyor?"

"Çünkü ben hiç Bhikkhular*a yardım etmem de ondan."

2. Derken Kutlu Kişi Ânanda'ya seslendi: "Ananda, üt bh'iZ

Efendim" dedi ve hemen su alıp geldi. Kutlu Kişi, dilenci rahibi suyla yıkadı, soylu Ânanda da silip kuruladı. Buddha onun başından tuttu, Ânanda ayaklarından; havaya kaldırıp onu yatağa uzattılar.

3. Kutlu Kişi bu vesileyle Bhikkhu örgütünde bir toplantı düzenledi ve dilencilere şöyle hitap etti: "Bhikkhular, şu şu dairede kalan bir Bhikkhu var mı yok mu?"

"Var Efendim."

"Onun nesi vardır ey Bhikkhular?"

"Efendim onun bağırsaklarında bir bozukluk vardır."

"Peki içinizden hiç onun başını bekleyen olmadı mı?"

"Olmadı Efendim."

"Neden, Bhikkhular, onun başını beklemediniz?"

"Efendim bu Bhikkhu diğer Bhikkhulara hiç yardım etmez; bu yüzden kimse ona yardım etmedi."

"Bhikkhular, sizin ananız yok babanız yok! Eğer siz birbirinizin başını bekleyemeyecekseniz kim bekleyecek? Bhikkhular, içinizden benim başımı bekleyecek kişi herhangi bir hastayı da bekleyebilmelidir..."

ÇULLAVAGGA VI, 6; 3:

3. Kutlu Kişi, Bhikkhulara hitap ederek şöyle konuştu:
- "Bhikkhular, uzun yıllar önce Himalaya dağlarının alçak bölgelerinde büyük bir banyan ağacı vardı. O ağacın yakınında bir keklik, bir maymun ve bir fil olmak üzere üç arkadaş, birbirlerine karşılıklı saygı ve güven göstererek yaşamaktaydılar. Sonra bir gün bunların aklına bir düşünce takılmış ve demişler ki 'içimizde yaşça en büyük olan hangimiz acaba? Bunu bilelim ki ona göre saygı gösterelim, ona hizmet edelim ve onun tavsiyelerine uyalım.' Böylece Bhikkhular, keklik ve maymun ile sormuşlar; 'Dostum, sen geçmiş, ne kadar hatırlıyorsun?'

'Dostlarım, ben küçükken bu banyan ağacının etrafında dolaşırdım, onu bacaklarımın arasına alırdım 'korurdum ve onun en üstteki dalı benim ancak karnıma değirdi. İşte ben bu kadar geçmiş hatırlayabiliyorum.'

Sonra keklik ve fil aynı soruyu maymuna sormuşlar. Maymun: 'Dostlarım, ben küçükken yerde oturduğum zaman, bu ağacın en yukarıdaki dalını kemiriyordum. Ben de bu kadar geçmiş hatırlayabiliyorum' demiş.

Sonra Bhikkhular, maymun ve fil aynı soruyu kekliğe sormuşlar. Keklik: 'Dostlarım, bir zamanlar şu Ötedeki boş alanda bir banyan ağacı vardı. Bir gün onun meyvelerinden birini yerken tohumunu buraya düşürmüştüm. Bu gördüğünüz banyan ağacı ondan türedi. Demek ki ben ikinizden de daha yaşlıyım.'¹

Bunun üzerine fil ve maymun teklifi demişler ki: 'Dostum, sen içimizde en yaşlı olansın. Bundan sonra biz sana saygı gösterip hizmet edeceğiz ve nasihatlarına da uyacağız...'

ÇULLAVAGGA VII, 3:

(:Buddhi¹mn"düşmanDevadatta7yaşlandığmilerrrsürerek

Buddha'nın örgütü bırakmasını istiyordu. Tüm hayali Sangha. örgütünün başına geçmekti. Ancak Buddha onu "Sâriputta veya Moggallâna gibi sadık adamlarıma bile bırakmadığım Örgütü senin gibi kötü birine neden vereyim" diyerek terslemişti. Devadatta o andan sonra sürekli olarak Gotama Buddha'yı öldürtmeye çalışıyordu.)

11. O sırada, Eâcagaha'da Nâlâgiri adında korkunç, insan öldüren bir fil vardı. Devadatta Râcagaha'ya gitti, fil ahırını buldu ve filcilere dedi ki: "Dostlarım, ben kralın bir akrabasıyım, bir kimseyi istediğim mevkiye getirebilirim ya da¹ ücretlerinizi artırabilirim. Bu yüzden dostlarım, Samana Gotama bu yoldan geleceği zaman fil Nâlâgiri'yi yola salacaksınız."

yun eğişmişler.

Derken Kutlu Kîşî sabah erkenden giyinmiş, dilenmek üzere yanında birkaç Bhikkhu ile birlikte Râcagaha şehrine girmiş ve o yola sapmış. Bunu gören filçiler Nâlâgiri'yi çözmüşler ve yola bırakmışlar. Fil, Kutlu Kîşî'nin uzaktan gelmekte olduğunu görmüş ve görür görmez kuyruğunu ve kulaklarını dikip hortumunu yukarı kaldırarak koşmaya başlamış.

Fil Nâlâgiri'nin uzaktan geldiğini gören Bhikkhular Kutlu Kîşî'ye şöyle söylemişler: "Efendim, bu fil Nâlâgiri! Korkunç ve adam öldüren bir fildir. Kutlu Kîşî, geri dönün efendim, lütfen geri dönün!"

"Haydi Bhikkhular, paniğe kapılmayın, bu olanaksız bir şey."

(Bhikkhular bir kaç kere daha geri dönmesi için ısrar ederler ve hep aynı yanıtı alırlar.),

12. O anda insanlar evlerinin üst katlarına, balkonlara ve çâülara tırmanmaya başladılar. İnancı olmayanlar "büyük çilecinin görünüşü güzel ama fil onu öldürecek" dediler. İnançlılar ise bağlılıklarını göstererek "fil ile insanların fili

arasındaki dövüşe fazla bir şey kalmadı" dediler.

Derken Kutlu Kişi'nin sevgisi fil Nâlâgiri'nin içine yayıldı; fil bu sevgiden etkilenecek hortumunu yere koydu ve Kutlu Kişi'nin bulunduğu yere yaklaşmış onun önünde sessizce durdu. Kutlu Kişi sağ eliyle filin alnını okşayarak şunları söyledi:

Ey fil, insanların filine dokunma,
 Böyle bir saldırı çok üzücü olur,
 Ey fil, buradan geçmekte olan insanların filine
 Saldırmak sana hiç mutluluk sağlamaz.
 O yüzden deli olma, dikkatini toplama,
 Zira dikkatsizlikle mutluluk yakalanamaz.
 Eğer böyle davranmayı tercih edersen
 Mutluluk haline ulaşabilirsin.

Fil Nâlâgiri, hortumunu Kutlu Kişi'nin ayağının üzerinden çekti, kendi başının üstünde tutup geri geri giderek onu selamladı ve geri çekildi.

Sonra Nâlâgiri, fil ahırına geri döndü ve kendisine ayrılan yere geçip durdu ve o andan itibaren uysal Nâlâgiri oldu. O zaman insanlar şunu söylediler: "Bu hayvanlar hep sopalarla, kırbaçlarla terbiye edilirler; fakat büyük Bilge fili sopasız, silahsız terbiye etti."

ÇULLA VAGGA XI, 1:

1. Saygıdeğer Malî Kassapa, Bhikkhulara seslendi: "Bir keresinde yaklaşık beşyüz Bhikkhudan oluşan bir kalabalık grupla Pâvâ'dan Kusinârâ'ya seyahat ediyordum. Bir ara yoldan ayrıldım ve bir ağacın dibine oturdum.

Tam o anda Kusinârâ'dan Mandavâra çiçeği toplamış olan çıplak bir çileci Pâvâ'ya doğru yol boyunca geliyordu. "Onun uzaktan geldiğini göreberek ona seslendim: "Ahhap, EferF

dimizi mutlaka tanıyorsunuz değil mi?'

'Evet dostum tanıyorum. Bir hafta önce bugün Samana Gotama öldü. Bu Mandavara çiçeğini de onun için topladım.' •

"İşte efendiler, Bhikkhulann tutkudan kurtulamamış olanları, bazıları kollarını uzatmış ağlıyor, bazıları başı önde yere düşmüş, bazıları da acıdan 'Kutlu Kişi çok erken öldü, aramızdan çabuk ayrıldı, dünyadaki ışığımız çok erken söndü' diyerek kendilerini yerden yere atıyorlar.

Tutkudan kurtulmuş olan Bhikkhular ise kederlerine yenilmeyip şöyle düşüncelerini topluyorlar-. 'Bütün unsurlar gelip geçicidir, bunlar nasıl olur da bir sona erişmezler, son kaçınılmazdır.'

O halde efendiler. Bbikfchüara şunları söyleyin: 'Yeter iirfik şgkmsyini Kutlu Kisi bize ialdaüannndan dolayı sevdiği miz şeylerden ayrı durmamız gerektiğini söylememiş miydi? Efendiler, içinde yok oluşu barındıran organize bir varlık nasıl olur da çözülüp yok olmaz? Böyle.bir şey var olamaz!"

"Gene bir keresinde, bu dünyadan çok yaşlandıktan sonra ayrılan Subhadda, birçok Bhikkhu'nun ortasında şunu söylemişti: "Yeter efendiler ağlaşmâyın artık! Büyük Samana'dan (Buddha) kurtulduk! Onun 'sizin İçin şu uygun bu uygun değil' demesinden bıkmış usanmıştık. Ama şimdi istediğimizi yapabilecek güçteyiz. Yapılması gerekeni yapar, yapılması gerekmeyeni yapmayız. Gelin efendiler Dhamma olmayan şeyler yayılıp gerçek Dhamma unutulmadan, Vinaya olmayan şeyler yayılıp gerçek Vinaya unutulmadan, biz gerçek Dhamma'yı ve Vinaya'yı söyleyip yayalım. Dhamma'ya karşı gelenler güçlenip Dhamma'ya sarılanlar ezilmeden, Vmaya'ya karşı gelenler güçlenip Vinaya'ya sarılanlar tükenmeden biz Dhamma'yı ve Vinaya'yı söyleyip yayalım..."

SUTTAPÎTAKA

f t i i i

Vinayapitaka Sangha'yı (örgüt) anlatan en iyi kaynaktır. Suttapitaka ise Dhamma'yı (Öğreti) açıklayan bir numaralı kaynaktır. Bu eserdeki karşılıklı konuşmalar ve anlatımlar büyük ölçüde düz yazı ile dile getirilmiştir. Bu Buddha öğretisinin en geniş edebi kaynağı, beş Nikâya'ya (Birikim) ayrılır. Beşincisi de onbeş ayrı metni içerir:

1. Dighanikâya
2. Macchimanikâya
- 3- Samyuttanikâya
4. Anguttaranîkâya
5. Khuddakanikâya;
 - a) Khuddakapâtha
 - b) Dharnmapada
 - c) Udâna
 - ç) Îtivuttaka
 - d) Suttaniplta
 - e) Vimânavatthu
 - 0 Petavatthu
 - g) Theragâthâ
 - ğ) Therîgâthâ
 - İ) Câtaka
 - ı) Niddesa
 - ij-P-atisambhidâm-aggâ.....

- j) Apadâna
- k) Buddhavamşa
- l) Çariyapitaka

İlk dört Nikâya'nın içeriği, konuşmalardan oluşan sultardır. Konuşmaların çoğu Bıddha'ya aittir ancak bazen bir müriti de konuşabilir. Konuşmadan önce Buddha'mn nerede ve ne sebeple bu konuşmayı yaptığını açıklayan bir giriş gelir. Bazen de Upanishadlar veya Mahâbhârata'daki gibi genel hatlarıyla yapılan (îtihâsa türü) anlatımlar yapılır..

1) DÎGHANİKÂYA:

Oluz dön. ayn sultadan oluşan uzun vaaziardır. 'Buddhisr öğretinin bir' veya birkaç yönüne derinirler. her biri bmbn"i.s</ bire>' eser gibi de eie alınabilir. Büün eser, geleneğin eskiliğine ve yeniliğine göre değişik içerikler ve karakterler sunan üç kitaba ayrılır. JEn eski gelenekler birinci kitaplardır, en yeni gelenekler ise üçüncü kitapta bulunur. En uzun sultalar ise ikinci kitapta yer alır. Bunlar çoğunlukla düzyazıyla yazılmışlardır. İkinci ve üçüncü kitaplarda hem düzyazı hem şiir tarzı kullanılmıştır.

Birinci kitaptaki sultaların çoğu ahlaksal sorularla ilgilidir. Bir Arhat'ı (Ermiş) o aşamaya ulaştıran üç şey vardır. Erdem (şıla), akıl kontrolü (samadhî) ve içgörü (panna). Buddha'mn buradaki etik öğretileri Brahmanlarmkİne tamamen terstir. İlk sunalardan biri olan Brahmacâla Sutta (Brahman Ağı Konuşması) eski Hindistan'ın dinsel yaşam ve düşünüşü üzerine çok önemli bilgiler veren bir eserdir. Burada Buddha, müritlerinin sakınması gereken işleri ve Brahmanıca yaşam biçimlerini sayar. Brahmanlar ve benzeri çileetler zenginliğe, müzikli ve danslı eğlencelere, türlü türlü oyunlara, lükse, şatafata, kurban törenlerine, sihir ve büyüye düşkündürler. Bir kısmının da varlık-yokluk, dünyanın başlangıcı ve sonu, ruh ve onun yapısı gibi konularda altmıştan fazla felsefî düşünceleri vardır. Budd-

ha'nın müritlerinin bunlardan sakınması gerekmektedir.

İkinci Sutta kitabında da çok kaydacleğer bölümler vardır. Örneğin çileciliğin yararlarını anlatan ve Buddha zamanı hakkında önemli bilgiler veren bölüm (Sâmannaphala Sutta) gibi...

3 No'lu Ambattha Sutta'da Hint kast sistemi ve Buddha'nın bu soruna bakışı anlatılır. 5 No'lu Kûtadanta Sutta'da Brahman Keskin Diş'le yapılan konuşma anlatılır.

13 No'lu Tevicca Sutta'da, Traividya yani Üç Bilgi anlamına gelen Üç Veda ve bunların içeriğindeki bilgi kritik edilir. Buddha, Brahmanların kanlı kurban törenleriyle alay eder, tanrı Brahma ile bir olmalarını eleştirir ve kendi Öğretilerinin üstünlüğünü ortaya koyar. Burada eski öğretisi olan Brahmanizm ile yeni öğretisi olan Buddhizm net bir şekilde görülür.

14 No'lu Mahâpadâna Sutta, Buddha'nın mucizelerini anlatan konuşmalardan oluşur. 15 No'lu Mahânidâna Sutta, Buddhist felsefesinin birbirine bağlı nedenlerini anlatan temel öğretisi suttasıdır.

16 No'lu Mahâparinibbâna Sutta, "Nirvâna Üzerine Büyük Konuşma" bölümüdür. Aslında "Büyük Ölüm" diye de çevrilebilir çünkü bu kitap Buddha'nın ölümüyle ilgilidir. Bu suttada öğretisiyle ilgili bilgilerden başka, Buddha'nın yaşamının son dönemleri, son sözleri ve ölümü anlatılır. Değişik zamanlarda yazılmıştır. Buddha öldükten sonra yazılan kısım oldukça kısaydı. Sonradan çeşitli eklemeler yapılarak hacmi genişletilmiştir. Buradaki anlatımlarda bazen arkaik bir dil kullanılmıştır ve konuşmalar Buddha ile bir başkası (örneğin Ananda) arasında yüzyüze yapılmaktadır. Bu sutta çok büyük bir değere sahiptir.

17 No.'lu Sutta'da, başta İndra olmak üzere birçok yarı tanrı ve tanrı Buddha'ya tapınır halde gösterilirler.

21 No'lu Sakkapanha Sutta'da Sakka (İndra) Buddha'ya çeşitli somlar sorar ve yanıtlar alır, 22 No'lu Mahâsatipatthâna Sutta, Buddhizm'in temel prensiplerini anlatır ve dört soylu gerçek iâHönda ayrıntılı bilgi verir.

23 No'lu Pâyâsi Sutta, tam anlamıyla "diyaloglardan oluşmuş ilginç bir suttadır. 24 No'lu Pâtika Sutta'da Buddha, tumu-raklı sözlerle kendi yaptığı mucizeleriyle övünür gösterilmiştir.

26 No'lu Çakkavatti Sihanâda Sutta, Buddha Metteyya'yı anlatır. Bir tür mitolojik öyküdür bu; ahlak kuralları, vaaz ve vaizlik içerir. 27 No'lu Agganna Sutta, Purânalara benzetilmiş konular içerir. Evrenin ve canlıların oluşumu, kültürün ve sosyal düzenin başlangıcı konuları arasındadır.

29 No'lu Sigâlovâda Sutta, Sigâla'nın vaazıdır. Bir Buddhis-tin evsel ve sosyal görevlerini anlatır.

30 No'lu Lakkhana Sutta, büyük insanın 32 özelliğini sa-yar. Böyle fiziksel Özellikleri olan bir kişi, dünyanın yöneticisi,

Dîghanikâya; Mahâparinibbâna Sutta III:

66. Kutlu Kişi, taraftarlarına şöyle Ögüt verdi:

"Bakın kardeşlerim, birleşmiş olan herşey çürüyecektir, si-ze bunu öğütlüyorum. Kendi kurtuluşunuz için gayret gösteriniz. Tathâgata'mın yaşamı çok geçmeden bir sona erecek. Bu günden itibaren üç ayın sonunda Tathâgata ölecek!"

"Şimdi ben artık yaşımı doldurdum, bitişe çok yaklaştım. Sizden ayrılıyorum, sadece kendime güvenerek ayrılıyo-rum. O yüzden kardeşlerim, içtenlikli ve düşünceli olun! Azminiz sürekli olsun, kendi yüreklerinize güvenin! Sakm yorulmayın, Dhamma ve Vinaya'ya sıkıca sarılın! Bu ya-şam denizini geçip kedere bir son vereceksiniz."

Mahâparamıbbâna Sutta V:

16. Ânanda, inanan kişilerin saygı ve huşu ile gezecekleri dört yer vardır. Nedir bu dört yer?
17. Ânanda, inanan kişilerin saygı ve huşu ile gezecekleri 'İşte Tathâgata'mın doğduğu yer' diyecekleri yerdir.

18. Ânanda, inanan kişilerin saygı ve huşu ile gezecekleri 'işte Tathâgata'nın en yüce ve mükemmel bilgiye ulaştığı yer' diyecekleri yerdir.
19. Ânanda, inanan kişilerin saygı ve huşu ile gezecekleri 'işte Tathâgata'nın erdem krallığını kurduğu yer' diyecekleri yerdir.
20. Ânanda, inanan kişilerin saygı ve huşu ile gezecekleri 'işte Tathâgata'nın son sözlerini söylediği ve geride başka hiçbir şey bırakmadan ayrıldığı yer' diyecekleri yerdir.
21. Ve Ânanda, örgütün kardeşleri, kızkardeşleri, inanan erkek ve kadınlar o bölgeleri ziyarete geldiklerinde 'işte Tathâgata'nın doğduğu yer, işte Tathâgata'nın en yüce ve en mükemmel bilgiye ulaştığı yer, işte Tathâgata'nın erdem krallığını kurduğu yer ve işte Tathâgata'nın son sözlerini söylediği ve geride başka hiçbir şey bırakmadan ayrıldığı yer' diyecekler.
22. Ve Ânanda. inanan kalpleriyle bu bölgeleri gezerken ölecekler ve bedenleri göğün mutlu bölgelerine yok olup karışırken kendileri yeniden doğacaklar.
23. 'Efendim, kadınlara nasıl davranmamız gerekir?'
'Onları görmeyin Ânanda.'
'Ama eğer görmek kaçınılmazsa ne yapalım?'
'Konuşmaktan kaçının Ananda.'
'Ama eğer onlar bizimle konuşursa ne yapalım?'
'Gözünüzü dört açın Ânanda!'

Mahâparinibbâna Sutta VI:

1. Kutlu Kişi, saygıdeğer Ânanda'ya şöyle konuştu;
"Ânanda, bazılarınız 'efendimizin sözleri tükendi, artık bizim yol göstericimiz kalmadı' diye düşünebilir. Fakat bu doğru değil Ânanda, bunu hiç unutma. Ben aranızdan ayrıldıktan sonra sizin yol göstericiniz, size öğrettiğim gerçekler-ve-örgüyasalarfdfr. — — . —

2. Ananda! Ben öldüğüm zaman bütün kardeşleriniz birbirine şimdiye kadarki gibi seslenmeyi sürdürsünler, mesela Avuso (Arkadaş) demesinler. Genç bir kardeşimiz büyüğüne ismiyle, aile adıyla veya Arkadaş diye hitap edecek olursa, büyük olan küçük kardeşine 'efendim' veya 'saygıdeğer beyefendi' demeye devam etsin.

Mahâparinibbâna Sutla VI:

45. Sonra soylu Mahâ Kassapa, Kusiârâ'ya, Kutlu Kişi'nin cenazesinin bulunduğu Mallalara ait ölü yakma yerine gitti. Oraya geldiğinde elbisesini bir omuzuna topladı, odun yığınının önünde ellerini kavuşturarak selam verdi ve onun çevresinde saygıyla üç kez âo'teçit'. Otfü.sünü «cmadan Ku'in K İŞİ 'nif' 'ivrl ji }>'!n! Ğ!VO'! v[-i rKH |r'ü
46. Sonra beşyüz keşiş elbiselerini bir omuzlarında topladılar, kavuşmuş elleriyle selam verdiler, odun yığınının çevresinde saygıyla üç kez dolaştılar ve Kutlu Kişi'nin ayaklarına saygı ile eğildiler.
47. Soylu Mahâ Kassapa'nın ve beşyüz keşişin saygı sunmalarını bittiği zaman Kutlu Kişi'nin içinde yatmakta olduğu odun yığını kendi kendine ateş aldı,
48. Kutlu Kişi'nin bedeni yandığında ne deri, ne et, ne sinir, ne eklem sıvısı, ne kurum, ne de kül görünüyordu; geriye sadece kemikler kalmıştı.
Kimse bu yanış sırasında bir kül veya kurum göremedi; Öyle ki Kutlu Kişi'nin bedeni kendi kendine yandı, Ne deri, ne et, ne sinir, ne eklem sıvısı, ne kurum, ne kül görüldü, geriye sadece kemikler, kaldı. Ve beşyüz parça elbise, en içteki ve en dıştaki dahil yandı gitti.
49. Kutlu Kişi'nin bedeni yanınca gökten ırmaklar akmaya başladı ve onun cenaze ateşini söndürdüler. Gene bunun gibi, yerin altından patlayıp gelen sular Kutlu Kişi'nin cenaze ateşini söndürdü. Kusiârâ'nın Mallaları da her çeşit

güzel kokuyu içeren sular getirdiler ve onlar da Kutlu Kişi'nin cenaze ateşine döküp söndürdüler.

50. Kusinârâ'nın Mallalan, Kutlu Kişi'nin kemiklerini kendi toplantı salonlarına getirip çevresini oklardan yaptıkları surlarla çevirdiler, mızraklardan kafes yaptılar. Orada öylece yedi gün boyunca dans edip şarkı söyleyerek, çiçekler ve hoş kokular arasında onlara sevgi ve saygı gösterisinde bulundular.

Dîghanikâya; Tevicca Sutta I:

24. Vâsettha, şu Açiravati nehri ağzına kadar suyla dolu olsa ve güm! gürül akıyor olsa, bir adam da gelse ve onun karşı kıyısına geçmek istese, sonra bu kıyıdan karşı kıyıya şöyle seslense: 'Gel buraya karşı kıyı, gel buraya!' Ne düşünürsün Vâsettha? Açiravati nehrinin karşı kıyısı, bu adamın yalvarıp yakarmalarına, dualarına uyararak bu kıyıya gelir mi?
'Kesinlikle hayır GotamaP
25. Aynı şekilde Vasattha, bu Üç Veda'yı bilen, ancak kişiyi Brahman yapan nitelikleri kazandıran pratikleri bırakıp, kişiyi Brahmanlıktan çıkaran nitelikleri kazandıran pratikleri izleyen Brahmanlar şöyle söylerler: tndra sana sesleniriz, Soma sana sesleniriz, Varuna sana sesleniriz, İşâna sana sesleniriz, Pracapati sana sesleniriz, Brahma sana sesleniriz, Mahîddhi sana sesleniriz, Yama sana sesleniriz. Aynı şekilde Vâsettha, Üç Veda'yı bilen, ancak kişiyi Brahman yapan nitelikleri kazandıran pratikleri bırakıp, kişiyi Brahmanlıktan çıkaran nitelikleri kazandıran pratikleri izleyen brahmanlar, yalvarıp yakarmaları, umut edip şükretmeleri karşılığı, ölüp de bedenleri çürüdüğünde Brahma ile birleşmiş olmalıdırlar; böyle durumdakiler artık var olmazlar.

26. Gene ağzına kadar suyla dolup taşan Açiravati nehrini düşün Vâsettha; onun karşı kıyısında bulunan ve bu tarafa geçmek isteyen bir adam var. O adamın elleri arkadan sıkıca sağlam bir zincirle bağlı "dununda. Şimdi ne dersin Vâsettha, bu adam nehrin karşı kıyısına geçebilir mi?
'Kesinlikle Hayır Gotamai'¹
27. Aynı şekilde Vâsettha, soylu kişiyi şehvete sürükleyen beş şey, onun için bir "zincir" bir "bağ"dır.
"Nedir bu beş şey?"¹

Gözle algılanan biçimler, istenilen, şehvet uyandıran, hoş, çekici ve hepsi de aşırı istekle yüklü haz uyandıran biçimler. Aynı özellikleri taşıyan kulağın algıladığı sesler; aynı özellikteki burnun algıladığı kokular, aynı özellikteki di-

Hn iiliihdû: LaLkr :ıvrı Ö/cllikLeki ulunadıfh maddeler. Bu tutkuya götüren beş şey, Soylu Kışı'ye göre bir "zincir", bir "bağ"dır. Ama şehvete götüren bu beş şey, Üç Veda'ya bağlı brahmanlar için zararsızdır ve bunlara tutkuyla bağlıdırlar; bunlarda bir tehlike, bir kabahat' görmezler, onların gerçek dişiliğini kavrayamazlar ve onlardan hoşlanırlar.

İl) MACCHĪMANĪKAYA:

Bunlar, Dîghanikâya'ya kıyasla daha kısa olan konuşmalardır ve sayıları 152 adettir. Bu konuşmalarda Buddha öğretisinin her yönü işlenmiştir. Dört soylu gerçek, karman, isteklerin boşluğu, ruh İncancının yanlışlığı, Nirvâna, çeşitli meditasyon türleri gibi konulardır bunlar. Çoğunlukla sıkıcı vaazlardan oluşur. Ancak bazen de bir çerçeve girişle popüler bir diyalog biçimine girebilir. Buddhîst öğretiyi yaymak için bazı mit ve efsaneler de kullanılmıştır. Örneğin Moggalâna öyküsü (Nö: 37), Buddha'nın ünlü müriti Moggalâna'nın tndra'nın cennetine gitmesiyle ilgilidir. Bu, Brahman efsanelerini hatırlatan bir yapı gösterir.

Bir keşiş olmadığı halde Nirvâna'ya eren Pukkusâti'nin öyküsü (No: 140); birçok hastalığa yakalanan keşiş Çanna'nın öyküsü (No: 144) anlatılır; bu keşiş damarını keserek yaşamına son verir. Buddha bunu onaylar, çünkü intihar eğer yeniden doğuş için yapılmış ise suçtur, ama sonunda Nirvâna'ya erişilecekse edilebilir. Assalâyana Sutta'da (No: 93) dört kast arasında bir fark olmadığı tartışılır. Genç brahman Assalâyana, Gotama Buddha ile kast sorunu üzerine konuşur.

Bazı suttalarda ne diyaloglar vardır ne de vaazlar, sadece bazı öyküler anlatılır.¹ Örneğin Angulimâla Öyküsünde (No: 86) önceden korkunç bir hırsız olan Angulimâla'nın sonradan nasıl bir Buddhist keşiş olduğu anlatılır. Bazı suttalarda da (No: 127, 137, 140, 148, 151... gibi) Anguîtaranikâya'daki kataloglama biçimi ve Abhidhammapitaka'nın sınıflama ve tasnif biçimi aynen uyarlanmıştır.

Macchimanikâya Sultarı bize eski Buddhist dini hakkında, Buddha'nın ve onun ilk müritlerinin öğretim teknikleri hakkında en güvenilir bilgileri sunar. Ayrıca sadece keşişlerin yaşamlarını değil, toplumun her kesiminden insanların yaşamlarını yansıtır. Örneğin bir Sutta'da (No: 51) Brahmanların kanlı kurban törenleri ve bu yolla toplum üzerinde kurdukları din adamı egemenliği açıkça belirtilmiştir.

Macchimanikâya'nın bazı Suttalarında Buddha ölümlü bir insan olarak ortaya çıkar ve öğretisini anlatır. 26 ile 36. suttalarda kendi biyografisini verir, bu sırada kendisine ait mucizelerden hiç söz etmez.

Karman doktrini ve cehennem gibi kavramlar, Macchimanikâya'nın yazıldığı zaman Buddhist öğretilerle yanyana yaşayan inançlardı. Cehennem, Purana tarzı eserlerin etkisiyle, Karman da Brahmanizm'den Hinduizm'e geçiş aşamasında, az da olsa, Buddhacı düşünce geleneğini etkilemiş gibi görünüyor.

Macchimanikâya-H7İ-5'2¹den.

Assalayâna Buddha'ya der ki: "Efendi Gotama, Brahmanlar en iyi kastın kendilerini ki olduğunu, diğerlerinin aşağı kast olduğunu söylüyorlar. Tek beyaz sınıf Brahmanlar, diğer sınıfların hepsi siyah; sadece Brahmanlar saf, Brahman olmayanlar değil; sadece Brahmanlar tanrı Brahma'nın oğullandır; onun ağzından türeme, onun biçim verdiği, onun mirasçısı oğullarıdır diyorlar. Efendi Gotama, buna ne diyorsun?"

Buddha, Assalâyana'ya yanıt -vermekte zorlandığı bir dizi som sorar ve Brahmanların bu iddialarının temelsiz olduğunu anlatır. Örneğin şöyle söyler:

"Ne düşünürsün Assalâyana? Savaşçı sınıfından anlı şanlı bir kralın, birbirinden farklı yüz kasttan İnsanı bir araya topladığını varsay: Savaşçı sınıftan insanlar, soylu brahmanlar gelirse ve ellen ne Sal abacından viya Salâhı, Sr-mii'u vahiv PaGniaka aihv Cniuan yapılmış soylu ateş çubukları ahp birbirine sürüp bir ateş yaksalar; öte yandan Çandâlâlardan, avcılardan, sepet yapıcılardan, araba yapıcılardan, Pukkusalardan çeşitli insanlar gelse ve ellerine köpek yalağından, domuz yalağından, çamaşır yalağından veya da sıradan bir ağaçtan ateş çubuğu alıp birbirine sürterek ateş yaksalar ne olur? Savaşçı ve Brahmanların yaktığı ateş parlak, alevli, ışıltılı, yararlı da aşağı kasttan olanların yaktığı ateş mat, alevsiz, ışıltısız ve yararsız mıdır?"

Macchimanikâya, Sutta 63:

Şöyle işittim.

Bir keresinde Kutlu Kişi, Sâvatthi'de, Anâthapindîka Bahçesindeki Cetavana manastırında kalıyordu. O sırada soylu Mâlunkyaputta bir köşeye çekilmiş, meditasyon yaparken aklına şu şekilde bir düşünce saplanmış:

"Kutlu Kişi şu konulara bir açıklık getirmeden bir kenara bıraktı: Acaba dünya kalıcı mıdır bilici midir? Dünya sonlu mudur sonsuz mudur? Ruh ve beden özdeş midir? Ruh başka beden başka mıdır? Kutsal kişiler ölümden sonra hem var olup

hem de yok olabilir mi veya ne var olup ne de yok olabilirler mi? İşte bunları- Kutlu Kişi bana açıklamıyor. Bunları bana açıklayıp beni rahatlatmıyor. Bu nedenle onun yanına gideyim ve aklıma takılanları ona sorayım. Eğer Kutlu Kişi bu somlarımı aydınlatırsa, onun kurduğu dinsel yolu izlerim. Eğer Kutlu Kişi bu somlarımı aydınlatmazsa, o zaman dinsel yolu bırakır, bir aşağı ev yaşamına geri dönerim."

Sonra soylu Mâlunkyâputta akşam olunca kendi köşesinden kalkıp Kutlu Kişi'nin bulunduğu yere gitmiş. Onun yanına yaklaşip saygıyla selamlamış ve bir kenara oturmuş. Saygıyla yanına oturduktan sonra Mâlunkyâputta Kutlu Kişi'ye şöyle konuşmuş:

"Saygıdeğer efendim, bir köşeye çekilmiş meditasyon yaparken aklıma şöyle düşünceler saplandı: Kutlu Kişi şu konulara açıklık getirmeden bir kenara bıraktı. Dünya kalıcı mıdır, bilici midir? Dünya sonlu mudur, sonsuz mudur? Ruh ve beden özdeş midir? Ruh başka beden başka mıdır? Kutsal Kişiler ölümden sonra yaşar mı yoksa yaşamaz mı? Kutsal Kişiler ölümden sonra hem var olup hem de yok olabilir mi veya ne var olup ne de yok olabilirler mi? Kutlu Kişi bunları bana açıklamıyor, ona gidip sorayım. Eğer Kutlu Kişi bu sorularımı aydınlatırsa onun kurduğu dinsel yolu izlerim. Eğer aydınlatmazsa o zaman dinsel yolu bırakır, aşağı ev yaşamına geri dönerim."

"Şimdi^ Kutlu Kişi, bu soruların yanıtını bilmiyorsan, en doğru şey 'bunu bilmiyorum, anlayamıyorum' demendir..."

"İlahi Mâlunkyâputta, ben sana 'gel Mâlunkyâputta, benim dinsel yoluma gir, ben de sana bu dünya kalıcı mıdır bitici midir, dünya sonlu mudur sonsuz mudur, vs. vs. açıklayayım' dedim mi?"

. "Demediniz Saygıdeğer Efendim."

"Veya sen bana 'Efendim eğer dünyanın kalıcı mı bitici mi olduğunu vs. vs. açıklarsanız ben de Kutlu Kişi'nin dinsel yolunu izleyeceğim' dedin mi?"

"Demedim Saygıdeğer Efendim."

"Ben sana Öyle, sen de bana öyle demediğimize göre neden boş yere Öfkelenip beni suçluyorsun?"

(Mâlunkyâputta sorularında ısrar edince Buddha şöyle konuşur)

"Mâlunkyâputta, bu kalınca zehir sürülmüş bir okla vurulan adamın durumuna benzer. Arkadaşları, akrabaları, komşuları onu yaşatmak için bir doktor ya da cerrah ararlarken o yaralı adam şöyle der: Bu oku atan adamın savaşçı sınıfından mı, çiftçi mi yoksa işçi sınıfından mı olduğunu anlamadıkça bu oku kabul edemem.

Yine o kişi şöyle der: Beni yaralayan adamın adını ve han-

mu, kısa mı yoksa orta boylu mu olduğunu öğrenmeden bu oku kabul edemem.

Yine o kişi şöyle der: Beni yaralayan adamın kapkara mı, hafif esmer mi yoksa san benizli mi olduğunu öğrenmedikçe bu oku kabul edemem.

Yine o kişi şöyle der: Beni yaralayan adam şu köyden mi, bu kasabadan mı yoksa şu şehirden mi öğrenmedikçe bu oku kabul edemem.

Yine o kişi şöyle der: Beni yaralayan adamın oku Çapa türü ok mu yoksa Kodanda türü ok mu, bunu bilmedikçe bu oku kabul edemem.

Yine o kişi şöyle der: Beni yaralayan adamın yayı Kırangaç otundan mı yapılmış, Bambudan mı yoksa Kamçı otundan mı bilmedikçe bu oku kabul edemem...

Yine o kişi şöyle der: Beni yaralayan okun tüyleri bir akabanın mı, bir balıkçılın mı, bir şahinin mi yoksa bir tavuskuşunun mu Öğrenmedikçe bu oku kabul edemem...

Bu adam bunları öğrenmeden ölecektir Mâlunkyâputta.

İşte aynı şekilde bana sorduğun somların yanıtını kişi ben-

den aîanıadan ölecektir.

Mâlunkyâputta,- dinsel yaşam dünyanın sonlu olması veya dünyanın sonsuz olması esasına dayanmaz. Esas, ne dünyanın sonlu olmasıdır ne de dünyanın sonsuz olmasıdır. Esas olan, bu dünyada doğum, yaşlılık, ölüm, keder, ağlaşma, sefalet, karamsarlık ve ümitsizlik olmasıdır; bunun için bunları bu yaşamda söndürmeyi salık veriyorum.

Dinsel yaşam, Mâlunkyâputta, dünyanın sonlu veya sonsuz olmasına dayanmaz. Ruh ve bedenin özdeş olmasına da dayanmaz. Dinsel yaşam kutsal kişilerin ölümden sonra yaşayıp yaşamayacaklarına da dayanmaz; kutsal kişilerin ölümden sonra hem var hem yok veya ne var ne yok olmalarına da dayanmaz. Esas olan bunlar değildir. Esas olan doğum, yaşlılık, ölüm, keder, ağlaşma, sefalet, karamsarlık've ümitsizliktir; bunun için bunları şimdiki yaşamda söndürmeyi salık veriyorum.

Neyi açıkladığımı neyi açıklamadığımı iyi düşün Mâlunkyâputta. Bu dünyanın kalıcı mı bitici mi olduğunu açıklamadım. Ben dünyanın sonlu mu yoksa sonsuz mu olduğunu açıklamadım. Ben ruh ve bedenin özdeş olduğunu açıklamadım. Ruhun başka bedenin başka olduğunu açıklamadım. Kutsal kişilerin ölümden sonra var olup olmadıklarını açıklamadım. Onların ölümden sonra hem var olup hem yok olduklarını ya da ne var olup ne de yok olduklarımı açıklamadım. Neden açıklamadım? Çünkü Mâlunkyâputta, bunlar dinin temellerine uygun değildir, hem de nefreti ve tutkuları gidermeyi, sükuneti, doğa üstü yetenekleri, bilgeliği ve Nirvâna'yı kazanmayı sağlamazlar; bu yüzden bunları açıklamadım.

Ben neyi açıkladım Mâlunkyâputta? Acı'yı açıkladım, acının kaynağını açıkladım, acıdan kurtulmayı ve acıdan kurtulmaya götüren yolu açıkladım. Peki niçin bunları açıkladım? Çünkü bunlar dinin temellerine uygundur, nefreti yenmeyi ve tutkuları gidermeyi sağlar, sükuneti, doğaüstü yetenekleri, bil^geliğrve-Nirvâna'yrkazandrrr^

nedenle neyi açıklayıp neyi açıklamadığıma dikkat et Mâlunk-yâputta."

Kutlu Kişi böyle dedi; bu konuşmadan çok etkilenen soy-lu Mâlunkyaputta onun konuşmasını alkışladı.

III) SAMYUTTANİKAYA:

Bunlar gruplanmış konuşmalardır. 56 grup suddan oluşur ve gruplara Samyutta adı verilir. Buddha öğretisinin çeşitli noktalarına değinirler. Birincisi olan Devatâ Samyutta'da, çeşitli tanrılar farklı farklı konulara değinirler. Mâra Samyutta'da (4) 25 sutta vardır; her bir sımada Ayartıcı Mâra, Buddha'yt veya onun müritlerinden birini öğretiden uzaklaştırmaya çalışır ama her melerinde bişan.siz olur. Bhikkunî Siini^-Tits rahibelere ait

dir; Mâra rahibeleri başka dine döndermeye çalışır ama başaramaz. Nidana Samyutta (12) 92 konuşmayı kapsar; bunlar bitmek tükenmek bilmez şekilde 12 Nidâna'yı, yani neden-sonuç sıralamalarını anlatır. Anamatagga Samyutta (15) hep aynı başlayan cümlelerden oluşan 12 konuşma içerir. Bunlar yeniden doğuşun anlamsızlığı üzerinedir. Kassapa Samyutta (16) adını, bütün konuşmaları yapan Buddha'nın müridi Kassapa'dan almıştır. Aynı şekilde Sâriputta Samyutta da (28) adını, ünlü Sâriputta'dan almıştır. Sâriputta'mn 10 adet konuşmasını içerir. Nâga Samyutta (29) 50 sutta içinde yılan tanrıların yaptıkları iş-leri ve yeniden doğuşlarını anlatır. Châna .(veya Samâdhî) Samyutta (34) 55 suddan oluşur ve meditasyon usullerine ilişkindir. Mâtugâma Samyutta (37) 34 suddan oluşur ve kadınların güçlü ve zayıf yönlerini, iyilik ve kötülüklerini ve gelecek yaşamdaki yazgılarını konu olarak işler. Moggallâna Samyutta (40) büyük Moggallâna'ya ait efsaneler ve konuşmalardır ve 11 suddan oluşur. Sakka Samyutta'nın (31) kahramanı, Buddhiz-rae bağlanmış olan tanrı İndra'dırCO Ari dönemin savaşı tanrısının şiddeti bırakıp sevgi ve şefkat yolunu seçmesi ilginç bir

tezat oluşturmuştur. Son Samyutta olan Saçça Samyutta 06) 131 sultadan oluşur. Dört soylu gerçeği açıklar.

Bu sultaları gruplarken üç değişik özelliği olduğu göze çarpar: 1) Buddliist öğretinin bir veya birkaç ana prensibini açıklarlar, 2) bazı tanrı, yarı tanrı ve insanları öne çıkarırlar, 3) önemli bir kişi; bir kahraman veya konuşmacı olarak gözüktür. Bu 56 Samyutta da ayrıca 5 Vagga'ya (Bölüm) ayrılır. Bunların her biri de gene Buddha dininin çeşitli yönlerini açıklar. İlk Vagga'da etik ve Buddliist idealler konu edilir; ikinci Vagga'da ise bilgi kuramı ve metafizik ana konulardır.

Samyutta Nikâya'nın sutta sayısı, diğerlerine göre oldukça fazladır (2889 sutta). Bunun nedeni çok çeşitli konulara değinmesi ve uzun, sıkıcı açıklamalara girmesidir. Vaggalarda şiir biçimi de göze çarpar. Karşılıklı soru-cevap şeklinde konuşmalar vardır. Bu şiirler, kutsal baladların yazıya geçirilmiş halidir.

Samyuttanikâya XXII, 22; 1:

Şöyle işittim.

Bir keresinde Kutlu Kişi, Sâvatthi¹deki Anâthapindîka bahçesinde bulunan Cetavana manastırında bulunuyordu. Kutlu Kişi keşişlere hitap etti:

"Keşişler" dedi.

"Efendim" dedi keşişler Kutlu Kişi'ye.

Kutlu Kişi şöyle sürdürdü konuşmasını:

"Keşişler, size yükü, yükü taşıyanı, yükü almayı ve yükten kurtulmayı öğreteceğim."

"Keşişler, yük nedir?"

"Yanıt, beş bağlılık grubu olmalıdır. Peki nedir bu beş şey? Bunlar; biçim bağlılığı grubu, duygu bağlılığı grubu, algılama bağlılığı grubu, eğilim duyma bağlılığı grubu, bilinç bağlılığı grubudur. İşte keşişler, bunlara yük denir."

"Peki, yükü taşıyan kimdir?"

"Yanıt birey olmalıdır; şu şu aifeBen soylu filanca! Keşişler,

işte o kişi yükü taşıyandır."

"Keşişler, yükü almak ne demektir?"

"Bu yeniden doğuşa götüren istektir, zevk ve tutkuya bağlanmaktır, her varlıkta zevk bulmadır; yani tensel zevklere duyulan istektir, yani geçici varlık ve kalıcı varlık için duyulan istektir. işte keşişler yükü almak budur."

"Peki, yükten kurtulmak nedir?"

"Bu, tutkunun- tamamen yok edilmesidir, isteğin kesilip atılması, istekten vazgeçilmesi, ona uyulmamasıdır. işte keşişler, buna da yükten kurtulmak denir."

Bunları söyleyen Büyük Öğretmen, konuşmasını şöyle tamamladı:

insan bu ağır yükü hep taşır,
Bu yükü sırtlanmak acı verir,
Bundan kurtulmak ise mutluluktur.

Bütün bu yükü bırakıp
Bir daha hiçbirini almayan,
Tüm tutkusunu kesip atıp
Açlıktan kurtulur, Nirvâna'ya ulaşır."

Samyuttanikâya XXII, 90; 16: '

Ey Kaççâna, bu dünyanın büyük bir kısmı var oluşa inanlar ve var oluşa inanmayanlar diye ikiye ayrılır. Fakat Kaççâna, en yüce bilginin ışığıyla bir kimse var oluşa inanmayarak bu dünyanın nasıl doğduğunu düşünürken bir başkası da var oluşa inanarak bu dünyanın nasıl yok olacağını düşünür. Bu dünyada çoğu insan bağıllık ve bağımlılık içindedir. Ama bir keşiş bağıllığa ilgi duymaz, hiçbir şeye eğilimi yoktur, tarafsızdır ve Benlikten hiç söz etmez. O kötülüğün ne var

oluştan geldiğini sorgular ne de kötülüğün, var oluşla kaybolduğunu sorgular. Onun bu konudaki inancı sadece kendisine dayanır. El Kaççâna, Doğru İnanç'ı belirleyen şey budur!

Kaççâna, şeyler vardır denilince bir uç öğretisi oluşur; şeyler yoktur denilince de bir başka uç nokta yaratılır. Bu aşırı uçları reddeden Tathâgata, bir orta yol önermiştir:

Cehalet Karma'dan doğar,
 Karma bilinçten doğar,
 Bilinç ad ve biçimden doğar,
 Ad ve biçim altı duyu organından doğar,
 Altı duyu organı temastan doğar,
 Temas histen doğar,
 His istekten doğar,
 istek bağılıktan doğar,
 Bağıllık varlıktan doğar,
 Varlık doğuştan doğar,
 Doğuş; yaşlılık, ölüm, keder, ağlama, acı ve üzüntüden doğar. Böylece bütün acılar ortaya çıkmış olur.

Öte yandan cehaletin bütünüyle yok olmasıyla
 Karma kaybolur,
 Karma kaybolunca bilinç yok olur,
 Bilinç yok olunca âd ve biçim yok olur,
 Ad ve biçim yok olunca, altı duyu organı yok olur,
 Altı duyu organı yok olunca temas yok olur,
 Temas yok olunca his de yok' olur,
 His kaybolunca istek de yok olur,
 istek kaybolunca bağıllık da kaybolur,
 Bağıllık kaybolunca varlık da kaybolur,
 Varlık kaybolunca doğuş olmaz,
 Doğuş olmayınca yaşlılık, ölüm, acı, keder, ağlama, üzün-
 tü-de-el-ma-z—Böylece-bütün-acılar^bitirilmiş-olurT-

nikâya'dır ama diğerleriyle arasında çok büyük bir zaman farkı yoktur.

Anguttaranikâya III, 33; 1:

Keşişler, işlerin yarattığı üç durum vardır. Nedir bu üç şey? İşlerin yarattığı üç durumdan biri açgözlülüktür, biri nefrettir, biri de tutkudur,

Keşişler, bir insanın işlediği işler açgözlüceyse bundan açgözlülük türer; işler açgözlülükten kaynaklanır, açgözlülüğe neden olur. O kişi nerede olursa olsun işleri olgunlaşır ve olgunlaşan işler kendi başına bela olur, bu yaşamda veya gelecektekinden mutlaka olur.

Keşişler, bir insanın işlediği işler nefretle yapılmışsa bundan nefret türer; işler nefretten kaynaklanır, nefrete neden olur. O kişi nerede olursa olsun işleri olgunlaşır ve olgunlaşan işler kendi başına bela olur, bu yaşamda veya gelecektekinden mutlaka olur.

Keşişler, bir insanın işlediği işler tutkuyla yapılmışsa bundan tutku türer; işler tutkudan kaynaklanır, tutkuya neden olur. O kişi nerede olursa olsun işleri olgunlaşır ve olgunlaşan işler kendi başına bela olur, bu yaşamda veya gelecektekinden mutlaka olur,

Keşişler, bu bir tohuma benzer; verimli ve ekime hazırlanmış bir toprağa ekilen, rüzgârdan, sıcaktan etkilenmeyen bir tohuma; uygun mevsimde yağın yağmurlar sonucunda bu tohum büyüyüp gelişecek, açılıp saçılacaktır. İşte tıpkı bunun gibi Keşişler, bir kişinin yaptıkları açgözlülükle yapılmışsa ondan açgözlülük doğar, açgözlülükten kaynaklanır, açgözlülüğe neden olur. O kişi nerede olursa olsun işler kendi başına bela olur, bu yaşamda veya gelecektekinden mutlaka olur.

İşte keşişler, nefretle yapılan işler nefret doğurur, tutkuyla yapılan işler tutku doğurur. Bunlar olgunlaştığı zaman nerede "olursa olsun, bu yaşamda veya gelecektekinden mutlaka başına

bela olur.

İşte işlerin yarattığı üç durum budur.

Anguttaranikâya III, 129:

Keşişler üç şey gizlice yapılır, açıkça yapılmaz. Nedir o üç şey? Kadınlar gizlice davranır, açık davranmaz ey keşişler. Brahmanların sihirleri gizlidir, açık değildir. Yanlış öğretiler gizlidir açık değildir, İşte Keşişler bu üç şey gizlice yapılır, açıkça yapılmaz.

Keşişler üç şey açıkça parlar, gizli değildir. Nedir o üç şey? Ay, keşişler, açıkça parlar, gizli değildir. Güneş, açıkça parlar, gizli değildir. Buddha'mn kurduğu örgütün dini ve öğretisi ricıkca nartor ofZH deiHİdir İ>je ker.Her hü fır .-ev iir;kcM n;ır

V) KHUDDAKANİKÂYA:

Küçük parçaların birleşmesinden oluşan bu kolleksiyon, beşinci Nikâya olarak kabul edilir. Bu birikimler içinde, kısa birtakım eserlerin yanı sıra, Pali kanunlarından en genişlerinin bir kaçını da bulabiliriz. Sık sık tekrarlanmış önemli bir suttada, Buddha dinini gelecekte bekleyen tehlikelerden biri olarak onun derin felsefesinin gelecek nesiller tarafından anlaşılamayacak olması gösterilmişti. Bu tahmin Khuddanikâya'ya bakılarak yapılmış olsa gerek, çünkü bu kolleksiyon şiirsel Örnekler, güzel sözler, şarkılar, nakaratlar, peri masalları ve hayvan masalları içerir. Bu eserin tamamlanması daha geç bir tarihte olmuştur ve parçalar, kimisi daha erken kimisi daha geç olmak üzere birbirinden farklı zamanlarda oluşturulmuştur. Öte yandan içinde en eski Buddhist şiirinden örnekler de barındırır. Bunlar Hint şiir sanatının en önemli örneklerindedir. Khuddanikâya günümüze, Seylan Buddhistlerinin el yazmalarının sayesinde ulaşmıştır. Onbeş kitaptan oluşur. Bunlar sırasıyla şunlardır:

1) Khuddakapâtha: "Küçük Ezberler." Bunlar dokuz küçük metin derlemesidir. Dine yeni katılan rahip adaylarının herşeyden Önce bu küçük duaları ezberlemeleri gerekirdi. Daha sonra diğer metinlere geçerlerdi.

2) Dhammapâda: "Dinsel Cümleler." Buddhist eserler içinde en bilinen ve en uzun olan eserlerden bir tanesidir. Birçok Avrupa diline çevrilmiştir. İsmi "Erdem Yolu" veya "Dhamrna Adımı" gibi anlamlara gelir. Seylan'da dine yeni giren her insan bu eseri ezberinden okur. Buddhist rahipler vaazlarında Dhammapada cümlelerim kullanırlar. Bunlar, Buddhist etik Öğretile-
rinin toplandığı bir antoloji kitabıdır..423 cümle vardır ve bu cümleler 10 veya 20 civarında gruplar halinde bölümler (vagg) oluştururlar, Vaggalann biçimi ve konusu, derleyene aittir. Buddha'nın aydınlanmaya erdikten sonra söylediği birçok güzel sözü burada bulmak mümkündür. 26 Vagga'dan oluşur: 1) ikiz Cümleler, 2) içtenlik, 3) Düşünce, 4) Çiçekler, 5) Aptal Kişi, 6) Akıllı Kişi, 7) Kutsallık, 8) Binler, 9) Kötü, 10) Eziyet, 11) Yaşlılık, 3 2) Öz, 13) Dünya, 14) Buddha, 15) Mutluluk, 16) Zevkler, 17) Öfke, 18) Kirlilik, 19) iyiler, 20) Yol, 21) Karışık Konular, 22) Cehennem, 23) Fil, 24) Susuzluk, 25) Bhikkhu, 26) Brahmana.

Son bölümden bir önceki, Buddhist dilenci rahibin (Bhikkhu) nasıl olması gerektiğini açıklar. En sonuncu bölümün Brâhmanlara ayrılması ise şartıcı değildir. Çünkü eski inançlara bağlı çileci ve din adamlarını yeni inanca bağlamak için son bir uyarı, son bir çabadır bu.

Dhammapada'da öz Buddhist düşüncesini bulmak mümkündür. Örneğin: "Nefret hiçbir zaman nefretle yok edilemez; nefret sevgiyle yok edilir. Bu ölümsüz bir kanundur" (I, 5).

Bir başka örnek: "Savaşa eğitilmiş fili sürerler, kral eğitilmiş file biner.- insanlar içinde de en iyisi, kötü sözlere dayanan ~eğitimrnsandır" TXXIIr3TIT

Veya; "Bu dünyayı bir hava kabarcığı, bir serap gibi düşün; dünyayı böyle gören kişiyi ölüm görmez" (XIII, 170).

Dhammapada'mn tamamı, bu bölümün sonunda verilmiştir.

3) Udâna; "Özlu Sözler" birikimi olan düzyazı ve şiirsel anlatımlardır. Eser, herbiri 10 sutta içeren 8 Vagga'dan (Bölüm) oluşur. Suttalar genellikle Buddha zamanında olmuş kısa bir öykü anlatırlar ve öykünün sonunda Buddha, bunun anlamını açıklayarak özlu sözü söyler. Udâna sözcüğü "içrahatlatan nefes, gönül rahathği" veya "dinsel açıklama" anlamlarına gelir. Bazı suttalar önemsiz hatta komik anlatımlar içerir; fakat önemli ve ciddi mnbUüTıkırda r'oreCK ynddhr' düşüncesin.'

Bir keresinde birtakım Brahmanlar ve çiiieciier bir araya gelmiş tartışıyorlardı. Bazıları "dünya ölümlü" diyordu, bazıları da "dünya ölümsüz" diyorlardı. Bir kısmı "dünya sonlu" diyordu, bir kısmı ise "dünya sonsuz" diye iddia ediyordu. Bazıları "beden ayrı ruh ayrı" derken bir başka gaip "beden ve ruh ayrı" diye söylüyordu. Bir grup "insan ölümden sonra mükemmelliğe ulaşır" derken bir diğer gaip "hayır insan ölümden sonra mükemmelliğe erişmez" diyordu. Sonunda tartışma didişmeye dönüştü ve taraflar birbirlerine kırıcı sözler söylemeye başladılar. Keşişler bu tartışmayı Buddha'ya anlattılar, Buddha da onlara şu kısa Öyküyü anlattı:

"Bir zamanlar kralın biri, doğuştan kör olan birçok insanı bir araraya toplamıştı. Kral onların toplandığı yere bir fil getirilmesini emretti. Fil getirildi ve kör insanların bazıları onun başına, bazıları kulağına, bazıları dişlerine, bazıları hortumuna, bazıları da filin kuyruğına ellediler. Sonra kral onlara "fil neye benziyor?" diye sordu. Filin kafasına dokunanlar "fil bir kaba benziyor" dediler. Filin kulağına dokunanlar "fil bir yelpazeye benziyor" dediler. Filin dişine dokunanlar "fil bir saban demiri-

ne benziyor" dediler. Filin hortumuna dokunanlar "(il bir saban sapına benziyor" dediler. Filin kuyruğuna dokunanlar da "fil bir çalı süpürgesine benziyor" dediler, Büyük bir gürültü koptu. Her biri "fil budur bu değildir diye bağırıyordu ve birbirleriyle çekişip kavga ediyorlardı. Kral da bu durumdan memnun, fazlasıyla eğleniyordu."

Buddha: "İşte bunun gibi brahmanlar ve çileciler de 'bu gerçektir, bu gerçek değildir' diye gerçeğin sadece bir yönünü görek birbirleriyle çekişiyorlar" diye konuşmasını tamamlamış.

4) Itivuttaka: "Buddha Dedi Ki Konuşmaları". 112 kısa parçadan oluşur. Bunların hemen hemen yarısında bir fikir önce düzyazıyla kısaca açıklanır, sonra aynı fikir şiirle tekrarlanır. Hemen bütün parçalar kısadır. Düzyazı olsun şiir olsun hepsinde dil sade, doğal ve gösterişsizdir. İncelikli benzetmeler nadirdir ama bazen çok güzel benzetmeler yapılır. 'Örneğin dindar dilencilere sadaka dağıtan cömet adam, suyunu hem tepelere hem vadilere boşaltan yağmur bulutuna benzetilmişti!' (No: 75). Duyular iyi korunması gereken kapılardır (No: 28-29). Buddha kendini kıyaslanmaz bir şifacı ve cerrah, keşişlerini de çocukları ve mirasçıları olarak adlandırır (No: 100),. No: 92'de Buddha şöyle söyler: "Eğer bir keşiş benim elbisemin kenarından tutup beni adım adım izlese, o keşiş açgözlü, tutku dolu, kötü niyetli vs. ise benden çok uzakta demektir, ben de ondan çok uzaktayım. Öte yandan eğer bir keşiş benden çok"çok uzakta yaşasa, açgözlü, tutkulu, kötü niyetli vs. olmadığı sürece bana çok yakın demektir, ben de ona çok yakındır."

5) Suttanipâta: "Konuşmalar Kitabı". Beş bölümden oluşur: a. Urugavagga, b. Çulavagga, c.. Maliâvagga, ç. Atthakavagga, d. Pârâyanavagga. ilk dördü 54 küçük şiirsel parça içerir. Sonuncu bölüm ise 16 kısa parçadan oluşan bağımsız bir eser gibidir durur. Suttanipâta'nın Suttalarının bir kısmı, Buddhiizmin

başlangıç günlerine kadar geri gider. Bu seri, Dhammapada'dan sonra, Buddhist kitaplar içine en çok aktarılmış olan eserdir. Suttalarda kullanılan bütün edebî üsluplar, eski Brahman edebiyatı üsluplarıdır. Bazı suttalarda (II, 7: III, 7: III, 9... gibi) gerçek Brahman'ın, tanrılara tapınan, kurban sunan, çile dolduran insan yerine, doğru sözlü, iyi ahlaklı, canlı öldürmeyen bir kimse olduğu söylenir. Benzeri konu Dhammapada'nın son bölümünde işlenmişti. Kasibharadvâca Sutta'da (I, 4) brahman çiftçi Bliaradvâca, Buddha'nın çalışmadığı için yemek yemeye hakkı olmadığını söyler. Buddha ise "inancın tohum, kendini kontrolün yağmur, bilgeliğin boyunduruk ve saban, utanma duygusunun saban direği, aklın bağ ipi, düşünceliliğin de çuXi;.: çap: ve Reci." oiciu&unu çoyicyerek. bu şelvilde yapı-

Buddhist olmaya ikna eder.

Dhaniya Sutta, Khaggavisâna Sutta ve başka ilginç suttalar bu bölümün sonunda, Dhammapada'dan sonra verilmiştir.

6) Vimânavatthu: "Göksel Sarayların Öyküleri". Bu eserde, Moggalâna tarafından bir göksel yaratığa, bu ihtişamlı göksel sarayı (vimâna) nasıl kazandığı sorulur. Göksel yaratık yanıt olarak bunu önceki doğuşlarında yaptığı iyi şeyler sonucunda kazandığını anlatır.

7) Petavatthu: "Hayalet Öyküleri". Peta, Sanskrit dilindeki Preta sözcüğünün Palicesidir ve "ölmüş bir kişinin yeryüzünde dolaşmakta olan mhu"dur. Bu eserde, Narada veya bazen bir başkası tarafından bir Preta'ya, kötü talihinin nedeni sorulur, o da kısa birkaç cümle ile açıklar.

8) Theragâthâ: "Din Büyüklerinin Şarkıları". Bunlar, Rigveda ilahilerinden Kalidâsa ve Amam gibi şairlere kadar olan devrede görülen en güzel dinsel lirik şiirlerdendir. 107 şiir 1279

beyitte (Gâthâ) toplanmıştır. Olasılıkla 5. yüzyılda yazılmışlardır. Theraların anlattığı yaşam öykülerini içerir. Bunların yazarı olarak gösterilen, isimler güvenilir değildir. Bazı şarkıları rahipler yazmış, bazılarını ise rahibeler yazmıştır.

9) Therîgâthâ: "Kadın Din Büyüklerinin Şarkıları". Bunlar da aynı Theragâthalar gibidir. 73 şiir 522 beyitte (gâthâ) toplanmıştır. Aynı tarihte yazılmışlardır. Bunların büyük bölümünü rahibeler yazmıştır. Rahip ve rahibeler için en önemli şey, aklın huzuru, tutkunun, nefretin, tensel zevklerin yok edilmesidir ve en yüksek amaç olan Nirvâna'ya erişmektir. Buddhist ahlak "idealleri, dört soylu gerçek, bütün canlılara merhamet, şiddetsizlik, kendini kontrol etme anlatılır ve bunlar rahip ve rahibelerin kişisel deneyimleri açısından öne sürülürler. Bu şarkı ve beyitlerin bir kısmı diğer dört Mikaya¹dan, Dhammapada ve Suttanipata'dan alınmıştır.

10) Câtakalar: "Bodhisatta Öyküleri" veya "Buddha'nın önceki Yaşamlarının Masalları". Bunlar, sayıları 550'yi bulan masallardır ve Khuddakanikâya içine dahil edilmişlerdir. Buddha aydınlanmaya kavuşana kadar bir Bodhisatta (Skr. Bodhisatva) idi, yani aydınlanmak üzere olan kişi. Bütün masallar onun bu aşamadaki haliyle ilgilidir ve hepsi de "falancanın zamanında, Bodhisatta, falancanın karnmda yeniden doğmuştu" diye başlar (Örnek: Brahmadatta Benares'te hükümdarlık sürerken Bodhisatta bir filin karnmdaydı... gibi), Buddhistler, Hint geleceğine uyararak böyle peri masalı ve hayvan masalı türünde masallar uydurmak zorunda kalmışlardı. Câtakaların büyük bir kısmı, Hintlilerin çok sevdiği düzyazı ve şiir karışımıyla yazılmıştır. Kitabın tamamı 22 bölümdür (Nipâta) ve birinci bölümde 150 öykü vardır; bunların her birinde bir mısra bulunur. İkincide 100 öykü vardır ve her birinde iki mısra bulunur. Tıfçüncüde 50 öykü vardır, her birinde üç mısra bulunur. Bu

böyle böyle, öykü sayısı azalıp mısra sayısı artırarak devam eder.

Bazı Câtakalar çok eski olup Buddhist geleneğe uygun bir yapı gösterirler; bunlar 1.Ö. 2.-3- yüzyıllara aittirler. Bunları Bharhut ve Sançi'deki Buddhist Stupaların üzerindeki Câtaka öykülerini resmeden rölyeflerden anlıyoruz. Daha sonra yazılan çok sayıdaki düzyazı masallar Miladî döneme aittir.

Câtakalar çeşitli formlar gösterirler: 1. Fabl türü, peri masalı türü veya vecize türü düzyazı, şiir karışık biçim, 2. Baladlar: a-diyalog tarzı, b-diyalogla düz anlatım karışık, 3. Düzyazı başlayıp şiir devam eden uzun anlatımlar, 4. Bir konuda söylenenlerin derlenmesi, 5- Düzenli destansı parçalar.

Câtakaların içeriğini de şu şekilde sayabiliriz: 1) Hayvan ;>) Prri masalları, 3) Kısa. fıkralar, günlük öyküler, ;:•

. 7) Dinsel efsaneler.

Örnekler:

Câtaka No 193:

Bir adam bir keresinde karısının hayatını kendi kanından içirerek kurtarmıştır. Kadın ise, her nasılsa, sakat ve kötü kalpli bir adama âşık olur, Kadın sevdiği adama kavuşabilmek için kocasını bir tepeden aşağı yuvarlar. Fakat bir kertenkele adamın hayatını kurtarır ve adam garip bir yoldan kral olur. Edindiği yeni mevki sayesinde sadakatsiz karısı ile âşığını yeniden görmek fırsatına kavuşur ve onları cezalandırır.

Câtaka No: 240:

Kral çok zorba biridir. Ölünce bütün Benares sevinir, bir tek kapı bekçisi ağlar, Bodhisatta ona bunun nedenini sorar. Adam der ki: "Ben kral öldüğü için ağlamıyorum, çünkü o saraya girip çıkarken kafasıyla bana sekiz kez balyoz gibi vurdu. Şimdi korkarım aynısını öbür dünyada, oranın bekçisi Yama'ya yapacak. Yama da onu dünyaya geri gönderecek, o da gene

bana sekiz vuruş yapacak, onun için ağlıyorum." Bodhisatta, adamı şu sözlerle yatıştırır: "Ölü insan asla geri dönmez; o yaktı, odun yığını suyla söndürüldü ve geri kalanın üstüne toprak atıldı, o yüzden asla geri gelmez."

Câtaka No 527:

Bir kral, ordu komutanı Ahipârîka'nın güzel karısına bir görüşte aşık olur. Ancak onun başkasıyla evli olduğunu anlayınca, onu elde edemeyeceği için bunalıma girer ve duygularını ağlayarak açığa vurur. Karısını çok sevmekte olan Ahipârîka, kralın aklını yitirmesinden korkarak, karısını ona, vermek ister. Ancak kral günah işlemek istemez ve bu teklifi geri çevirir. Kral ile ordu komutanı arasında olağanüstü derecede dramatik bir konuşma geçer. Birbirleriyle soyluluk yarışı yaparlar ama sonunda erdem galip gelir ve kral bu isteğini tamamen bastırır.

Câtaka No 352:

Bir adam babasının ölümünden dolayı, avutulamaz ölçüde perişandır. O sırada adam oğlunu ölmüş bir öküze ot ve su verirken görür. Adam, haliyle oğlunun delirdiğini düşünür; oğlan ise babasına der ki: "Bunun hiç ölmazsa bir başı, ayakları ve kuyruğu var, öküz kalkıp bu verdiklerimi alabilir. Ama büyük babamın ne başı, ne elleri ve ayakları var. Asıl sen sürekli baban için ağlamakla deli gibi görünüyorsun." Bunun üzerine babaya rahatlar ve ağlamayı keser.

11) Niddesa: "Açıklama". Mahaniddesa "Uzun Açıklama"dır ve Atthakavagga'yı açıklar, Çullanidesa "Kısa Açıklama"dır ve Khaggavisânasutta'yı açıklar. Niddesa bize eski zamanlarda kutsal metinlerin derslerde nasıl açıklandığını gösterir. Gramatik ve sözlüksel açıklamaların yanı sıra Önemli teknik ifadeler de vardır.

12) Patisambhidâmagga: "Analiz Yolu". Üç büyük bölümü vardır ve her biri Buddhist öğretinin on önemli yönünü konu edinir. (I, 1) 73 çeşit bilgi sayar, (I, 3) düşünceyi sağlamlaştırmak için nefes düzenlemeyi anlatır, (II, 2) dört soylu gerçekten söz eder, (İf, 4) tüm yaratıklara duyulan sevgiden ve (III, 2) ermişlerin sahip olduğu olağanüstü güçlerden bahseder. Bunlar soru-cevap şeklindedir.

13) Apadânalar: "Kahramanca işler". Bunlar da Câtakalar gibi Buddhist masalları anlatan geniş kitaplardır. Câtakalar Buddha'mn önceki yaşamlarını anlatıyordu; Apadânalar ise bir ermiş veya Arhat'ın yaşamını anlatır. Bu nedenle bunlara "ermişlerci efsaneleri" diyebiliriz. Bütünüyle düzyazıyla yazdıcaş-

Sonraki bölüm Paççekabuddhalan öven bölümdür. Burada bir gergedan gibi yalnız yaşamak gerektiği söylenirken, araya Khaggavisânasutta (Gergedanın Boynuzu Suttası, Suttanipâta I, 3) sokulur. Eserin asıl bölümü Thera Apadâna'dır, yani "Diri Büyüklerinin Şanlı İşleri". Bu 55 bölümdür ve her biri 10 Apadâna içerir. Sonraki bölüm Therî Apadâna, "Kadın Din Büyüklerinin İşleri"dir ve her biri 10 Apadâna içeren 4 bölümü vardır. Apadânalar, Khuddakanikâya'nın en eski eserlerindedir.

14) Buddhavamşa: Khuddakanikâya'nın en kısa kitaplarından biri budur. Bu kitap, dünyanın son 12 çağında Gotama Buddha'dan sonra ortaya çıkmış 24 Buddha'yı anlatır. Bir giriş bölümünden sonra 24 Buddha'dan bir bir söz eden bölüm gelir. Buddha'mn 26. bölümde verdiği otobiyografi, bir tür tarih kitabı gibidir. Bitiş bölümünde Buddhaların bir listesi verilir, Buddhavamşa'nın yorumcusu, kitabın bizzat Gotama Buddha tarafından oluşturulup açıklandığını söyler.

15) Çarîyâpitaka-. Khuddakanikâya'nın son kitabıdır. Bunlar düzyazı şeklinde 35 Câtaka benzeri birikimlerdir ve Pâra-

mitâ'yı, yani "mükemmelliği" vurgularlar. Bütün öyküleri anlatanın Buddha olduğu öne sürülür, öykülerin çoğu Câtakalar'da da görülür. Ancak öyküler tahrif edilmiş bir haldedir. Örneğin maymun ile timsah masalında (Câtaka 208) hayvanlar birbirlerine yalan söylemekteyken, Çariyâpitaka'da hiç yalan söylemezler ve bu şekilde masalın bir anlamı kalmamış olur. Bu tür Pâramitâlar Buddhist kanunlarının ve Buddha inancının ilk devrelerinde hiç görülmezler. Bunlar daha sonraki tarihlerdeki eklemelerdir.

DHAMMAPADA

I. BÖLÜM: YAMAKAVAGGA (İKİZ BEYİTLER BÖLÜMÜ)

- 1- Bizim olan herşey düşüncelerimizin sonucundadır; düşüncelerimizde kurulur, düşüncelerimizde oluşur. Eğer bir kimse kötü düşünce ile konuşur veya davranırsa onu, tıpkı kağını çeken bir öküzü tekerleğin izlemesi gibi, acı izler.
- 2- Bizim olan herşey düşüncelerimizin sonucundadır; düşüncelerimizde kurulur, düşüncelerimizde oluşur. Eğer bir kimse temiz düşünce ile konuşur veya davranırsa onu, tıpkı asla ayrılmayacak bir gölge gibi, mutluluk izler.
- 3- "O beni incitti, o beni dövdü, o beni yendi, o beni soydu" gibi düşünceler besleyen kişi asla nefretten kurtulamaz.
- 4- "O beni incitti, o beni dövdü, o beni yendi, o beni soydu" gibi düşünceler beslemeyen kişiyi nefret terk eder.
- 5- Çünkü nefret, hiçbir zaman nefretle yok edilemez; nefret sevgi ile yok edilir: Bu ölümsüz bir kanundur.¹

- 6- İnsanlar burada bir sona ermemiz gerektiğini bilmiyorlar; bunu bilenlerin ise tartışmaları bir an önce sona erer,
- 7- Sadece zevk arayarak yaşayan, duyulan kontrolsüz, aşırı yemek yiyen, başıboş, dayanıksız kişiyi Ayartıcı Mâra, tıpkı zayıf bir ağacı rüzgârın harap etmesi gibi harap eder.
- 8- Zevk aramaksızın yaşayan, duyulan kontrollü, ılımlı yemek yiyen, inançlı ve dayanıklı kişiye, nasıl ki kayalık bir dağa rüzgâr birşey yapamazsa, Mâra da hiçbir şey yapamaz.
- tan arındırmamışsa, gerçeğe ve ölçülü olmaya gözlerini kapıyorsa, sarı elbise giymesinin hiçbir anlamı yoktur.
- 10- Buna karşılık, kendini gûnahtan arındırmış, iyi niteliklerle donanmış, ölçülü ve gerçekçi kişi, gerçekten san elbise giymeye lâyıktır.
- 11- Gerçeği gerçek olmayan zannedenler ve yalanı gerçek olarak görenler, asla gerçeğe ulaşamazlar, sadece boş istekler peşinde koşarlar.
- 12- Gerçeği gerçekte, yalanı yalanda görenler İse, gerçeğe ulaşırlar ve doğru istekleri izlerler.
- 13- Damı basit yapılmış bir eve yağmur dolması gibi, derin düşünmeyen bir beyne de tutku öyle dolar.

2 Kâsâva, Buddhist rahiplerin giydiği san renkli elbisedir ve burada "Buddhist olmak isteyen" anlamında kullanılmıştır.

- 14- Damı sağlam yapılmış bir eve yağmur riasıl girmese, tıpkı bunun gibi, derin düşünen bir beyne de tutku asla giremez!
- 15- Kötü iş işleyen hem bu dünyada hem de ötekinde³ keder içinde yaşar. Kendi yaptıklarının kötü sonucunu gö-rerek kederlenir ve cezasını çeker.
- 16- Erdemli insan ise hem bu dünyada hem de ötekinde, her ikisinde de sevinçle yaşar. Kendi yaptığı işlerin temizliğini görerek hoşnut olur ve sevinç duyar.
- 17- Kötülük işleyen hem bu dünyada hem de gelecektekinde, her ikisinde de acı çeker. Yapmış olduğu kötülüğü; düşündüğünde acı çeker; kötü yola giderek daha çok acı çeker.
- 18- Erdemli insan hem bu dünyada hem de gelecektekinde, her ikisinde de mutludur. Yaptığı iyilikleri düşündüğün-de mutlu olur; İyi yola giderek daha çok mutlu olur.
- 19- Düşüncesiz insan, din kanununun büyük bir bölümünü ezbere biliyor fakat yerine getirmiyorsa, din adamlığından hiç nasibini alamamıştır; o sadece başkalarının ineklerini sayan bir çobana benzer.
- 20- öte yandan kanunu izleyen, din kanunlarının sadece küçük bir bölümünü bilmesine rağmen, tutku, kin ve budalalıktan vazgeçerek gerçek bilgiye ve akıl huzuruna sahip olan kişi, ne bu ne de öteki dünya için bir endişe duyar; işte bu kişi din adamlığından nasibini almış demektir.

"kihtsrsoçati^eçça-soçfitt'Hdhr'^

demeltfir. AsfİTP

da Buddhist düşüncede bildiğimiz anlamda bir "Öteki dünya" kavramı yoktur.

II BÖLÜM: APPAMÂDAVAGGA (İÇTENLİK BÖLÜMÜ)

- 21- içtenlik, ölümsüzlüğün (Nibbâna) yoludur, kayıtsızlık ise ölümün yolu! Çabalayan kişiler ölümsüzdür, düşünmeyen kişiler ise zaten ölmüş demektirler.
- 22- Bunu açık bir biçimde anlamış ve içtenliklerini geliştirmiş kişiler, bu içtenlikle mutlu olurlar ve soyluların bilgisinden sevinç duyarlar,
- 23- Böyle düşünen, dayanıklı ve her zaman büyük güçlere sahip bilge' kişiler, en yüksek mutluluk olan Nibbâna'ya
- 24- Eğer ciddî bir kişi kendi kendini uyandırdıysa, eğer savsakçı değilse, davranışları safsa, saygılı davranıyorsa, eğer kendini kontrol altında tutabiliyorsa ve din kurallarına göre yaşıyorsa, işte bu kişinin onuru çok büyüyecektir.
- 25- Kendini uyandırmayla, içtenlikle, kendini tutma ve kontrol ile bilge kişi kendine hiçbir tufanın boğamıyacağı bir ada oluşturabilir.
- 26- Budalalar boş şeylerin peşinden gider. Bilge kişi ise içtenliği en büyük mücevheri olarak korur.
- 27- Boş şeylerin, aşk ve şehvet zevkinin peşinden gitme! İçten olan ve çok düşünen kişi daha çok zevk elde eder.
- 28- Bilgili kişi içtenlikle boş şeyleri bırakıp bilgeliğin doruklarına ulaştığında budalalara tepeden bakar: Kederden uzak olarak keder dolu yıllara bakar, tıpkı dağda oturan

- birinin ovada oturan bir kimseye baktığı gibi!
- 29- Düşüncesizlerin arasında düşünceli, uyuyanların arasında uyanık olan bilge kişi, herkesi geride bırakarak bir yarışçı gibi ilerler.
- 30- Bu içtenlik Maghavâ'yı⁴ tanrıların kralı yaptı. İnsanlar içtenliğe dua ederler; düşüncesizlik her zaman için kusurdur. '
- 31- İçtenlikle mutlu olmuş,' düşüncesizliğe korku ile bakan bir Bhikkhu, büyük küçük bütün engelleri yakarak bir ateş gibi ilerler.
- 32- Düşünmeyle mutlu olmuş, düşüncesizliğe korkuyla bakan bir Bhikkhu sahip olduğu mükemmel durumu kaybetmez; o Nibbâna'ya yaklaşmıştır.

IH. BÖLÜM: ÇİTTAVAGGA (DÜŞÜNCE BÖLÜMÜ)

- 33- Ok yapıcısı okunu doğru yapar; bilge kişi ise çırpman, düzensiz, koasıması ve egemenliği güç olan düşüncesini doğru hale getirir.
- 34- Sulak vatanından alınıp kuru bir yere atılan balık gibi, düşüncemiz de Ayartıcı Mâra'nın egemenliğinden kurtulmak için çırpınır.
- 35- Egemenliği zor olan kararsız, oraya buraya koşan aklı eğitmek iyidir; eğitilmiş beyin mutluluk getirir.

4—Mffghâv37tanrrinds⁴drrrBçTddhizni¹de^nr^^

mi» en büyük tanrısının adının geçmesi, eski dönemin etkisini göstermektedir.

- 36- Bilge kişi düşüncelerini uyanık tutmalı, çünkü onları sezmek zordur, çok beceri ister; onlar ne duysalar oraya koşarlar, İyi konman düşünceler mutluluk getirirler.
- 37- Akli bedensiz olarak tek başına hareket edip uzaklara gitmekten ve kalp odacığmda gizlenmekten sakındıran kişiler, ayartıcı Mâra'nın bağlarından kurtulmuş olacaktardır.
- 38- Eğer bir kimsenin inancı kararsızsa, o kişi gerçek kanunu bilmiyorsa, huzur içindeki kafası alt üst olmuşsa, bilgisi asla mükemmel olmayacaktır.

ŞİK deguse. iyi Vc Kütü u.üŞuüüüüCyc: bn Süü VOuuiŞSe' tetikte olduğu sürece onun için korku söz konusu değildir.

- 40- Bu beden bir kavanoz gibi kırılabilir olduğunu bilerek ve düşüncesini bir kale gibi sağlam tutarak kişi, Ayartıcı Mâra'ya bilgi silahı ile saldırmah; onu ele geçirince de gözaltında tutmalı ve asla gevşememelidir.
- 41- Pek yakında! Şu zavallı beden, tıpkı yararsız bir ağaç kü-tüğü gibi toprağa devrilip gidecek.
- 42- Bir kinci bir kinciye, bir düşman bir başka düşmana, yanlış yönlendiren akıl da kendi kendisine büyük zarar verir.
- 43- Ne anne, ne baba, ne de herhangi bir akraba, insana İyi

Pınnapâpapahınassa "iyi ve kötü düşünmeye son vermek" demek. İşte Bıddha düşüncesinin anlaşılmasını zorlaştıran açıklamalardan biri daha!

yönetilen bir akıldan daha fazla yararlı olabilir.

IV. BÖLÜM: PUPPHAVAGGA (ÇİÇEKLER BÖLÜMÜ)

- 44- Kim bu dünyaya, ölümlerin efendisi olan Varna'nın dünyasına ve tanrıların dünyasına⁶ karşı galip gelecek? Akıllı kişinin doğru çiçeği bulması gibi, erdemin sadelikle gösterilmiş yolunu⁷ anlayacak olan kimdir?
- 45- Mürit, bu dünyaya, ölümlerin efendisi olan Yama¹mn dünyasına ve tanrıların dünyasına karşı galip gelecektir. Akıllı kişinin doğru çiçeği bulması gibi, mürit de erdemin sadelikle gösterilmiş yolunu anlayacaktır.
- 46- Bu beden bir köpük gibi geçici olduğunu bilen, onun bir serap gibi asılsız olduğunu anlayan kişi, Mâra'ın çiçek uçlu okunu kırarak ve asla ölüm kralını görmeyecektir.
- 47- Ölüm, uyanmamış aklıyla çiçek toplamakta olan bir insanı, tıpkı uyuyan bir köyü sellerin sürüklemesi gibi, sürükler götürür.
- 48- Ölüm, akli karışmış olarak çiçek toplamakta olan bir insana, zevklerine doyamadan boyun eğdirir.
- 49- Tıpkı arının çiçeğe zarar vermeden, rengine, dokusuna dokunmadan özünü alıp gitmesi gibi, aziz kişi de köyünde öyle yaşamalı.
- 50- Ne başkalarının sapıklıklarına, ne de onların işlenmiş ve-

- ya işlenmemiş günahlarına Önem vermeli; bilge kişi kendi kötülüklerine ve savsaklıklarına dikkat etmelidir.
- 51- O kişiye göre güzel fakat meyve vermeyen sözler, rengârenk ama kokusu olmayan görkemli bir çiçek gibidir; o bu sözlere göre davranışlarını düzenlemez.
- 52- Buna karşılık güzel ve meyve veren sözler, rengârenk ve mis gibi kokan çok güzel çiçek gibidir; o kişi davranışlarını ona göre ayarlar.
- 53- Bir çiçek yığınınından pek çok çeşit çelenk yapılabildiği gibi, bb; kere doğduktan sonra bir ölümlü tarsfm.diin d3 oek çok iyi ^'e:' rdv?;r. '
- 54- Ne çiçeklerin kokusu, ne de sandal ağacının ne de Tagara ve Mallikâ çiçeklerinin kokulan rüzgâra karşı gidebilir; fakat iyi insanların kokusu rüzgâra karşı bile gider; iyi kişi herf yana yayılır.
- 55- Sandal ağacı. Tagara, nilüfer çiçeği veya Vassîkı gibi güzel kokuların arasında erdem kokusu hepsinden üstündür.
- 56- Değersiz olan, Tagara ve sandal ağacından gelen kokudur; erdem sahiplerinden gelen koku ise en yüksek tanrılara⁸ kadar çıkar.
- 57- Düşüncesizlikle yaşamayan ve doğru bilgiye doğru özgülüşmüş böyle erdemli kişilerde Ayartıcı Mâra asla kendine yol bulamaz.
- 58-59- Anayolu saran çöpyiğminm üzerinde güzel koku ve ze~

8 silavatam gandho vâti devesu uttamo.

rafetle yetişen zambak gibi, saçmasapan kişilerin arasında tamamen aydınlanmış Buddha'mn müridi bilgisiyle, dünyaya bağlı kör kişinin üzerinde parlayarak öne çıkar.

V. BÖLÜM: BÂLAVAGGA (APTAL BÖLÜMÜ)

- 60- Uyanık kişi için gece uzundur; yorgun kişi için yol uzundur; gerçek Dhamma kanununu bilmeyen budala için ise yaşam uzundur.
- 61- Eğer bir gezgin, kendinden daha üstün veya kendine eşit bir başkasıyla karşılaşmazsa onu yalnız yolculuğunda tek başına bırakmalı; bir budalanın arkadaşı yoktur.
- 62- Aptal kişi "bu oğullar benim, bu zenginlik benim" gibi düşüncelerle kendine acı çektirir. Oysaki kendi kendisinin bile sahibi değildir, kaldı ki oğulların ve zenginliğin sahibi olsun!⁵
- 63- Aptallığını bilen aptal kişi hiç olmazsa bu yönüyle akıllıdır. Kendini akıllı sanan aptal ise gerçekten bir aptaldır.
- 64- Eğer bir aptal, akıllı bir kişiyle bütün ömrü boyunca bile arkadaşlık etse, onun gerçeği anlaması, kaşığın çorbandan tat alması kadardır.
- 65- Eğer akıllı kişi bilge kişiyle bir dakika bile arkadaşlık etse, tıpkı dilin çorbanın tadını hemen alması gibi, gerçeği süratle kavrar.
- 66- Anlama fakiri aptallar, kendi kendilerinin en büyük düş-

9 putta niatthi dhananı matthi iti balo vihafinati
-attâ-bi-attano-natthi-kuto-puttâ-ktto-dhaBamT-

- marındırlar, çünkü acı meyveler taşıyan kötü işler yaparlar.
- 67- Kötü bir davranıştan sonra kişi pişmanlık duymalıdır; onun ödülünü o kişi ağlayarak, gözyaşları içinde alır.
- 68- Yok eğer iyi bir iş yapılmışsa kişi pişman,olmaz; onun ödülünü de memnuniyetle ve neşeyle alır.
- 69- Hiçbir meyve vermeyen kötü işi yapan aptal kişi, onun bal gibi tatlı olduğunu düşünür; ancak iş büyüüp olunlaştığında kedere boğulur.
- 70- Apta1 kişi Uırcse avdan aya Kiaşa oyunün sivri ucu kadar rininkinin onalücia biri kadar bile değildir.
- 71- Kötü iş, yeni sağılmış süt gibidir, hemen bozulmaz; kül-ler arasında kalan bir ateşin için için yanması gibi yanarak, aptal kişiyi izler.
- 72- Bilinir hale geldikten sonra kötü iş aptala keder olarak geri döner ve onun aydınlık talihini yok eder, hatta başını parçalara ayırır.
- 73- Bırak aptal kişi sahte bir onur istesin; Bhikkulann önde geleni veya manastırın efendisi yahut diğer insanlar arasında hürmet gören olmayı istesin.
- 74- "Rahip sınıfından olmayan da, dünyayı terk eden de bunu benim yaptığımı bilsin; yapılmış veya, yapılmamış herşeyyle bana mahkum olsunlar!" İşte aptal kişi böyle

düşünür; isteği ve gururu böyle artar.

- 75- Yolların biri zenginliğe diğeri ise Nibbâna'ya götürür: Buddha'nın yoldaşı olan Bhikkhu bunu öğrendiğinde, zenginlik onuru için çabalamaz, dünyadan ayrılmak için çabalar.

VI. BÖLÜM; PANDĪTAVAGGA (AKĪLLĪ BÖLÜMÜ)

- 76- Eğer nelerden sakınılacağı gösteren, uyarıcı akıllı bir insan görürsen, gizli hazineleri açıklayan bu kişiyi izle; bu, onu izleyen için daha kötü değil daha iyidir.
- 77- Bırakın öğüt versin, bırakın öğretsin, bırakın uygun olmayanı yasaklasın! O kişi, iyinin sevgilisi, kötünün ise nefret ettiği kişidir.
- 78- Kötülük edenlerle, aşağılık İnsanlarla dost olma; erdemli insanlarla, insanların en iyileri ile dost ol.
- 79- Dhamma'yı doya doya dinleyen kişi, berrak bir zihinle, mutlu bir biçimde yaşar: Bilge kişi her zaman Dhamma'dan hoşnut olur.
- 80- Su kanalı yapanlar suyu istedikleri yöne götürür; ok yapıcıları oka şekil verirler. Marangozlar ağaç kütüklerini işler; bilge kişiler ise kendilerini biçimlendirirler.
- 81- Sağlam bir kaya parçası rüzgâr tarafından nasıl sarsılmadan durursa, bilge kişiler de ayıplama ve övgü arasında öyle sarsılmadan dururlar.

- 82- Akıllı kişiler Dhamma kanunlarını dinledikten sonra tıpkı derin, dalgasız, sessiz bir göl gibi sakin olurlar.
- 83- İyi insanlar her şart altında uyanık olarak yürürler; ten- sel zevk isteğini açıkça söylemezler;-akıllı kişiler mutluluk veya üzüntü veren bir durumla karşılaştıklarında ne mutlu olurlar ne de üzülürler.
- 84- Eğer gerek kendi gerekse başkaları uğruna bir kişi ne bir oğul, ne zenginlik ne de efendilik istemezse ve eğer haksız araçlarla elde edilmiş bir başarıyı redderse, o kişi iyi, akıllı ve erdemli bir kişi demektir.
- 8> Karşı kıy>y a varanların¹ sayıs: insanlar arasında birkaç ki-
<%:;<.<.; kıyi -akan koşulup dinn f.
- 86- Ancak kendilerine Dhamma açıklandığında onu izleyenler, her ne kadar geçmesi zorsa da, ölümün ege- menliğinin ötesine geçeceklerdir.
- 87-88- Akıllı kişi, sıradan yaşamın karanlığını terk etmeli ve Bhikkhu olmanın aydınlığını İzlemelidir. Evinden evsiz- lik duamuna ulaştıktan sonra o kişi bu sakınmış du- rumda, yok gibi gözükken neşeyi aramalıdır; Bütün zevkleri geride bırakarak ve kendisi için hiçbir şey iste- meden! Akıllı kişi kendisini aklın her türlü soainundan temizlemelidir.
- 89- Aklı- en üstün görüş gücüyle temellenmiş, hiçbir şeye bağlanmadan, bağılıktan uzak olarak, bir Özgürlük ne- şesiyle, arzuları tutulmuş, ışıkla dolu insanlar, bu dün- yada bile özgürdüler.

li Arbat olup Nibbana'ya erişmeye başlayanlar.

VII. BÖLÜM: ARAHANTAVAGGA (ARHATLAR BÖLÜMÜ)

- 90- Yolculuğunun sonuna gelmiş kişi için artık acı yoktur; kederden vazgeçmiş, kendini her yönden özgür kılmış ve bütün engelleri aşmış kişi için acı yoktur.
- 91- Doğru düşüncelerle kendilerini yetkinleştirirler, evlerinde durmazlar; tıpkı göllerini terk eden kuşlar gibi, onlar da evlerini ve yurtlarını terk ederler.
- 92- Hiçbir zenginliği olmayan, sıradan şeyleri yiyerek yaşayan, boşluktaki kayıtsız şartsız özgürlüğü¹² algılayan insanlar gökteki kuşlara benzerler; onların yollarını aramak çok zordur.
- 93- Arzulanan durdurulmuş, zevk-sefa içinde kaybolmamış, boşluktaki kayıtsız şartsız Özgürlüğü algılayan kişi, gökteki kuşlara benzer; onun yolunu anlamak zordur.
- 94-95- Tanrılar bile imrense, o kişinin duyulan, tıpkı sürücüsü tarafından iyi yönetilen atlar gibi, baskı altına alınmış, gururdan uzak, ' arzu ve şehvetten kurtulmuştur; o kişi ki görevini tıpkı toprak gibi veya bir kapı eşiği gibi sabırla yapar; o çamursuz bir göle benzer; artık onun için yeni bir doğuş yoktur.
- 96- Gerçek bilgi yoluyla özgürlüğü elde ettiğinde ve böylece tam bir insan olduğunda o kişinin düşüncesi sessizliktir; sessizlik onun sözü ve eylemidir.¹³

12 Stmnato animitto ça vjmokho. Sunnata "boşlık" (Skr. Şunyata), **Animitto** "asılsız, **Şartsız**", Vimokha "kurtuluş, özgürlük" (Skr. Vhnokshn) anlamlarına gelir ve Nibbāna'yı anlatmaya çalışır.

13 Düşünce (Manam), Söz (Vgçâ) ve Eylem (Kamma) üçlüsü. (Skr. Manas, Vâc ve Karman).

97- Herşeye inanmayan ama yaratılmamış olanı bilen¹⁴, bütün bağlardan kurtulmuş, yolunu şaşırtacak etkenleri yok etmiş, bütün tutkularından vazgeçmiş kişi, insanların en büyüğüdür.

98- Küçük bir köyde ya da ormanda olsun, denizde veya karada olsun, saygıdeğer Arhatların yaşadığı yer güzel bir yerdir.

99- Ormanlar sevinç doludur; dünyanın sevinç bulamadığı yerde, duygularına egemen olan kişi sevinç bulacaktır, çünkü o zevk peşinde değildir.

100- Eğer bir konuşma binlerce sözcükten bile oluşsa, bu sözcükler anlamsız olduktan sonra ne yaran var; duymasını bilen için anlamlı tek bir sözcük daha iyidir, o kişiyi huzura eriştirir.

101- Eğer bir Gâthâ¹⁵ binlerce sözcükten bile oluşsa, bu sözcükler anlamsız olduktan sonra ne yararı var; duymasını bilen için bir Gâthâ'nın tek bir sözcüğü daha iyidir, o kişiyi huzura eriştirir.

102- Bir kişi, anlamsız sözcüklerden oluşan binlerce Gâthâ'yı ezbere okusa ne fayda! Duymasını bilen İçin Dhammapada'nın tek bir sözcüğü daha iyidir, o kişiyi huzura eriştirir.

14 Akatamı sözcüğü "Yaratılmamış olanı bilme" anlamına gelir ve Nibbâna'ya işaret eder. Bkz. 383. beyit

15 Gâthâ: Şiir, beyit.

- 7 •103- Bir kişinin kendi kendini yenerek kazandığı zafer, bir başkasının savaşta bin kişiyi bin kez yenerek kazandığı zaferden daha iyidir; o kişi en büyük fatihtir.
- 104-105- Bir kimsenin kendi kendini yenmesi başkalarını yemesinden daha iyidir; ne bir tanrı, ne bir Gandhabba¹⁶, ne ele bir Mâra o kişinin kazandığı zaferi engelleyemez; o kişi hep kendi kendini kontrol ederek yaşar.
- 106- Eğer bir kimse bin yü her ay binlerce kurban töreni yaptırsa, öte yandan özü gerçek bilgiyi kavramış kişi bir an için bir kimseye saygı gösterse, bu saygı binlerce yıldır yapılan kurbandan daha iyidir.
- 107- Eğer bir kimse bin yıl ormanda Agni'ye tapınsa¹⁷, öte yandan özü gerçek bilgiyi kavramış kişi bir an için bir kimseye saygı gösterse, bu saygı binlerce yıldır yapılan kurbandan daha iyidir.
- 108- Bir kimse bu dünyada sevap kazanmak için bütün yıl boyunca bir sunak veya adak sunsa, bütün bunların hiçbir değeri olmaz; dürüst kişiye gösterilen saygı daha İyidir.
- 109- Yaşlıları her zaman selamlayan ve onlara her zaman saygı gösteren bir kişinin dört yönü gelişecektir. Bunlar; yaşam, güzellik, mutluluk ve kuvvet'tir.

16 Skr. Gandharva. VedaUra kadar uzanan bir eskiliğe sahip bu mitolojik canlıların ve tanrıların adının geçmesi, eski düşüncelerin izlerini gösteriyor.

'id düşünce eleştiriliyor.

- 110- Derin düşünen, erdemli bir kişinin yaşadığı bir tek gün, kontrolsüz ve kötü biçimde yüz yıl yaşamış bir kişininkinden daha değerlidir.
- 111- Derin düşünen bilge kişinin tek bir günlük yaşamı, bilgisiz ve kontrolsüz yaşamış kişininkinden daha değerlidir.
- 112- Değişmez bir dayanıklılık gücüne erişmiş kişinin bir günlük yaşamı, yüz yıl yaşayan başıboş ve dayanıksız kişinin yaşamından daha değerlidir.
- 113 - Ü.ışhngia ve sonu gören kişinin bir günlük yaşamı, bay»
mmdan daha iyidir.
- 114- Sonsuzluk yerini gören kişinin-bir günlük yaşamı, sonsuzluk yerini göremeyen bir kişinin yüz yıllık yaşamından daha iyidir.
- 115- En yüksek Dhamma'yı gören kişinin bir günlük yaşamı, en yüksek Dhamma'yı göremeyen kişinin yüz yıllık yaşamından daha iyidir.

•IX. BÖLÜM: PÂPAVAGGA (KÖTÜLÜK BÖLÜMÜ)

- 116- Bir kimse iyi olanı yapmakta acele etmeli ve düşüncesini kötü olandan uzak tutmalıdır; eğer kişi iyi olanı yapmakta tembelce davranırsa, akli kötülüğün zevkine dalar.
- 117- Eğer bir kimse bir günah işlerse, onu bir daha yapmasın; o günahı zevk almasın. Kötülüğün artması acı vericidir.

- 118- Eğer bir kimse iyi olanı yaparsa, onu bir daha yapsın; o iyilikten zevk alsın. İyiliğin artması zevk vericidir.
- 119- Kötülük yapan, yaptığı kötülük olgunlaşana kadar bunda mutluluk görür; ancak kötülük olgunlaştığında kötülük yapan kötülüğü görür.
- 120- İyi bir kişi ise, yaptığı iyilik olgunlaşana kadar geçen günleri kötü görür. Ancak iyilik olgunlaştığı zaman iyi kişi iyi şeyler görmeye başlar. •
- 121- Kimse "nasıl olsa bana zararı dokunmaz" diyerek, küçücük de olsa kötülük düşünmesin. Su damlalarının damlaya damlaya su kabını doldurması gibi, budala kimse de azar azar toplayarak kendini kötülükle doldurur.
- 122- Kimse "nasıl olsa bana zararı dokunmaz" diyerek, küçücük de olsa iyilik düşünmekten çekinmesin. Su damlalarının damlaya damlaya su kabını doldurması gibi, akıllı kimse de azar azar toplayarak kendini İyilikle doldurur.
- 123- Kişi, tehlikeli yolda az sayıda yol arkadaşıyla çok büyük zenginlikleri taşımaktan sakınan tüccar gibi; yahut yaşamı seven kişinin zehirden sakındığı gibi kötülükten sakınsın.
- 124- Elinde yara olmayan zehire dokunabilir; yarası olmayan kişi zehirden etkilenmez; kötülük işlemeyen kişiye de kötülük etki etmez.
- 125- Eğer bir kimse zararsız, saf ve masum bir kişiye karşı bir kötülük işlerse, o kötülük, tıpkı rüzgâra karşı savrulmuş çer çöp gibi o budalaya geri döner.

- 126- Bazı insanlar yeniden doğarlar, kötülük yapanlar cehenneme, dürüst insanlar ise cennete gider; dünyasal zevklerden kurtulmuş kişiler Nibbâna'ya erişirler¹⁸.
- 127- Ne gökte, ne denizin ortasında, ne de dağların yarıkları arasında, bu dünyada insanın kötü işten kaçabileceği bir nokta bulunur.
- 128- Bu dünyada ölümün ölümlüyü yok edemeyeceği bir nokta yoktur; ne gökyüzünde, ne denizin ortasında ne de, eğer görebilsek, dağların yarıkları arasında...
- 129- Bütün insanlar eziyetten ürperir, bütün insanlar ölümden korkar: onlara benzediğini hatırla ve ne öldür ne de öldürmeye neden ol.
- 130- Bütün insanlar eziyetten ürperir, bütün insanlar yaşamı sever; onlara benzediğini hatırla ve asla Öldürme, asla öldürmeye neden olma.
- 131- Kendi mutluluğunu arayan, hem eziyet ediyor ve varlıkları öldürüyor hem de mutluluğu arzuluyorsa, ölümden sonra mutluluğu bulamayacaktır.
- 132- Kendi mutluluğunu arayan, eziyette bulunmuyor ve canlıları öldürmüyorsa, aynı zamanda mutluluğu istiyor-

18 Buddha düşüncesinde yeniden doğuş anlayışı farklı olduğu, cennet-cehennem inançları olmadığı halde bm-ada bu kavramlardan söz edilmesi, Nibbâna'nın değerini eski inançlara bağlı kimselere anlatmak çabasından kaynaklanıyor olsa gerektir.

sa, ölümden sonra mutluluğu bulacaktır. _____

- İ33- Bir kimseye sert konuşma; öyle konuştuğun kişiler sana aynı şekilde karşılık vereceklerdir. Öfkeli konuşmalar acı vericidir; darbelere karşı gelen darbeler sonuçta sana dokunacaktır.
- 134- Eğer kırık bir madeni leğen¹⁹ gibi hiç sesin çıkmazsa, o zaman Nibbâna'ya ermişsindir; öfke nedir bilmezsin.
- 135- Çobanın, değneği ile inekleri ahırlarına yöneltmesi gibi, Yaşlılık ve Ölüm de insanları yöneltir.
- 136- Budala kimse ne zaMan kötü iş işlediğini bilmez. Kötü adam ise, tıpkı ateşte yanar gibi, kendi işlerinin ateşiyle yanar.
- 137- Masum ve zararsız kişilere acı veren kimse, şu on durumdan birine kavuşur:
- 138- İnsafsız bir keder durumu, kayba uğrama, bedenin incinmesi, büyük bir belâ ve akıl kaybı.
- 139- Kraldan gelen bir felaket, korkunç bir suçlama, akraba kaybı veya zenginliğin yitirilmesi.
- 140- Belki de yıldırım ateşi onun evini yakacaktır; bedeni yok edildiği zaman da o budala cehenneme gidecektir.
- 141~ Ne çıplaklık, ne örülmüş saçlar, ne kir, ne oruç, ne toprağın üstünde yatma, ne toza bulanma, ne hareketsiz

19 Kamsa sözcüğü "metalden yapılmış, gong gibi kullanılabilen bir tür leğen" anlamına gelir,

oturma bir ölüyü saflaştırır. Saflaşmanın tek yolu tutkuları yeinmektir.

142- Bir kimse güzel elbiseler giyinmiş bile olsa, sessiz kalmaya çalışıyorsa, sâkinse, yumuşak, kontrollü, dürüst ise ve diğer canlılara eziyet etmiyorsa, o gerçek bir Brahmâna, bir Samana ve bir Bhikkhu'dur.

143- Bu dünyada, azar gerektirecek kadar büyük utançtan, tıpkı soylu bir atın kamçıdan kaçınacağı kadar kaçınan bir insan var mıdır?

14/f- Kîimninin Hokrnfi'tifftr» «sot/lij bir ?t "İf*?'!'"r<t'îli yç» jctv^{3^}»

Dhamma'yı anlayarak bu büyük acıyı yeneceksin; bilgi ve davranışını mükemmelleştir ve asla savsakçı olma.

145- Kuyu açıcılar suyu İstedikleri yere götürürler. Okçular oklarını düzlerler; doğramacılar ağaçlara şekil verirler. İyi insanlar ise kendilerini biçimlendirirler.

XI. BÖLÜM: CARAVAGGA (YAŞLILIK BÖLÜMÜ)

146- Bu dünya sürekli yanıyorken orada nasıl zevk olur, nasıl insanlar gülebilir? Etrafın karanlıkla çevriliyken bir ışık arayabilir misin?

1.47- Şu giyinip süslenmiş, yara bere içinde, hastalıklarla bir araya gelmiş, entrikalarla dolu olan budalaya bak! Bu kişide güç ve dayanıklılık yoktur.

148- Bu vücut boştur, hastalıklı ve zayıftır; bu fesat yığını parçalanır gider, çünkü yaşam ölümle biter.

- 149- Bir kimse, sonbaharda yerlere atılmış sukabaklarına benzeyen şu beyaz kemiklere²⁰ baktıktan sonra, onda yaşamdan gelen ne gibi bir zevk bulabilir?
- 150- Kemiklerden bir kale oluştuğundan sonra bunun etrafı et ve kanla çevrilir ve bu kalenin içinde kibir ve hile ile yaşlılık ve ölüme kadar yaşanır.
- 151- Kralların görkemli savaş arabaları bile yok olduktan sonra insan vücudunun yok oluşu garip değil; ancak iyi kişilerin erdemi asla yok olmaz.
- 152- Az şey Öğrenen insan bir öküz gibidir; büyür eti gelişir fakat bilgisi gelişmez.
- 153-154- Bu meskenin yapıcısını ararken kendimi birçok doğum zincirlerinden oluşan bir yolda buldum ve yapıcıyı bulamadım. Her doğuşta yeniden acı çektim. Ama şimdi meskenin yapıcısı sen görüldün; bu meskeni bir daha yapma! Senin bütün kirişlerin çatırdadı, • çatıyı tutan direk koptu. Ölümsüz olana yaklaşan kafa²¹, bütün istekleri öldürmeyi başarır.
- 155- Uygun eğitim yolunu bulamayan ve gençliklerinde zengin olamayan insanlar, balıksız bir gölün ihtiyar balıkçıl kuşları gibi ölüme giderler.
- 156- Uygun eğitim yolunu bulamayan ve gençliklerinde zengin olamayan insanlar, uğultusu geçmişte kalmış kırık yaylar gibi ölüme ulaşırlar.

20 Kâpotakâni atthâni "güvercin rengi kemikler" demek, yani gri veya beyaz renk.

~21 VisamKITâtagata "fTiBEana'ya yaklaşmış" demek.

XII, BÖLÜM: ATTAVAGGA (ÖZ BÖLÜMÜ)

- 157- Eğer bir kimse kendini değerli buluyorsa, o kişi kendini dikkatle izlemelidir; hiç olmazsa yaşamın üç aşamasından birinde²² bilge kişi uyanık olmalıdır.
- 158- Her insan uygun olanı önce kendisine yöneltmeli, sonra başkalarına öğretmelidir; böylece akıllı kişi acı çekmeyecektir.
- 159- Eğer bir kimse başkalarına olmalarını söylediği gibi kendi olmuşsa, yani kendini kontrol altına almışsa, başkalarım d'liübiHr- HoÖTnsü bir kimsenin kendini bistiirmiist
- 160- İnsanın özü, kendisinin efendisidir, başka kim olabilir? İyi bastırılmış bir özle İnsan, sadece birkaç kişinin bulabileceği bir efendiye sahip olabilir.
- 161- Kendi Özünün yarattığı kötülük, kendisinin doğurup kendisinin geliştirdiği aptal kişiyi, tıpkı bir elmasın bir
- başka mücevheri kırması gibi kırar.
- 162- Kötülüğü büyük olan kimse kendi kendini, düşmanının istediği aşağılık duruma getirir; tıpkı asalak Sarmaşıkların ağacın çevresini kuşatması gibi.
- 163- Kötü işler, kendimizi yaralayan işler, yapılması kolay işlerdir; doğru ve iyi işleri yapmak ise çok zordur.
- 164- Budala kişi, saygıdeğer, seçkin ve erdemli kişilerin izle-

22 Orijinal metinde "gecenin öçte biri" (tinnamannataram yamam) biçiminde yazar; yaşamın üç safhası kastedilir.

diği yolu küçük görerek, yanlış doktrinlerin peşinden gider²³; Katthaka kamışının²⁴ meyveleri gibi kendi yok oluşunun meyvelerini taşır.

- 155- Kötülüğü kişi kendi özülle yapar, kendi Özüyle acı çeker; kötülükten kişi kendi özülle sakınır, kendi özülle kendini temizler. Temizlik de kirlilik de öze aittir, kimse bir başkasını temizleyemez.
- 166- Başkasının ki büyük bile olsa, hiç kimse başkası uğruna kendi sorumluluk ve görevini unutmamalı; kendi görevini iyi anlamış olan insan, bu görevde her an dikkatli olmalı.

XIII. BÖLÜM: LOKAVAGGA (DÜNYA BÖLÜMÜ)

- 167- Kötü kanun yolunu İzleme! Düşüncesizce yaşama! Yanlış Öğretilerin peşinden gitme! Dünyanın dostu olma!
- 168- Doğrul! Budala olma! Dhamma yolunu izle! Erdemli kişi bu dünyada da, gelecektekinde de mutluluk içindedir.
- 169- Dhamma yolunu izle, kötülük yolunu değil! Erdemli kişi bu dünyada da, gelecektekinde de mutluluk içindedir.
- 170- Bu dünyayı bir hava kabarcığı, bir serap gibi düşün; dünyayı böyle gören kişi ölümü görmez.
- 171- Gel ve kraliyete ait bir aile gibi parlayan şu dünyaya bak; budala kişi onun içine dalar, bilge kişiye ona yak-

23 Ara hatam ariyānam cihammacivīnam: Ahatlar (Saygıdeğerler), Ariler (Soylular.) ve Dhammacinler (Erdemsahipler)D

'i Bu kamışın özelliği, meyve verince ölmesi veya meyvesi için kesilmesidir.

laşamaz.

172- Önceleri umursamaz davranıp, sonradan ayırdma varan ve ciddileşen kişi, bulutlardan kurtulup açığa çıkan ay gibi bu dünyayı aydınlatır.

173- İyi işleri kötü işlerinin önüne geçen kişi, bulutlardan kurtulup açığa çıkan ay gibi bu dünyayı aydınlatır.

174- Bu dünya karanlıktır, sadece birkaç kişi bunu görebilir; tıpkı ağdan kurtulan kuşlar gibi sadece birkaç kişi gökyüzüne erişebilir.

• *Kuşular güneş yoluna giderler, olağan üstü güçleri saye-*

sinde göğe doğru uçarlar. Bilge kişide Ayanıcı I ve onun yardımcılarını yenerek, bu dünyanın dışına çıkar.

176- Büyük Dhamma Kanunu'na uymayan, yalan söyleyen ve daha iyi bir dünyayı küçük gören kimsenin yapamacağı hiçbir kötülük yoktur.

177- Merhametsiz kişi asla tanrıların ülkesine ulaşamaz; aptallar Özgürlüğe şükretmezler. Bilge kişi özgürlükten zevinç duyar ve bu yolla öteki dünyada²⁵ da mutlu olur.

178- Kutsal yolda²⁶ atılan ilk adım, tüm dünyaya egemen olmaktan, cennete gitmekten, bütün dünyaların efendiliğinden daha iyidir.

25 Paratcha "öbür dünya" kavramı ve Devaloka "tanrılar ülkesi", eski düşüncelere inananlara söylenmiş olsa gerektir.

26 **Nibbāna'ya giden yolda.**

XIV. BÖLÜM: BUDDHAVAGGA (BUDDHA BÖLÜMÜ)

- 179- Ulaştığı zafer tekrar ulaşılır bir zafer değil; bu dünyada hiç kimse o zafere ulaşamaz; hangi izle o Uyanık, Bilge ve İhsiz kişiyi izleyebilirsin?
- 180- Tuzakları ve zehirleri insanları yoldan çıkaran Tutku'yu yenmiş kişi; hangi izle o Uyanık, Bilge ve İhsiz kişiyi izleyebilirsin?
- 181- Böyle uyanık, dikkatli, bilge, derin düşünme halinde ve dünyadan el-etek çekip sessizliğe gömülmüş kişileri tanrılar bile kıskanır,
- 182- İnsan olarak doğmak ne zordur, ölümlü yaşamı yaşamak ne zordur; ne zordur gerçek Dhamma'yı izlemek, ne zordur Buddha olarak doğmak.
- 183- Hiç kötülük işleme, İyilik yap ve kendi düşünceni temizle; işte bunlar bütün buddhaların²⁷ öğretisidir.
- 184- Buddha, sabrın en yüksek kefareti olduğunu ve en yüksek Nibbâna olduğunu söyler; çünkü o başkalarına vurulan bir kaçırmak, başkalarına hakaret eden bir çilekeş değildir.
- 185- Kimseyi azarlama, kimseye vurma, kanunun sınırları içinde davran, yemeğini azalt, yalnız uyu ve otur, en yüce düşüncelerle yaşa-, işte bunlar Buddha'nın Öğretileridir.
- 186- Gökten altın yağsa insanın isteği doyurulamaz; isteğin

²⁷ Buddha'dan sonra birçok Buddha'yı izleyenler için böyle söyleniyor.

küçük bir zevk verdiğini ve aslında acıya neden olduğunu bilen kişi, bilge bir kişidir.

- 187- O Kişi tanrısal zevklerde bile bir doyuruculuk bulamaz; bütünüyle uyanmış bir çömez, ancak bütün isteklerinin yok edilmesinden zevk alır.
- 188- Korku ile kaplı insanlar korunmak için dağlara, ormanlara, koruluklara veya kutsal ağaçlara kaçıp giderler,
- 189- Ancak, en güvenli ve en iyi korunaklar bunlar değildir; *ĪT «sn böyir-sî ypvlp'p PiriTs^kte 3Cİj;Srdi?rs knrtulfl-*
- 190- O kişi kendine korunak olarak Buddha, Dhamma ve Sangha'yı²⁸ seçer; o kişi saf anlama yeteneğiyle dört kutlu gerçeğe²⁹ ulaşır:
- 191- Acı, acının kaynağı, acının yok edilmesi ve acıyı gidermeye yarayan sekiz katlı kutlu yol.³⁰
- 192- işte en emin ve en iyi konmak! Bu konmağa sığınmakla insan bütün acılardan kurtulur.
- 193- insanüstü olan bir kişi kolay kolay bulunmaz, her yerde doğmaz; bir yerde böyle bir kişi varsa, o toplum başarılı olur.
- 194- Bir Buddha'mn doğuşu mutluluktur, Dhamma'yı Öğ-

28 Buddha, Dhamma, Sangha: Buddha, Kanun ve Buddhist Örgüt.

29 Çattâri Ariyasaççâni: Dört Soylu Gerçek.

30 dukkham dukkhasamuppâdam dikkhassa ça atikkamam ariyani çathangikam maggam dukkhûpasamagâminam.

retmek mutluluktur, Sangha'daki huzur mutluluk, huzur içindeki şeylere bağlılık mutluluktur.

195-196- Bütün kötülükleri yenmiş ve keder ırmağını geçmiş olan kişi korku bilmez. Kurtuluşa ermiş bir Buddha'ya veya onun çömezlerine hürmet eden bir kimse- nin değerini ölçebilecek yoktur.

XV. BÖLÜM: SUKHAVAGGA (MUTLULUK BÖLÜMÜ)

197- Bizden nefret edenlerden nefret etmeden yaşayalım! Gelin bizden nefret edenler arasında nefretten kurtulmuş olarak yaşayalım!

198- İstirap çekenler arasında ıstıraptan uzak mutlu yaşayalım! Acı çeken insanlar arasında acıdan kurtulmuş olarak yaşayalım.

200- Kendimize ait bir şeyimiz olmasa da biz mutlu yaşayalım! Mutlulukla beslenen parlak tanrılar gibi olacağız.

201- Galibiyet nefreti doğur, çünkü yenilen kişi mutsuzdur; galibiyeti de yenilgiyi de terk eden kişi huzur içindedir, mutludur.³¹

202- Tutkudan daha büyük bir ateş, nefretten daha büyük zarar, bu bedenden daha büyük ıstirap, ruh huzurundan daha büyük mutluluk yoktur,

203- Açlık en büyük hastalık, beden en büyük kederdir; bu gerçeği kavramış kişi için Nibbâna en büyük mutlu-

31 cayara veram pasavati dukkham seti parâcīto upasanto sukham seti Tutvâ cayaparācāyam.

luktur.³²

204- Sağlık en büyük hediyedir, doynmluluk en büyük zenginlik; güven en iyi akrabalık, Nibbâna ise en yüksek mutluluktur.

205- Yalnızlığın sessizliğini tadan kişi, korkudan ve günahtan arınarak Dhamma'nın lezzetini tadar.

206- İyî olanı görmek ve onlarla birlikte yaşamak daima mutluluk verir; aptallarla karşılaşmayan bir insan sonsuza kadar mutlu yaşar.

/i);- A!>:,!i;lrk! biriikf,e siden kisi ook sc; cekcr bir-
insanla bir olmak ise akrabalarla yaşamak gibi insana mutluluk verir.

208- Bu yüzden bir kimse bilge olanı izlemeli; akıllı, eğitimli, sabırlı, saygılı ve seçkin olanı İzlemeli; bir kimse, nasıl ay yıldızların yolunu izlerse, tıpkı bunun gibi iyi ve bilge kişiyi izlemeli.

XVI. BÖLÜM: PİYAVAGGA (ZEVKLER BÖLÜMÜ)

209- Kendini boş gurura kaptıran ve kendisini derin düşünceye vermeyen kişi, gerçek amacını unutup zevk peşinde koşarak, zamanı geldiğinde derin düşünce için çablayana gıpta edecek.

210- Hiçkimse neyin hoş neyin nahış olduğuna bakmamak;

32 cighaççhâparamâ rogâ samkhâraparamâ dukhâ
etam na^fvâ yathâbbutam nibbânam paramam sukhlam.

hoş olanı görmemek acıdır, hoş oimayanı görmek de acıdır.

- 211- Bu yüzden kimse birşeyi sevmesin; sevilenin kaybı acıdır. Hiçbir şeyi sevmeyen ve hiçbir şeyden nefret etmeyen kişi, prangalarını kırmıştır.³³
- 212- Zevkten acı ortaya çıkar, zevkten korku ortaya çıkar; zevkten kurtulan kişi ne acı bilir ne de korku,
- 213- Sevgiden keder doğar, sevgiden korku doğar; sevgiden kurtulan kişi ne keder bilir ne de korku.
- 214- Şehvetten keder doğar, şehvetten korku doğar; şehvetten kurtulan kişi ne keder bilir ne de korku.
- 215- Aşkdan keder doğar, aşktan korku doğar; aşktan kurtulan kişi, ne keder bilir ne de korku.
- 216- Açgözlülüğten keder doğar, açgözlülüğten korku doğar; açgözlülüğten kurtulan kişi, ne keder bilir ne de korku.
- 217- Erdem ve akıl dolu olan, her zaman doğruyu söyleyen ve kendi işi neyse onu yapan bir kimseyi tüm dünya sever. ,
- 218- Bütün isteği Anlatılamayan¹ a³⁴ ulaşmak olan, kendi kendini ikna etmiş ve düşünceleri aşk tarafından çelinemeyen kişiye uddhamsoto³⁵ denir.

33 tasmâ piyani na kayirâtliya piyâpâyo hi pâpako ganthâ tesam ıa viccanti yesam natthi piyâppiyam.

34 Anakkhâta "Anlatılamayan" yani "Nibbâna"dır.

35 Uddhamsoto "Akıntıya karşı giden" anlamına gelir. (Skr. Úrdhvamsrotasi

- 219- Bir kimse uzun zaman uzaklarda bulunup sonra geri döndüğünde akrabaları, dostları, sevenleri onu nasıl karşılırsa...
- 220- İşte tıpkı bunun gibi yaptığı iyilikler bu dünyadan ötekine gittiğinde onu Öyle karşılar.³⁶

XVII. BÖLÜM: KODHAVAGGA (ÖFKE BÖLÜMÜ)

- 221- Kişi öfkeyi ve gururu bırakmalı ve bütün bağlardan kurtulmalı! İsim ve biçime bağlı olmayan ve hiçbir şeyi kendisine - ^ç.ymay^n bir kimsenin kederi de olmaz.
- ççL Oik^;^;;;, >kiññiñ >if çççiÖyi KOiiü^;
eder gibi kontrol eden insana gerçek sürücü derim; diğer insanlar sadece yularları tutarlar.
- 223- Kişi Öfkeyi sevgi ile, kötülüğü İyilikle yenmelidir; açgözlülüğü cömertlikle, yalanı gerçekle yenmelidir.
- 224- Doğruyu konuşun, öfkeye kapılmayın, isteyene elden geldiğince verin; bu üç adım sizi tanrıların yanına götürecektir.
- 225- Kimseye zarar vermeyen ve bedenlerini sürekli kontrol altında tutanı bilge kişiler, Değişmez Yere (Nibbâna) giderler; oraya gittiklerinde artık acı biter.
- 226- Her zaman uyanık olup gece gündüz çalışan ve Nibbâna'ya ulaşmak için didinen insanların tutkuları kaybolur.

36 Buddhist düşüncede bulunmayan öteki dünyadan yine söz edilmiş.

- 227- Ey Atula, bu sadece bugün için söylenmiş değil! Eski bir söz vardır: Sessiz kalanı da, çok konuşanı da, az konuşanı da suçlarlar; bu dünyada suçlanmayan kimse yoktur.
- 228- Ne geçmişte, ne gelecekte ne de şimdi, daima suçlanan ya da daima övülen bir insan yoktur.
- 229- Ancak günden güne övgüyle seçkinleştirilen, akıllı, bilgi ve erdemce zengin kişiyi kim suçlamaya cüret eder?
- 230- O kişi ki Cambu nehrinden çıkan altın para gibidir. Onu' tanrılar bile över, hatta ona tanrı Brahma tarafından bile övgü yağdırılır.³⁷
- 231- Bedensel öfkenizden³⁸ sakının, bedeninizi kontrol edin! Bedensel günahlardan kurtulun, bedeninizle erdemli olmaya çalışın!
- 232- Dilinizin öfkesinden³⁹ sakının, dilinizi kontrol edin! Dil günahlarından kurtulun, dilinizle erdemli olmaya çalışın!
- 233- Aklınızın öfkesinden⁴⁰ sakının, aklınızı kontrol edin! Dil günahlarından kurtulun, dilinizle erdemli olmaya çalışın!
- 234- Bedenini kontrol eden, dilini ve aklını kontrol eden bilge kişi, gerçekten kendine egemen olan bir kişidir.

37 Tanrı Brahma'dan söz edilerek eski düşüncede olanlara sesleniliyor.

38 Kâyapaka: "Bedensel Öfke".

39, Vaçîpakopa: "Konuşma Öfkesi, Dil Öfkesi",

~4Q Manopakopa: "Skim Öfkesi".

XVIII. BÖLÜM: MALAVAGGA (KİRLİLİK BÖLÜMÜ)

- 235- Şimdi artık kuru bir yaprak gibisiniz. Yama'nın (Ölümün) elçileri size yakındır; çıkış kapısında hazırsınızdır ve yolculuk için hazırlığınız yoktur.

236- Kendinizi bir ada yapın,⁴¹ çok çalışın, bilge olun! Pislikleriniz uçup gittiğinde gūnahtan arınmışsınızdı; soyluların göksel dünyasına⁴² gireceksinizdir.

237- Yaşamınız bir sona erdi, artık ölüme (Yama) yakınsınız; bu yolda ne dinlenecek bir yer ne de yolculuğunuz için bir hazırlık vardır.

riniz uçup gittiğinde gūnahtan arınmışsınız demektir; artık bir daha doğum-ölüm⁴⁵ yoluna girmeyeceksinizdir.

239- Bilge kişi kendisinin kirini temizlesin, tıpkı gümüşün kirini birer birer, azar azar ve zaman zaman temizleyen demirci gibi.

240- Demirin pası nasıl demire yapışıp onu çürütürse, bir kötünün kirli işleri de onu İzleyip, onu kötü yola sülükler.

241- Duaların lekesi tekrarlanmamasında,, evlerin lekesi onarılmasında, vücudun lekesi tembellikte, gözlemci kişinin lekesi de düşüncesizliktedir.

41 Karohi dīpam attāno: Kendinizi ada yapın.

42 Dibbam ariyabhūmim: Alilerin göksel dünyası.

43 Cāticaram: Doğum ve ölüm.

- 242- Kötü davranış kadının lekesi, açgözlülük iyilik eden . kimsenin lekesidir; bu dünyada ve ötekinde bütün kötü yollar kirlidir. '
- 243- Ancak bütün lekelerden daha büyük bir leke varsa oda cehalettir. Ey Bhikkhular, bu lekeyi atıp lekesiz olun!
- 244- Yaşam, utanmaz kişiler için, ucuz kahramanlar, kavga çıkaranlar, onur kırıcı ve küstah davranan alçak kişiler için kolaydır.
- 245- Yaşam, her zaman herşeyin safım arayan alçakgönüllü kişiler için. önyargısız, sessiz, akıllı ve lekesiz kişiler için zordur.
- 246- Yaşamı heba eden, yalan söyleyen ve bu dünyada kendisine verilmeyeni alan, başkasının karısına yanaşan...
- 247- Ve sarhoş edici şeyler içen kimse, daha bu dünyada kendi yaşam ağacını kökünden kesiyor demektir.
- 248- Ey insanoğlu, şunu bil ki kendini denetlemeyen kişinin duramı kötüdür; açgözlülük ve kötü huyluluğa dikkat et, kendini kedere sokma!
- 249- Dünya insanların inançlarına göre yahut insanların zevklerine göre verir. Bir kimse başkalarına verilen yiyecek ve içecekten rahatsız oluyorsa, o kişi ne gündüz ne de gece huzur bulamaz.
- 250- Bı duygusunu yenmiş ise, o zaman hem gece hem de gündüz huzur içinde olabilir. <r

251- Tutku gibi ateş, nefret gibi zincir,⁴⁴ budalalık gibi kapan, açgözlülük gibi sel yoktur.

252- Başkalarının kusurları kolayca görülür ama kendi kusurlarını görmez; kişi komşusunun kusurlarını ayıklar bulur, kendi kusurlarını ise kumarda hile ile saklar gibi saklar.

253- Kişi sürekli başkalarının kusurlarını görür ve onlara eğilim duyarsa, kendi tutkuları aitar ve bu tutkularından kurtulamayacak duruma gelir.

- Cölan'szünd" yol yoktur., bir Ssnr-ins⁴⁵ Hş görüinfisüy-
• f o'rr-."7 0;!r<v" v^vk'irn hn-^nr Mh

255- Gökyüzünde yol yoktur, bir kişi dış görünüşüyle Samana olmaz. Hiçbir canlı Ölümsüz değildir, sadece Buddha ölümsüzdür.

XIX. "BÖLÜM: DHAJMMAITHAVAGGA (İYİLER BÖLÜMÜ)

256-257- Eğer şiddet yoluyla var oluyorsa, o kişi İyi değildir; öte yandan kanunu koruyan, akıllı, Dhamma yoluyla var olan kişi, doğruyu yanlış ayırt eder, bilgilidir ve başkalarına yol gösterir; böyle kişiye iyi insan denir.

258- Çok konuşan kişi bilgisiz demektir. Sabırlı olan, nefret ve korkudan uzakta olan kişiye ise bilgili denir.

V

44 Gaba sözcüğü "tutma, zaptetme" demek. Burada "zincir" diye çevirmeyi uygun gördük.

45 Samana: Buddhist din adamıdır. Buddha'nın kendisine de Samana denir (Skr. Şramana).

46 Tathâgala: Aynı yolda gidip gelenler, yani Buddhalar.

- 259- Çok konuşan kişi Dhamma taraftarı değildir. Bir insan çok az şey öğrenmiş olsa bile, Dhamma'yı bütün olarak görüyorsa, o kişi Dhamma'nın taraftarıdır; o asla Dhamma'ya karşı gelmez.
- 260- Bir insanın saçının beyazlaşması onun saygıya değer olduğunu göstermez; onun belki yaşı çok ileridir fakat ona "boş yere yaşlanmış"⁴⁷ denir.
- 261- Doğru davranan, erdemli, merhametli, kendini kontrol eden, ılımlı, aynı zamanda kirlilikten uzak ve bilgili kişi'ye gerçek anlamda yaşlı denir.
- 262- Kıskanç, cimri, sahtekâr adam, sadece çok konuşmakla veya görünüşünün güzelliğiyle saygıya değer bir hale gelmez.
- 263- Bütün bu kusurları kökünden söküp atan kişi, nefretten kurtulduğu ve bilgili olduğu zaman, ona saygıdeğer insan denir.
- 264- Sürekli yalan söyleyen disiplinsiz kişi, sadece kafasını kazıtmakla Samana olamaz; tutkusuna ve açgözlülüğüne esir düşmüş bir kimse hiç Samana olabilir mi?⁴⁸
- 265- Büyük olsun küçük olsun bütün kötülükleri susturan kişiye Samana denir; çünkü bütün kötülükleri susturmuştur.
- 266- İnsanı Bhikkhu yapan, başkalarından sadaka isteyip di-

47 Moghacinno-, Boşa yaşlanmış.

48 • Buddhistler kafalarını kazıttıkları için, sadece biçimsel benzerlikler sağlamakla Samana. yauiiBuddhistjieşişLolunflinayacağına-ışarctediliyoft

lenmesi değildir; insanı Bhikkhu yapan, kutsal Dhamma'yı bütünü ile benimsemektir.

- 267- İyiliğin ve kötülüğün üstünde olan, bu dünyayı dikkatle yaşayarak geçen namuslu kişiye gerçek anlamda Bhikkhu denir.
- 268-269- Sessizliğinin nedeni aptallığı ve cehaleti ise o kişi bir Muni⁴⁹ değildir. İyiyi seçip kötüyü bırakan, dengeli ve bilgili kişi gerçek bir Muni'dir; o bu dünyada doğruyu yanlış tartarak yaşar.
- 270- Yasadan varlıklara zarar veren kişi Ariva^ delildir: va-
- 271-272- Sadece disiplini ve ant içmekle, çok öğrenmekle, kendinden geçmekle, tek başına uyumakla değil, bütün dünyalık işlerden terk ve feragat yoluyla mutluluğu yakalarım. Ey Bhikkhu! Tutkularını söndürmüş kişi güvende demektir.

XX. BÖLÜM: MAGGAVAGGA (YOL BÖLÜMÜ)

- 273- Yolların en iyisi sekiz katlı olanıdır; doğruların en iyisi .Dört Gerçek'tir; erdemlerin en iyisi tukusuzluktur; insanların en iyisi gözleriyle görmeyi bilendir.
- 274- Yol budur, aklı saflaştırmaya götüren bir başka yol yoktur. Bu yoldan yürü! Bu dünya, ayartıcı Mâra'nın bir hilesidir.

49 Muni: Keşiş, ermiş (Brahman veya Boddha).

50 Ariya: Soylu (Skr. Ari).

- 275- Bu yoldan gittiğin takdirde acılarına bir son vereceksin!
Ben bu dünyadaki acılarımdan kurtulduktan sonra bu-
nu Öğütlemeye başladım.
- 276- Bizzat çaba sarfetmelisin. Yalnızca Tathâgatalar öğüt ve-
rir. Çabalayan ve kafa yoran, Mâra'nın esaretinden kur-
tulur.
- 277- Bütün canlılar yok olur: Bunu gören ve bunu bilen kişi,
acılarına tepki vermez. İşte bu saflık yoludur.
- 278- Bütün canlılar kederle kaplıdır: Bunu gören ve bunu bi-
len kişi, acılara tepki vermez. İşte bu saflık yoludur.
- 279- Bütün biçimler gerçek dışıdır: Bunu gören ve bunu bi-
len kişi, acılara tepki vermez. İşte bu saflık yoludur.
- 280- Kalkışması gereken zamanda kalkışmayan kişi, genç ve
güçlü bile olsa, tembellik doludur. İsteği ve düşüncesi
zayıftır. Bu tembel ve aylak kişi, bilgiye giden yolu asla
bulamaz,
- 281- Diline ve aklına egemen olan, bedeni ile kusur işleme-
yen kişi, bu üç yolu temiz tuttuğu sürece, bilgelerin gös-
terdiği yolda başarı ile yürüyecektir.
- 282- Kafa yormaktan bilgi ortaya çıkar. Bu ihmal edildiğinde
bilgi kaybolur. Bu kazanç ve kayıp yollarını bilerek, bil-
geliğini geliştirecek yolu seç.
- 283- Yalnızca bir ağaç değil, bütün istek ormanını kes! istek
ormanından tehlike çıkar. Ey Bhikkhular, şehvet orma-
m-çalılıkla.^

mandan kurtulacaksınız.

- 284- Bir erkeğin kadına duyduğu istek bütünüyle yok edilmedikçe, onun akli, tıpkı annesinin sütünü arayan buzağı gibi esaret altında kalır.
- 285- Bir sonbahar nilüferini kopartır gibi,, kendine duyduğün sevgiyi koparı. Huzur yolunu benimse! Nibbâna, Sugata³¹ tarafından gösterildi.
- 286- "Yağmur mevsiminde de, kışın da, yazın da burada kalacağım" diye düşünen budala kişi, öleceğini hiç düşünmez.

gelir ve ahr götürür: onun akli. uyuyan bir köyü selin alıp götürmesi gibi harap olmuştur.⁵²

- 288- Ölüm onu yakaladığı zaman ona, ne çocukları, ne babası, ne de akrabaları yardım edebilir. Hiçkimse onu ölümün elinden kurtaramaz.
- 289- Bunu bilen bilgili ve iyi insan, Nibbâna'ya götüren yolu aydınlığa kavuşturacaktır.

XXI. BÖLÜM: PAKÎNNAKAVAGGA (KARIŞIK KONULAR BÖLÜMÜ)

- 290- Kişi küçük bir zevki bırakmakta büyük bir zevk görürse, o bilge kişi, küçük zevki bırakıp büyüğünü göz

51 Svigata: Bıddha (Hoşgemiş Kişi).

52 Bir sel Örneği Suttanipâta, Dlianiyasutta 30'da var,

önüne almalı.

- 291- Başkalarının acısında zevk arayan kişi, nefret bağlarına takılıp kalır ve asla nefretten kurtulamaz.
- 292- Yapılması gerekeni yapmayıp yapılmaması gerekeni yapan, itaatsiz ve düşüncesiz insanların istekleri sürekli artar.
- 293- Ancak uyanık bir şekilde bedenlerini kontrol eden, yapılmaması gerekeni yapmayan, bağlılıkla yapılması gerekeni yapan uyanık ve bilge kişilerin istekleri bir sona erer,
- 294- Gerçek bir Brahman, anne ve babasını öldürmüş, iki yiğit kralı, tüm halkıyla beraber bir krallığı yok etmiş bile olsa günahsız sayılır.
- 295- Gerçek bir Brahman, anne ve babasını, iki kutsal kral ile bir büyük rütbeli kişiyi öldürse bile günahsız sayılır.
- 296- Gotama'nın izdeşleri her zaman uyanıktır; gece-gündüz Buddha'yı düşünürler.
- 297- Gotama'nın İzdeşleri her zaman uyanıktır; gece gündüz Dhamma'yı düşünürler.
- 298- Gotama'nın izdeşleri her zaman uyanıktır; gece gündüz Sangha örgütünü düşünürler.³³

53 Bir Buclhdhist'in izlemesi gereken üç şey sırasıyla sayılıyor: Buddha. Dhammaj'e. Sangha.

- 299- Gotama'nın izdeşleri her zaman uyanıktır; gece gündüz bedenlerini düşünürler.
- 300- Gotama'nın izdeşleri her zaman uyanıktır; gece gündüz canlılara duydukları merhametin sevincini yaşarlar.
- 301- Gotama'nın izdeşleri her zaman uyanıktır; gece gündüz düşünceye dalmanın sevincini yaşarlar.
- 302- Çilekeş olup dünyayı terk etmek zor; dünyayı sevmek de zor, manastırda yaşamak da zor evde yaşamak da! Başkalarıyla ortak yaşamak acı vericidir ve gezgin dilen-
 ;:: $Al, A. \dots 0, V, f, i, U, i, F, T, M, M, Y, \wedge, <, H, \wedge, I, d, \wedge, C, \wedge, C', 0, \sim$
- 303- İnançlı, erdemli, ünlü ve zengin kişi, gittiği her yerde onurlandırılır.
- 304- İyi insanlar uzaktaki karlı dağlar gibi parlar; kötüler ise karanlıkta atılan oklar gibidir, görünmezler.
- 305- Yerken yalnız, uyurken yalnız, dolaşırken yalnız olan, isteklerini yok edip kendini kontrol eden kişi, ormandaki açıklıktan nefes alır gibi mutlu olur.

XXII. BÖLÜM; NÎRAYAVAGGA (CEHENNEM BÖLÜMÜ)

- 306- Yapmadığına yaptım diyen de, yaptığına yapmadım diyen de cehenneme gider. Ölümden sonra İkisi eşittir, gelecek yaşamdaki kötü insanlardır.
- 307- Omuzlarında sarı elbise taşıyan birçok kişi kötü huylu ve dengesizdir. Böyle İnsanlar kötülüklerinin karşılığın-

da cehenneme giderler.

- 308- Böyle kötü bir adamın merhamet dolu manastırda yaşamasmdansa, kızgın demir gülleler yutması daha iyidir.
- 309- Komşusunun karısına göz koyan kişi şı dört şeyi kazanır: Onursuzluk, uykuların kaçması, cezalandırılma ve son olarak da cehennem.
- 310- Korkmuş kişinin elinde, kısa bir zevkten kalan kötü ad kazanma ve cehenneme gitme yanında, kral tarafından ağır bir biçimde cezalandırılma da vardır. O halde kimse komşusunun karısını düşünmesin,
- 311- Kabaca kopartılan kuşa otu yapraklan eli keser; bunun gibi kötü uygulanan çilecilik de cehenneme götürür.
- 312- Dikkatsizce yapılan görevler, tutulmayan sözler ve disipline itaatsizlik; bütün bunlar büyük bir ödül getirmez.
- 313- Yapılması gereken birşeyi kişi tüm gücünü harcayarak yapmalı! Gezgin çilekeş dikkatsizse, yoldan kaldırdığı toz kendi tutkularının tozudur.
- 314- Kötü İşi yapmamak daha iyidir, kişi sonradan pişman olur; iyi işi ise yapmak gerekir, bunun sonunda pişmanlık olmaz.
- 315- içten ve dıştan iyi korunan bir sınır kalesi gibi kişi kendini korumalıdır; bir anlık hata cehennemde acı çekmeye neden olur.

- 316- Utanılmaması gerekenden utanan, utanılması gerekenden korkmayan insanlar yanlış öğretilere sarılmışlardır, kötü yola girerler.
- 317- Korkulmaması gerekenden korkan, korkulması gerekenden korkmayan insanlar yanlış öğretilere sarılmışlardır, kötü yola girerler.
- 318- Yasaklanmaması gereken zamanda yasak koyan, yasaklanması gereken zamanda yasak koymayan insanlar yanlış öğretilere sarılmışlardır, kötü yola girerler.
- 319- >v'evî;~ ne /sman ys W anacağını ve
hiirn ini^ntnr Hrvy'v iv; vr.H rr

XXIII. BÖLÜM: MÂGAVAGGA (FİL BÖLÜMÜ)

- 320- Kötü sözlere, savaşta yaydan fırlayan oklara sabırla dayanan bir fil gibi dayanacağım; çünkü bu dünyanın yapısı kötüdür.
- 321- Savaşa eğitilmiş fili sürerler, kral eğitilmiş file oturur; insanlar içinde de en iyisi, kötü sözlere dayanan eğitilmiş insanlardır.
- 322- Katırların, soylu Sindhu atlarının ve büyük dişli fillerin eğitilmiş olanları iyidir; fakat kendini eğiten insan daha iyidir.
- 323- Çünkü kişi, iz sürülerek bulunan ülkeye⁵⁴ bu hayvanlarla ulaşamaz, oraya kişi, eğitilmiş olan kendisiyle gidebilir.

54 Ağaca m disan "sık gidilmeyen veya iz sürülerek bulunan ülke" yani "Nibbâna" demektir.

- 324- Dhanapâlaka adı verilen büyük fili kızgınlık zamanı kontrol etmek zordur; bağlandığı zaman bir lokma bile yemez, ormanını özler.
- 325- Eğer bir kimse şişmanlar ve' çok yemek yer hale gelirse ve eğer ağır uykuyla yerde döner durursa, bu aptal kişi, pislik içinde yaşayan bir domuz gibi tekrar tekrar dünyaya gelir.
- 326- Önceden aklım şehvetle, yersiz isteklerle, dilediği yerde dolanırdı; ama artık onu, tıpkı bir fil sürücüsünün öfkeli filini kontrol altına alması gibi kontrol altına alacağım.
- 327- Düşüncesiz olma, düşüncelerini koru! Kendini çamura batan bir fil gibi kötülüğe batmaktan çekip çıkarak kurtar.
- 328- Eğer kişi, kendisiyle gelecek Ölçülü ve bilgili bir kimseye rastlarsa, bütün tehlikeleri atlatarak, mutlu ve dürüst biçimde onunla birlikte yolunu sürdürsün.
- 329- Eğer kişi kendisiyle gelecek ölçülü ve bilgili bir kimse bulamazsa o zaman, zaptedilmiş ülkesini terk eden bir kral gibi, ormandaki yalnız bir fil gibi yolunu tek başına sürdürsün.
- 330- Bir aptalla birlikte gitmektense yalnız gitmek daha iyidir; kişi ormandaki fil gibi yalnız gezmeli, birkaç isteği olmalı, hiç günah işlememeli.
- 331- Sırası gelirse dostlar edinmek hoştur, eğlenmek, nedeni ne olursa olsun, hoştur; ölüm anında_yararlı bir iş hoşturptüm-k-ederden-kurtılmak-hoşturr-

- 332- Dünyada anne olmak hoştur, baba olmak hoştur, Samana olmak hoştur, Brahman olmak hoştur.
- 333- Yaşlılığa kadar uzanan erdem hoştur, kökü güçlü bir inanç hoştur; bilgeliğe erişmek hoştur, günahlardan sakınmak hoştur.

XXIV. BÖLÜM: TANHÂVAGGA (SUSUZLUK BÖLÜMÜ)

- 334- Düşüncesiz kişinin susuzluğu, bir sarmaşık gibi büyür; o kişi ormanda meyve arayan bir maymun gibi yaşamdan yaşama koşar.

uüLii ueuan. ugi ouiunsn ısrana otu giDi çoğair.

- 336- Bu dünyada yenmesi zor olan korkunç susuzluğu kim. yenerse, onun acıları, tıpkı lotüs yaprağından düşen yağmur damlaları gibi ondan ayrılır.
- 337- Size şu yararlı sözü söylüyorum: "Bîrâna otundan, güzel kokulu Usîra kökünü çıkarır gibi, siz burada toplanmış kişiler de susuzluğun kökünü çıkartın. Artık ayartıcı Mâra sizi, ırmağın kamışları yıktığı gibi, tekrar tekrar yıkmasın.
- 338- Nasıl kesildiği halde kökleri sağlam kalmış bir ağaç yeniden büyürse, bunun gibi susuzluğu besleyen nedenler kesilmedikçe yaşam acısı tekrar tekrar yinelenecektir.
- 339- Otuz altı kanaldan zevke koşan kişinin susuzluğu çok güçlüdür; dalgalar, baştan çıkan bu adamı uzaklara sürükler.

- 340- Su kanalları her yerde akar; tutku sürüngenini serpilip gelişir; sürüngen sarmaşığın büyüdüğünü gördüğünde onun kökünü bilgiyle kes.
- 341- Bir insanın aşırı çoklukta zevkleri vardır; zevk arayarak ve zevke batarak insanlar, tekrar tekrar doğup Ölmeyi sürdürürler.
- 342- Susuzluğun etkisiyle tuzağa düşmüş bir tavşan gibi oraya buraya koşuşturan insanlar, zincirle bağlanmış olarak tekrar tekrar ve uzun süre acı çekmeyi sürdürürler.
- 343- Susuzluğun etkisiyle İnsanlar tuzağa düşmüş tavşan gibi oraya buraya koşuştururlar. O nedenle Bliikkhu, tutkusuzluğu sağlamaya çalışarak susuzluğu yok etmelidir.
- 344- Tutku ormanından kurtulmuş kişi, yeniden o ormana girerse, tutku ormanından çıkıp tutku ormanına girmiş olur; öyle kişi, Özgür olduğu halde esarete dönmüştür.⁵⁵
- 345- Bilge kişiler en güçlü pranganın demirden, ağaçtan ya da kenevirde yapılmadığını bilirler; onlar için en güçlü pranga, değerli taşlar, yüzükler, kadın ve çocuklardır.
- 346- Bilge kişiler, kendilerini bağlayan, aşağı çeken ve kurtulması çok zor olan bu bağı en güçlü pranga sayar; bunu kesen İnsanlar istek ve zevkleri geride bırakarak dünyadan vazgeçip özgür olurlar,
- 347- Tıpkı örümceğin ağından aşağı sarkması gibi, tutku mahkumları da istek ırmağından aşağı gelirler. Bilge ki-

55 NiBI5ana^kavuştuğı"!^lc^RiticiTsv!na yeTuiTp^elrcönlenlerçin-söyleraişr

şiler bütün istek ve tutkularım kesip dünyadan uzaklaşırlar.

- 348- Varlığın öteki kıyısına vardığında önce, sonra ve ortada olandan vazgeç. Eğer akim bütünüyle özgürse artık bir daha doğmaz ve ölmezsin.
- 349- Kişi eğer şüphelerle sersemler, güçlü tutkularla dolar ve zevk veren şeylerden hoşlanırsa, susuzluğu katlanarak artar; o kişi aslında prangalarını sağlamlaştırmaktadır.
- 350- Kişi eğer şüpheleri gidermekten hoşlanır ve her zaman
- 351- Bu işi tamamlayan kişi artık sarsılmaz, o susuzluktan ve günahattan kurtulmuştur, tüm yaşam bağlarını kopartmıştır; bu artık edindiği son bedendir.
- 352- O kişi susuzluk ve tutku içinde değildir, o sözcüklerin anlam ve yoarılanm bilir, harflerin sırasını doğru yapar; o son bedene sahiptir, ona büyük ermiş, büyük insan denir.
- 353- Ben herşeye üstünüm, herşeyi biliyorum, her türlü yaşam şartında kusursuzum; herşeyi geride bıraktım ve susuzluğun kahrediciliğinden uzağım; bunu öğrenmiş olan ben kime Öğreteceğim?
- 354- Dıamma'nın cömertliği⁵⁶ her türlü cömertliğin üstündedir; Dhamma'nın tatlılığı her türlü tatlılığın üstündedir;

56 Sabbadânam dhammadânam çinâti. Burada "dâna" sözcüğü "hediye veya sadaka verme" anlamının yanı sıra "el açıklığı, cömertlik" anlamına da gelmektedir.

..... Dhamma'nın zevki her türlü zevkin üstündedir; susuzluğun yok edilmesi bütün acıları sona erdirir.

355- Başka dayanak aramazlarsa zevkler aptal kişiyi yok eder; zevklere karşı duyduğu susuzlukla budala kişi, kendi kendisinin düşmanı gibi, kendini yok eder,

356- Tarlalar yabani otlardan, insanlar ise tutkularдан zarar görür. Bu yüzden tutkuya kapılmayan kişiye verilen şey büyük ödül sağlar.

357- Tarlalar yabani otlardan, insanlar ise nefretten zarar görür. Bu yüzden nefret etmeyen insanlara verilen şey büyük ödül sağlar.

358- Tarlalar yabani otlardan, insanlar ise gururdan zarar görür. Bu yüzden gurura kapılmayan insanlara verilen şey büyük ödül sağlar.

359- Tarlalar yabani otlardan, İnsanlar ise şehvetten zarar görür. Bu yüzden şehvetten uzak kişilere verilen şey büyük ödül sağlar.

• XXV. BÖLÜM: BHĪKKHUVAGGA (BHĪKKHU BÖLÜMÜ)

360- Kendini göz yönünden kontrol etmek iyidir; kendini burun yönünden ve dil yönünden kontrol etmek iyidir,

361- Bedeni kontrol etmek iyidir, konuşmayı kontrol etmek, düşünceyi ve bütün herşeyi kontrol etmek iyidir. Herşeyi kontrol altında tutan bir BhĪkkhu bütün acılardan kurtulur.

- 362- Ellerini, ayaklarını ve konuşmasını kontrol eden, bütünü iyi kontrol eden, derinden bir haz duyan, kendinde olan, yalnız ve doygun kişiye Bhikkhu derler.
- 363- Ağzım kontrol eden, bilgece ve sükûnetle konuşan, Dhamma'yı ve yonımı öğreten kişi Bhikkhu'dur; onun sözü tatlıdır.
- 364- O Dhamma'da yaşar, Dhamma'da haz duyar, Dhamma'da düşünür, Dhamma'yı izler; o Bhikkhu gerçek Dhamma'dan asla vazgeçmez.
- 365- O. aldık; hiçbir şevi kücümsernez ve hiç kimseyi kıskan-
:!:;/: bir iifikk::: i^askai,j•!.Ltk.a.u; V>, »a aSia 'Ji-j-
- 366- Hiç tembel olmayan ve yaşamı saflıkla dolu olan bir Bhikkhu, çok az bir şey kazansa da asla kazancını küçümsemez; tanrılar kendisini övse bile!
- 367- O kendisini isim ve biçimle kimliklendirmez; çok bulamadığı bir şey için üzülmez; işte böyle kişiye gerçekten Bhikkhu denir.
- 368-^ Nezaketle davranan, isim ve biçime duyduğu tutkuyu yok etmiş ve Buddha'nın öğretisi içinde erimiş Bhikkhu, sessizlik yerine⁵⁷ ve mutluluğa ulaşacaktır.
- 369 Kayığı boşalt ey Bhikkhu! Eğer boşaltırsan daha hızlı gidecektir; tutku ve nefreti yok ettiğin zaman Nibbâna'ya

57 Adhığaççe padam samanı. Padam "ayak, adım, iz" anlamlarının yanı sıra "yol, durum, nokta, yer, barınak, ev" anlamlarına da gelir. Padam santam ile "huzur yeri, huzur barınağı" anlamında Nibbana durumu anlatılmak istenmektedir.

erişeceksin^-"-:T--"—

- 370- Beş duyuyu kes, beş duyuyu bırak, başka beş duyu geliştirdir. Beş bağdan kaçıp kurtulmuş bir Bliikkliu'ya "akıntıdan kurtulmuş" anlamında Oghatinna denir.
- 371- Düşün Bhikkhu, duyarsız olma! Düşünceni zevk veren şeylere yöneltme ki duyarsızlığın yüzünden demir toplar⁵⁸ yutup "bu acıdır" diye bağırarak zorunda kalmayasın:
- 372- Bilgi olmadan düşünme olmaz, düşünme olmadan da bilgi olmaz; hem bilgiye hem de düşünmeye sahip olan bir insan Nibbâna'ya çok yakındır.
- 373- Huzur içindeki aklıyla boş evine giren bir Bhikkhu, Dhamma'yı i-üm açıklığıyla gördüğü zaman, bir insanın alacağı en büyük hazzı alır.
- 374- O, vücut elementlerinin⁵⁹ başlangıç ve yok oluşlarını kavradığı zaman, ölümsüzlüğü bilenlerin yaşadığı türden bir mutluluğu yakalar,
- 375- Ve işte bu, o akıllı Bhikkhu için başlangıçtır; duyulara karşı uyanıklık, doyunluk, kendini etik yasalarla⁶⁰ sınırlama, kendine tembel olmayan ve saf bir yaşam süren dostlar bulma.

58 Buddha düşüncesinde cehennem olmadığı halde, burada demir toplar cehennemde verilen bir cezaya işaret ediyor gibi görülüyor.

59 Khandha sözcüğü aslında "omuz" anlamına gelen Sanskrit Skandha sözcüğünden bozmadır. Ancak çoğul halde vücuttaki beş elemente (biçim, his, anlama, konuşma, bilinç) işaret ediyor. Udayabbayam "başlangıç ve son" veya "doğuş ve yok oluş" anlamına gelmektedir.

60 Pâtimokkha (Skr. Prâtimoksha) "etik yasa" anlamına geliyor. Bunlar Buddhistler—riiven-eski-ahlak-yönergeleridir:—¹—

- 376- O merhamet içinde yaşasın, bütün işlerini en iyi şekilde görsün, sonra haz dolarak acı çekmeye bir son vermiş olsun.
- 377- Vassikâ bitkisinin solmuş çiçeklerini dökmesi gibi, insanlar da tutku ve nefreti atmalıdırlar ey Bhikkhulal!
- 378- Bedeni, dili ve aklı huzur içinde kendine hâkim olan ve dünyanın tüm aldanışlarını reddetmiş Bhikkhu'ya huzurludur denir.
- 379- Kendi kendini gayrete getir, kendi kendini denetle; böyle kendini korur ve dikkadi olursan mi'inhikk's vhsav?-
- 380- Çünkü insan kendi kendisinin efendisidir, kendi kendisinin sığmağıdır; bu yüzden bir tüccarın⁶¹ iyi bir ata hâkim olması gibi kendine hâkim ol.
- 381- Buddha'nın öğretisiyle sükûnete ermiş, haz dolu Bhikkhu, istekleri ve mutluluğu bırakarak huzur barınağına⁶² erişecektir.
- 382- Genç bir Bhikkhu bile olsa kişi, Buddha'nın öğretilerine uymalı ve bulutlardan kurtulmuş ay gibi bu dünyayı aydınlatmalı.

XXVI. BÖLÜM: BRÂHMANAVAGGA (BRAHMAN BÖLÜMÜ)

- 383- Cesaretle akıntıyı durdur, tutkuları başından defet, ey

61 Vanica sözcüğü "tüccar" anlamına gelir. At eğitip satan tüccarlar örnek gösteriliyor.

62 Bkz. 368 No'lu beyit.

Brâhmana! Yarattılmış şeylerin yok olduğunu anlayarak Yarattılmamış olanı kavra.

- 384- Brâhmana iki dhammanın öte kıyısına vardığında, bilgiyle kazandığı bütün bağlar kendisini terk ederler.
- 385- Onun için ne bu kıyı, ne şu kıyı ne de her ikisi vardır; bağlarını koparmış ve korkusunu yenmiş bu kişiye ben gerçekten Brâhmana derim.⁶³
- 386- O kişi derin düşüncede boğulmuş, saf oturan,⁶⁴ görevini bilen, tutkusuz bir kişidir, en yüce sona ermiştir; işte böyle kişiye ben gerçekten Brâhmana derim.
- 387- Güneş gündüz parıldar, ay¹ gece; savaşçı silahıyla parıldar, Brâhmana İse meditasyon süresince; fakat Buddha, gece gündüz hep parlaktır.
- 388- Kötülüğü başından defeden kişiye Brâhmana, sessizce yürüyen kişiye Samana, kendi kirliliklerinden kurtulan kişiye de Pabbacita⁶⁵ denilir,
- 389- Kimse bir Brâhmana'ya saldırmamak, fakat saldırılan Brâhmana da saldırganına karşılık vermemeli! Brâhmana'ya vurana yazıklar olsun, saldırganına saldırana daha da yazıklar olsun!
- 390- Aklını yaşam zevklerinden uzak tutan bir Brâhmana'nım

63 tki kıyı insanın iç ve dış duyu organları olabilir, Ne kastedildiği çok açık değil.

64 . Viracamasinam sözcüğünü "saf oturan" diye çevirdik. Viraca "saf, masum, günahsız" anlamına geliyor; başkalarına zarar vermeden oturan, yaşayan insanı kastediyor olsa gerek.

65 Pabbacita "keşiş" demek. _____'

kazancı hiç de az değildir; zarar verecek bütün istekler yok edildiğinde acı da yok olur.

- 391- Ben o kişiye Brâhmana derim ki, bedeniyle, sözüyle ve ya düşüncesiyle kimseyi üzmez ve bu üç nokta üzerinde hâkimdir.
- 392- Buddha'mın öğretisini yayan bir kimseden doğallık yarasını öğrenen kişi, kurban ateşine tapan bir Brahman gibi, o insana saygı göstermelidir.
- 393- Bir insan keçeleşmiş saçları⁶⁶ yüzünden, ailesi ya da doğuşu yüzünden Brâhmana olmaz; içinde gerçek ve doğ-
- 394- Ey budala! Keçeleşmiş saçların ne faydası var, deriden elbiselerin⁶⁷ ne faydası var? Onların içinde kirlilik var, dışında olursan temizlenirsin.
- 395- Kirli giysiler giyen, sıska ve damar damar olmuş, ormanda tek başına düşünceye dalan kişiye ben gerçekten Brâhmana derim.
- 396- Bir kimseye doğuşundan ya da anasından dolayı Brâhmana demem, o kişi kibirli ve zengin olsa bile! Bütün bağlardan kurtulmuş bir fakir, işte buna gerçekten Brâhmana derim.
- 397- Bütün bağlarını koparmış, asla tereddüt etmeyen, zincirlerini çözmüş bağımsız kişi; buna gerçekten Brâhmana

66 Catâ; Örülmüş veya keçeleşmiş saç (çatâhi: -ile). Çiieci Brâhmanfann saçları böyle okırdı.

67 Acinasâtî: Deriden elbiseler (acinasatîyâ: -ile). Çilecilerin giydiği siyah antilop derisi veya keçi derisi.

derim

- 398- Kayışını, sıırımını ve herşeyi kuşatan zincirini kopartan, sürgüsünü söken Buddha olmuş kişiye; buna gerçekten Brâhmana derim.
- 399- Hiçbir kabahati olmadığı halde ayıplamalara, engellere ve kırbaç vuruşlarına dayanan, gücü için sabrı olan, güçlü aklı⁶⁸ olan kişiye, işte buna gerçekten Brâhmana derim.
- 400- Öfkeden uzak olan, saygılı, erdemli, şehvet duymayan, son bedeni içinde yaşayan kontrollü kişiye, işte buna gerçekten Brâhmana derim.
- 40J- Su damlalarının lotüs yaprağına tutunamamaları gibi veya hardal tohumunun bir İğnenin ucuna tutunamaması gibi zevklere tutunamayan bir kimseye ben gerçekten Brâhmana derim.
- 402- O kimse ki bu dünyada bile kederini söndürmeyi bilir, yükünü boşaltır ve zincirlerini • kopartır, ben o kişiye gerçekten Rrahmana derim.
- 403- Bilgisi derin, bilgelik sahibi olan, yolun doğrusunu da eğrisini de bilen ve en yüce sona erişmiş kişiye ben gerçekten Brâhmana derim.
- 404- Kendini evi olanlardan ve evsizlerden⁶⁹ uzak tutan, kendisi de evsiz dolaşan ve sadece birkaç isteği olan kişiye

68 Balânika altında "ordusu için gücü olan" anlamına geliyor. Bu sözcüğün tam anlamım karşılamak çok zor.

69 Gahatthehi: Ev sahipleri, dinadamı sınıfı dışındakiler. _____.

~ SÎTâgarehiTEvsizler, dilenci raEipler. _____

ben gerçekten Brâhmana derim.

405- O kişi ki zayıf ya da güçlü hiçbir canlıyı incitmez, ne Öldürür ne de ölüme neden olur, ben o kişiye gerçekten Brâhmana derim.

406- O kişi hoşgörüsüzler içinde hoşgörülü, sert insanlar içinde yumuşak, tutku dolu kişiler arasında da tutkusuzdur; ben o kişiye gerçekten Brâhmana derim.

407- Onun, topluluğunun ucundan geçen bir hardal çekirdeği kadar bile öfkesi, nefreti, gururu ve kıskançlığı yoktur;

kimseyi gücendirecek bir şey yapmaz; ben o kişiye gerçekten Brâhmana derim.

409- Bu dünyada kendisine verilmemiş uzun veya kısa, küçük veya büyük, iyi veya kötü hiçbir şeyi almaz; ben o kişiye gerçekten Brâhmana derim.

410- Ne bu dünya için ne de Öteki için bir istek besler, hiçbir hevesi yoktur ve bağlarından kurtulmuştur; ben o kişiye gerçekten Brâhmana derim.

411- O istek nedir bilmez, gerçeği kavradığında şüpheden uzak olur, ölümsüzlüğün derinliğine ulaşır; ben o kişiye gerçekten Brâhmana derim.

412- O kişi ki iyinin ve kötünün üstündedir,⁷⁰ kederden

70 Punnam ça papanı ça ıbhō sangam upaççaḡS "erdem ve günahın her ilcisini de yenmiştir" diye de çevrilebilir.

uzak, kirden uzak, temiz pak bir yerededir, ben ona gerçekten Brâhmana derim.

413- O ay gibi parlak, temiz, berrak ve saftır; onun bütün gösterişliliği sönmüştür; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

414- Bu bataklık yolu aşmıştır, bu geçit vermez dünyayı ve onun boşluğunu aşır. öbür kıyıya varmıştır; düşünceli, içten, şüphelerden uzak, bağısız ve hoşnuttur; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

415- Bu dünyada bütün istekleri bırakıp evsiz dolaşan⁷¹ ve bütün şehveti sönmüş kişi; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

416- Bütün özlemlerini bırakıp evsiz dolaşan ve bütün açgözlülüğü yok olmuş olan kişi; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

417- O kişi İnsana olan bağlılığı ve tanrısal bağlılığı bırakmış, her türlü bağdan ve herşeyden kurtulmuştur; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

418- O kişi zevki de acıyı da bırakmıştır, soğuktur,⁷² tutkularından uzaktır, bütün dünyaya egemen olmuş bir kahramandır; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

419- O, yok oluşu ve canlıların sürekli geri gelişlerini bilir; İs-

71 Anâgâra "evsiz" anlamı yanında "dilenci" anlamını da içeriyor. Bu sözcükle bir evi olmayıp dilenerek yaşayan rahipler anlatılmak isteniyor. Paribbace eylemi de —"bir dilenci rahip olarak dolaşmak"¹¹ anlamına gelmektedir,

72 Sitibhutam sözcüğü "soğuk" anlamına gelir. Burada, olaylar ve maddesel dünya karşısında-ka^{ts}ız-kalanınsam'a^{nlam} gerek.

tek bağlarından kurtulmuştur; Sugata'dır, Buddha'dır; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

420- O kişinin yolunu ne tannlar bilir ne Gandhabalar⁷³ ne de 'insanlar; onun tutkuları sönmüştür, o bir Arhat'tır; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

421- O, başta, sonda veya ortada hiçbir şeyi kendinin saymaz, onun hiçbir şeyfyoktur, tutkudan uzaktır; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

422- O mert, soylu, kahraman, büyük ermiş, galip, şehvetsiz,

423- O daha önce kaldığı yerleri bilir, cenneti ve cehennemi görür; doğuşlarının sonuna varır, bilgisi mükemmeldir, ermiştir o, bütün yaptıkları kusursuzdur; ben ona gerçekten Brâhmana derim.

73 Gandhabba: Göksel müzisyen (Skr. Gandharva),

SUTTANÎPÂTA

I. ÜKAGAVAGGA, 1 (Uragasutta):

- 1- Öfkesini yenen kişi, tıpkı yılan zehirinden kurtulan kişi gibidir. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 2- Şehveti tümüyle dağıtan kişi, tıpkı göle girip nilüfer çiçeklerini dağıtan kişiye benzer. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 3- Arzuyu tümüyle yok eden kişi onu kurutmakla, özgür nehir gibi akar. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 4- Gururunu tümüyle yok eden kişi, sel taşkınlarıyla yok edilmiş zayıf kamışlardan köprü gibidir. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 5- Varlıkta herhangi bir öz bulamayan kişi, incir ağacında çiçek bulamayan kişi gibidir. Tüm dünyalardan vazgeçen-keşiş-"tıpkı-eskiyen"derisini-yenileyen-yılan-gibidir~

- 6- Kötü huyu olmayan kişi, varlığın tüm biçimlerinden kurtulur. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 7- Tüm şüphelerden kurtulmuş olan keşiş, geride kalıntı bırakmadan içini temizlemiştir. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 8- Tezcanlılık veya tembellik uçlarını izlemeyen kişi, bunlara benzer tüm engelleri aşar. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.

yadaki herşeyin asılsız olduğunu bilir. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.

- 10- Tezcanlılık ya da tembellik uçlarını izlemeyen kişi, açgözlülükten kurtularak herşeyin hayal olduğunu anlar. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 11- Tezcanlılık ya da tembellik uçlarını izlemeyen kişi, şehvetten kurtularak herşeyin hayal olduğunu anlar. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 12- Tezcanlılık ya da tembellik uçlarını izlemeyen kişi, öfkeden kurtularak herşeyin hayal olduğunu anlar. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.

- 13- Tezcanlılık ya da tembellik uçlarını izlemeyen kişi; aldanmadan kurtularak herşeyin hayal olduğunu anlar. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 14- Böyle kişide hiçbir kötü eğilim yoktur ve o kişi kötülüğün köklerini çıkarıp atmıştır. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 15- Böyle kişinin bütün endişeleri sona ermiştir; o endişeler ki bu dünyaya katılışının nedenleridir. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 16- Böyle kişide bu dünyaya bağlanış nedeni olan arzudan eser kalmamıştır. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.
- 17- Böyle kişi o beş engelden (Tutku, kin, tembellik, endişe, akılsızlık) vazgeçmiştir; bütün tereddütlerini yenerek acıdan kurtulmuştur. Tüm dünyalardan vazgeçen keşiş, tıpkı eskiyen derisini yenileyen yılan gibidir.

I. URAGAVAGGA, 2 (Dhaniyasutta):

- 18- Zengin sürü sahibi Dhaniya dedi ki:
Baksana, ben pirincini haşlamış, ineklerini sağmış bir
• kişiyim. Ev halkımla birlikte nehir kenarındaki bu yerde oturuz. Evim çatı kaplıdır, içinde ateş yanar; Bırak gök-vüzü istiyorsa yağmur yağdırsın."
- 19- Buddha yanıtladı:
Sen-de-bana-bak—ben-öfkeden7-tutkudan-u-zak-biriyimr-

Nehir kenarında sadece bir gece kalırım. Evim (bedenim) kaplı değildir, içindeki ateş de (şehvet vs.) söndürülmüştür; Bırak gökyüzü istiyorsa yağmur yağdırır.

20- Dhaniya:

Burada atsinekleri ve sivrisinekler bulunmaz. Sürüm bataklık alanlarda otlar; yağmur geldiğinde ondan etkilenmezler: Bırak gökyüzü istiyorsa yağmur yağdırır.

21- Bıddha:

Ben de güzelce bir sal yaptım, Nirvâna'ya giden yolda selleri onunla aştım. O sal bundan başka bir işe yarama/: Bırak yökyüzü isliyorsa yasnrrn v^priırsnı.

¿¿- *JuâûiyH:*

Karım Gopi ahlâksız değildir ve bana sadıktır. Uzun bir süredir benimle mutluluk içinde yaşar. Onun hakkında kötü hiçbir şey işitmedim: Bırak gökyüzü istiyorsa yağmur yağdırır.

23- Buddha:

Aklım söz dinler ve tutkudan uzaktır, uzun bir süredir eğitilmekte ve denetlenmektedir, Dolayısıyla bende kötülük bulunmaz, Bırak gökyüzü istiyorsa yağmur yağdırır.

24- Dhaniya:

Ben kendi kendini geçindiren biriyim, oğullarım ve kızlarım hef>si de sağlıklıdır. Onlar hakkında da kötü birşey işitmedim; Bırak gökyüzü istiyorsa yağmur yağdırır.

25-Buddha:

Ben kimsenin kölesi değilim, amacım Buddhalığa eriş-

mektir. Dünyayı gezerim, kimseye hizmet etmem: Bırak gökyüzü istiyorsa yağmur yağdırırsın.

26- Dhaniya:

Genç boğalarım ve danalarım var, buzağılı ineklerim ve genç ineklerim var. Sürünün başı olan bir de boğam var: Bırak gökyüzü istiyorsa yağmur yağdırırsın.

27- Buddha:

Ne genç boğalarım ne de danalarım var. Ne buzağılı İneklerim ne de genç ineklerim var, ne de sürünün başı olan bir boğam var: Bırak gökyüzü istiyorsa yağmur yağdırırsın.

28- Dhaniya:

Kazıklar çok sıkı çakılmıştır, Munca otundan yapılmış ipler yeni ve sağlamdır. Onları. İnekler bile koparamaz: Bırak gökyüzü İstiyorsa yağmur yağdırırsın.

29- Buddha:

Prangaları kıran boğa gibi; ya da Putilatâ sarmaşığını koparan fil gibi, kırmışım zincirimi, artık bana doğmak yok: Bırak gökyüzü istiyorsa yağmur yağdırırsın,

30- Aniden büyük bir yağmur fırtınası koptu yukardan, bütün çukurları ve düzlükleri kaplayan; fırtınanın korkunç sesini duyan Dhaniya, şu sözleri söyledi;

31- Gerçekten büyük kazanç bizim için, Kutlu Kişi karşımızdaymış meğer; Seri, herşeyi bilen kişi, bizi koru! Ey büyük kâhin, bizim koruyucumuz ol!

• 32---Karım-ve-beirattık-sanaritaat-edeeğizr-Sugata¹nın-(:Bi:idd-

ha) tanrısal kararıyla, ölüm ye doğuma galip gelip gelip Kut-sal Yaşam'ı izleyeceğiz, artık acı çekmeye bir son vereceğiz,..

33- O anda Ayartıcı Mâra belirdi, ve Dhaniya'yı baştan çıkarmaya çalıştı: "Çocukları olan kişi, onların tadını çıkarmalıdır; sığır sürüleri olan, onlarla mutlu olmalıdır. Bir insanın mutluluğu sadece Upadhi'ye⁷⁴ bağlıdır. Eğer Upadhî yoksa mutluluk da yoktur."

34- Buddha dedi ki:

Çocukları olanın, onlar yüzünden derdi vardır. Sığır sürüleri olanın onlar yüzünden derci vs-Hır TıpsHhi
ıvt: ;v.v. keonıT. n.Vİır-, .-ıvr : ir,"r!r,-v,j,-

I. URAGAVAGGA, 3 (Khaggavİsânasutta):

35- Bütün canlılara karşı şiddeti bir kenara bırakmalı, hiçbiri-ni incitmemeli; kişi ne bir oğul istemeli ne de bir dost! Bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.⁷⁵

36- Başkalarıyla temastan sevgi doğar, sevgiyi acı İzler; sev-giden doğan kötülüğü gören kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı,

37- Dostlara ve değerli kişilere sevecen davranmakla kalp

74 Upadhi: Yeniden doğumlara neden olan altyapı; duyuşsal varlığımızın eleman-ları.

75 Khagga "gergedan" visâna "boynuz" demektir. Aslında metinde "gergedanın boy-nuzu gibi" diye yazıyor. Hint gergedanı Afrika gergedanı gibi iki boynuzlu değil tek boynuzludur. Sister Vajira'nın çevirisi "gergedanın boynuzu gibi yalnız dolaş-malı" şeklinde, ancak biz Fausböl'ün çevirisine uymayı uygun bulduk.

bağlılığı yaratan kişi, kendi sağlığını kaybeder; bu yakınlıktaki korkuyu gören kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

38- Kadın ve çocuklara duyulan bağlılık, içiçe geçmiş bambu dallarına benzer; ancak kişi yeni sürgün vermiş bambu gibi olmalı; bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.

39- Ormanda bağısız dolaşan ve zevkle karnını doyuran bir geyik gibi bilge kişi de kendi özgürlüğünü aramalı; bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.

40- Dostlar arasında kişi dinlenirken, eğlenirken ve gezinirken hep çağırılır, fakat özgürlüğünü arayan kişi aranmaz; kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.

41- Dostlar arasında kişi zevklere bağlı hale gelir, çocuklar için büyük sevgiler besler; sevilenlerden ayrılmaktan nefret etse bile kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.

42- Dört bölgenin hiçbirine düşmanlık duymadan, şuna veya buna razı, tüm tehlikelere karşı korkusuz kişi, bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.

43- Bazı keşişler de, bazı ev yaşamı sürenler de doyumsuzdur. Başkalarının çocuklarına ilgisiz kalan kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.

44- Ev yaşamına ait bütün izleri Kovilâra ağacının yapraklarını dökmesi gibi atan kişi, bu evsel bağlan kahramanca attıktan sonra bir gergedan gibi yalnız yaşamalı,

4^--Eğer-k4şkerdemli"bir-yaşam"SÜren~sabı4ır,bilge"bir~dost--

bulursa, tüm tehlikeleri aşarak onunla mutlu ve düşünceli bir şekilde birlikte olsun.

- 46- Eğer kişi erdemli bir yaşam şüren, sabırlı, bilge bir dost bulamazsa, krallığım terk eden bir kral gibi olmalı; bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 47- Şüphesiz böyle en iyisinden, kendimize eşit dostlar edinmek için dua ederiz; böyle dostlar bulamayan bir kimse azla yetinmeli, bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı,
- 48- Demircinin ince işle işlediği, bir koldaki iki parlayan al-
- 49- Böylece ikinci bir kişiyle yaşarsam boş sözler ve bağlılıklar içinde olurum; gelecekteki bu tehlikeyi göz önüne alarak bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.
- 50- Duyu zevkleri tatlı ve cezbedicidir; çeşitli biçimleri aklı darmadağın eder. Duyu zevklerindeki kötü sonuçları görerek bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.
- 51- Duyu zevklerini dert, çıban, kaza, hastalık, keder ve korku olarak görüp bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 52- Soğuk ve sıcağa, açlık ve susuzluğa, rüzgâr ve güneşe, at sinekleri ve yılanlara üstün gelerek bir gergedan gibi yalnız dolaşmak,
- 53- Büyük, benekli, güçlü filin çobanından ayrılarak ormanda gönlünce yaşadığı gibi olmalı; bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.

- 54- "Kalabalık düşkünün olan bir insan, geçici kurtuluşu bile elde edemez." Paççeka Buddha'nın⁷⁶ bu sözleri üzerine kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 55- Yanlış görüşlerden kendimi kurtardım, doğru yolu buldum ve bir sona vardım. Kendim çabaladım ve kendimi bilgilendirdim; kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.
- 56- Açgözlü olmadan, yalansız, arzusuz, kıskançlık hissetmeden, cehaletten uzak, dünyadaki hiçbir şeye karşı istek duymadan kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 57- Kötü dosttan sakınmalı; İnsanı kötü davranışa sevk eden, yanlış görüşlere bağlayan, işlerinde savsakça olan kişiyle dost olmayıp bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 58- Dhamma'yı bilen, bilgili, seçkin, birçok şeyin anlamını bilen ve şüpheyi dağıtan kişi ile arkadaş olunur; kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 59- Bu dünyada eğlence ve zevk aramadan, kendini süslemekten kaçınarak ve gerçeği konuşarak kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 60- Oğulu, karıyı, babayı ve anayı, zenginliği, tahıl ambarlarımı, çeşitli İstek nesnelere terk ederek kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 61- Bu bir bağıdır, bunda mutluluk geçici, eğlence az, keder ise çok fazladır; akıllı kişi bu tuzağı görür; kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.

76 Bit beyirin yazarı olarak görülen kişi (Adiçcabandhu) Adiçça ailesinden, Benares-kralının voglti-olai'ak-görtltiyot': _____

- 62- Suda ağlarım yırtan bir balık gibi, yakıldığı yere geri dönmeyen ateş gibi, tüm bağlarını kıran kişi, bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 63- Gözleri etrafa bakmayıp yere bakan, duyulan kontrollü, akıllı iyi koaman, tutkudan uzak ve şehvetten yanmayan kişi, bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 64- Ev yaşamı süren kişinin eşya ve süslerini, Pâriçhatta ağacının yapraklarını dökmesi gibi bırakan ve sarı elbiselerini giyip çıkan kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.
- 65- Tâti kûm.tîk için ricçröziü olm^/J^ n , oelInmed^, kimseyi -ççv^çrr'ncdc" , v M, ev yüşaitüüüü sîi-î'nc' g.İV: yal- nız dolaşmak.
- 65- Tat almak için açgözlü olmadan, tatlardan çekilmeden, kimseyi geçindirmeden, ev ev dolaşıp dilenerek, hiçbir ev yaşantısı sürene bağlanmadan, bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 66- Akim beş engelini aşarak, bütün kötülüğü dağıtarak, tutku bağını kırıp özgürleşerek bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 67- tik aşamada zevk ve acıyı, akıl huzuru ve huzursuzluğunu bir kenara bırakan, ilgisizlik, ılımlılık, ve saflığı kazanan kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 68- Akılı bağılıktan uzak, aylak olmayan, bedensel ve zihinsel yönden güçlü, sağlam bir düşünceyle en yüce iyiliği arayan kişi, bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.

- 69- Köşeye çekilip derin düşünmekten vazgeçmeyen, sürekli Dhamma'nın ışığı altında dolaşan ve var oluşlarda-ki acıyı gören kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.
- 70- İsteğin yok edilmesini isteyerek, hünerle, bilgiyle, akılla, Dhamma'yı iyi özümseyerek, kendini tutarak, cesaretle, kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 71- Gürültüden korkmayan bir aslan gibi, ağır yakalayamadığı bir rüzgâr gibi, sudan kirlenmeyen nilüfer çiçeği gibi kişi, bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.
- 72- Dişleriyle güçlü olan, ıssız yerlerde dolaşan ve diğer hayvanlara üstünlük kuran, hayvanlar kralı aslan gibi olmalı; kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.
- 73- Zamanında gösterilen nezaket, ılımlılık, merhamet, kurtuluş, diğer insanlardan memnun olma ve dünyanın o kişiyi rahatsız etmemesi; bir gergedan gibi yalnız dolaşmak.
- 74- Tutku, nefret ve ahmakça körlükten kurtulup bütün bağları kopartarak ve ölümden hiç korkmayarak kişi bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı.
- 75- İnsanın yararı için yardım ve hizmet eden dostlar vardır; başkalarını düşünen dostlar nadirdir, kötü insanlar kendi çıkarlarını gözetirler; bir gergedan gibi yalnız dolaşmalı,

I. URAGAVAGGA, 5 (Çundasutta):

- 83- Demirci Çunda sordu:
Büyük bilgelik sahibi, Dhamma'nın efendisi, tutkudan uzak-kişimki-ayakl^Ganlü^

gösterici, soylu Buddha, söyler misin yeryüzünde kaç çeşit keşiş vardır?

84- Buddha yanıtladı

Çunda, dört çeşit keşiş vardır, beş değil; onları sana açıklıyorum: Yolu kazanan, Yolu gösteren, Yolda yaşayan ve Yolda yürüyen.

85- Çunda;

Buddhaların söylediği bu Yolu kazanan kimdir? Yolu gösteren kişi nasıldır? Yolda yaşayan kimdir ve Yolda yürüyen kimdir, bunları bana açıklar mısınız?

>>> F.....r.l..

Şüpiieiei'ini yenmiş, acıdan kurtukmuş, Nibbâna'da naz bulan, açgözlülüğü bırakmış, insanlara ve tanrılara yol gösteren kişiyi Buddhalar, "Yolu kazanmış kişi" olarak tanımlarlar.

87- Bu dünyada Nibbâna'yı en soylu şey olarak bilen ve Dhamma'yı açıklayıp etrafı aydınlatan, şüpheleri yenmiş ve şehveti kovmuş ermişe, bu ikinci tip Bhikkhu'ya, "Yolu gösteren" denilir.'

88- Duyularını iyi kontrol eden, Dhamma'nın doğru yola lanmış sözlerine göre Yol'da yaşayan, düşünceli ve doğru Öğretiyi uygulayan üçüncü tip Bhikkhu'ya "Yolda yaşayan" denilir.

89- İyi davrananlar gibi giyinen, kazanç fırsatlarını kollayan, toplulukları rezil eden, dünyayı umursamayan, aldatıcı, denetimsiz, geveze kişi, sanki gerçek bir keşişmiş gibi Yolda yürür.

90- Bu dördünü bilen bilgi sahibi bir ev insanı, soylu Kişilerin öğrencisi bilge kişi, bunları bildiği zaman onun inancı asla azalmaz. Yolda yürüyenle yürümeyen veya saf olanla olmayan nasıl birbirine eşit görülebilir?

I. URAGAVAGGA, 8 (Mettasutta):

143- İyiliği aramakta ısrarlı olan ve huzura kavuşmayı isteyen kişi, becerikli, dürüst, vicdanlı, nazik konuşan, alçak gönüllü biri olmalıdır.

144- Doygun olan. tek tük işi olup kolayca geçinen, malı mülkü çok az, duyuları kontrollü, akıllı, ağır başlı ve açgözlülükle başka ailelere saldırmayan biri olmalıdır.

145- Başkalarının kendisini kınayacağı değersiz birşeyin peşinden gitmemeli. Tüm canlılar mutlu ve korkusuz olsun, hepsinin kalbi huzur içinde olsun!

146- Yaşayan varlıklar, zayıf ya da güçlü, uzun, büyük, orta,
- kısa, küçük veya geniş hepsi,

147- Görünen, görünmeyen, uzakta veya yakında yaşayan, doğmuş olan ya da doğmakta olan bütün canlılar mutlu olsun.

148- Kimse kimseyi aldatmasın, kimse kimseyi küçümsemesin, kimse kimseye öfkeyle veya darılmayla zarar vermek istemesin.

149- Bir annenin kendi yaşamını riske sokarak biricik çocturffi koruması gibiTKişi tüm canlılara sınırsız 5ır şefkat

beslemeli.

150- Onun geniş sevgisi tüm dünyayı sarmalı; yukarı, aşağı, çaprazlama, hiçbir engel olmadan, nefret olmadan, düşmanlık olmadan.

151- Uyanık olduğu sürece, yürürken, otururken, yatarken bu düşüncesini geliştirmeli; bu dünyadaki en soylu yaşamın bu olduğunu söylerler.

152- Yanlış görüşlere sarılmayan, erdemli ve anlayışlı, duyu zevklerine aldırış etmeyen kişi bir daha asla ana rahmi-

1. UKAvjAV'AvjLJA, il vVK.ayasuus./;

193- Yürürken olsun, dururken olsun, otururken veya yatar-ken olsun birisi eğer kasılır ya da gerinirse, bu vücudun hareketidir.

194- Vücutta kemik ve sinirler vardır; zar ve et ile sıvanmıştır, deri ile kaplıdır; öyle ki gerçekte ne olduğu görülmez.

195- Vücutta bağırsaklar, mide, karaciğer, sidik torbası, kalp, akciğerler, böbrekler ve dalak vardır.

196- Sümük, salya, ter, lenf, kan, eklemleri sağlayan sıvı, saf-
. ra ve yağ.

197- Bedenin dokuz geçidinden sürekli pislik atılır; gözün pisliği gözden, kulağın pisliği kulaktan.

198- Burnun sümüğü burundan akar, bazen ağızdan safra ve

balgam çıkarılır. Vücuttan da ter ve kir atılır.

199- Kafadaki boşluk yerde beyin vardır. Budala kişi cahilliğinden bedenini iyi bir şey olduğunu düşünür.

200- Vücut, şişmiş ve solmuş halde mezarlığa atıldığında, orada cansız yatarken, akrabaları onu daha fazla görmek istemezler.

201- Sonra vücut, köpekler, çakallar, kurtlar ve solucanlar, kargalar, akbaba ve Öteki hayvanlar tarafından yenilir.

202- Bu dünyada akıllı Bhikkhu, Buddha'nın sözünü dinleyerek vücudun ne olduğunu anlar çünkü onun gerçekte ne olduğunu görür.

203- Canlı beden neyse ölü beden odur, Ölü beden neyse canlı beden odur; kişi kendinin veya başkasının bedenine olan bağlılığı bırakmalıdır. '

204- Tutku ve bağlılıktan kurtulmuş olan bilge Bhikkhu, sonsuz huzur ve ölümsüz Nibbâna'ya kavuşmuş demektir.

205- Bu iki ayaklı, kötü koku taşıyan ve kirlilik dolu beden çeşitli yerlerinden salgılama yapar.

206- Böyle bir bedenle kişi kendinin üstün, başkalarının aşağı olduğunu düşünür; bu körlük değil de nedir?

II. ÇÛIAVAGGA, 15 (Hirisutta): '

-253-^Ben"Senin'dostıvnuffi~dediği4ıalde'Ut'anmazea-davfanvp-

dostunu küçük görüyorsa ve yapabileceği hiçbir işi yapmıyorsa sen onu "o benim dostum değildir" diye bil.

254- Arkadaşlarına güzel' ama boş sözler söylüyor, bu sözleri de yerine getirmiyorsa, akıllı kişi onu dost olarak tanımaz,

255- Sürekli bir gedik arayan ve hata bulmaya çalışan dostu olmayan bir kişinin göğsünde eğer bir kimse babasının göğsünde duran çocuk gibi durabiliyorsa, o kişi diğerlerinden ayırt edilemeyecek ölçüde bir dosttur.

256- İnsana 3 it bovsmdum t ta.sı.vi>rak ivi sonuçlarını biJdi&i

257- Sessizlik ve yalnızlığın tadını alan bir kimse, Dhamma'nın tatlılığını İçerek, korkudan ve kötülükten kurtulur.

II. ÇÛLAVAGGA, 16 (Mahâmalasutta):

Şöyle işittim:

Bir keresinde Kutlu Kişi, Ceta koruluğunda, Sâvatthi yakınındaki Anâthapindika manastırında kalıyordu. Şafak, sökerken oraya, tüm Ceta koruduğunu aydınlatarak görkemli bir tanrı çıka geldi; Kutlu Kişi'yi selamlayarak yanına oturdu. Tanrı, Kutlu Kİşi'ye şöyle seslendi:

258- Birçok tanrı ve insan mutluluk özlemiyle en büyük nime-tin ne olduğunu ararlar. Sence en büyük nimet nedir?

259- Buddha:

Budalalarla değil akıllılarla birlik olmak, onura lâıyk ki-

269- Bütün bu işleri yerine getiren kişiler yenilmez kişilerdir ve her yerde güvenle dolaşırlar; bunlar onların en büyük nimetleridirler.

II. MAHÂVAGGA,- 34 (Sallasırtta):

574- Bu dünyadaki ölümlüler için yaşam, nedensiz, bilinmez, kısa, sıkıcı ve acı ile kaplıdır.

575- Doğmuş olan canlılar için ölümden kaçış yoktur; yaşlılık çağma ulaşınca Ölüm bekler, canlıların böyle bir açmazı vardır.

nun gıoi GGgüüŞ olan necı canı oıum icniKCSiyic Karşı karşıya bulunur.

577- Çömleğinin yaptığı bütün çömlekler bir gün kırılır; ölümlülerin yaşamı da bundan farksızdır.

578- Genç olsun erişkin olsun, aptal olsun akıllı olsun bütün insanlar Ölümün gücüne yenik düşerler, hepsi de ölümlün kölesidirler.

579- Ölüme yenik düşenler öteki dünyaya giderler, baba oğlunu kurtaramaz, akrabalar da kendi akrabalarını kurtaramazlar.

580- Dikkat et, ağlaşan akrabaların önünden, çaresiz olan yakınları bir bir ölüme giderler; bu, mezbahaya giden öküzlerin durumuna benzer.

581- ölüm ve yok oluş bu dünyanın baş belasıdır; dünyanın

bu halini bilerek bilge kişi kedere kapılmaz.

582- Çünkü İnsanın ne zaman gelip ne zaman gittiğini bilemezsin, her İki ucu da göremezsin, boşa kederlenirsin.

583- Eğer aptal kişi kederlenip kendine zarar vererek bir şey elde edebiliyorsa, o zaman akıllı kişi de öyle yapsın.

584- Bir kimse ağlayarak ve kederlenerek akıl huzurunu kazanamaz; aksine katlanarak artar, bedeni acı çeker.

585- Kendi kendini yaralayarak zayıf ve solgun bir hale gelir; ölü artık kurtulmaz, ağlamalar boşunadır.

586- Kederi arkada bırakmayan kişi yalnızca daha çok acıya batmış olur; ölü için ağlayarak kederin gücüne yenik düşer..

587- Yaptıkları karşılığında hak ettikleri biçimde göçenlere bir bakî Canlılar ölümün pençesine düşmüş her yerde titriyorlar. '

588- İnsanların düşündüklerinden daha farklı şeyler olur ve o zaman hayal kırıklıkları da büyük olur; dünyanın hali böyledir.

589- Bir kimse yüz yıl, hatta daha fazla bile yaşasa, sonunda hısım akraba herkesten ayrılacak ve yaşamı bu dünyada ' bırakacaktır.

590- Bu yüzden bu kutsal sözleri duyan kişi, ağlamalarına bir son versin; ölmüş kişiye baktığı zaman "onu bir daha —hiç-göimeyeceğim-diye-düşünsün—

IV. ATTHAKAVAGGA, 40 (Guhattakassutta):

772- Bedenine yapışmış yaşayan insan çok kötülükle doludur, karanlığa gömülüdür; böyle bir insan dünyadan el etek çekemez çünkü bu dünyada tensel zevklerden vazgeçmek hiç kolay değildir.

773- Güdülerine göre herşeyi isteyen, dünya zevklerine zincirle bağlı insanlar için kurtuluş zordur; çünkü Önde ne var sonda ne var diye imrenirken başkaları tarafından kurtanlamazlar.

774- Açgözlülükle tensel zevklere kapılmış, kötülüğün içine dalmış insanlar, • acılara boğulduklarında şöyle feryat ederler: "Öldükten sonra bize ne olacak?"

775- Bu nedenle kişi dünyada kötü olarak bildiği şeyi iyi öğrenmeli, kötü olan şeyi uygulamamak, zira bilgiler "hayat kıسادır" derler.

776- Bu dünyada var olmak isteğiyle titreyen şu toplumu görüyorum. Onlar tekrar var olmak isteğinden kurtulamamış, ölümün ağzında ağlaşan zavallılardır.

777- Kuatmak üzere olan deredeki balıklar gibi bencillikle çırpınan şu İnsanlara bak; bunu gören insan varlığa bağlanmasın, bencillikten uzak dolaşsın.

778- Her iki uçtan da isteğini bastıran, açgözlülükten uzak olmayı kavrayan, kendisinin ayıpladığı hiçbir şeyi yapmayan bilge kişi gördüğü ve duyduğu şeylere bağlanmaz,

-729=-Ad-V.eJ3İçimi. bilerek,Jhiçbir~şey<^sahip~olmadanJvluni-

(Ermif) ırmağın karşısına geçsin; tutku oklarını söksün,
gayretli olsun, ne bu dünyayı ne de ötekini istesin.

IV. ATTHAKAVAGGA, 44 (Carâsutta):

804- Yaşam gerçekten kısadır, bir kimse yüzyıl yaşasa, bir
başkası daha da fazla yaşasa, yaşlılıktan mutlaka ölürlür.

805- insanlar bencillikten acı çekerler, sürekli endişe onları
öldürür, bu dünya hayal kırıklıklanıyla doludur, bunu
göreyerek kişi ev yaşamı sürdürmemelidir.

K(0)h- m.'km "nn bPn;:rırHr^d nive Hı i.ci! f,ni î öi i siirpre ni'im ovvtn
leyicisi. olmaz.

807- Uykusundan uyanmış kişi rüyasında gördüklerini nasıl
bir daha göremezse, öldükten sonra da kişi, sevdiği
kimseyi bir daha göremez.

808- Ünlü olmuş insanların adı duyulur ve kendileri de görü-
lür ama Öldükten sonra sadece İsimleri geride kalır.

809- Bencilliklerinin içindeki açgözlülük; keder, ağlama ve
hırstan ayrılmaz haldedir. Bu yüzden ermişler açgözlü-
lüğü bırakıp kurtuluş için dolanırlar,

810- Çünkü bir ermiş, bağımsız dolaşır ve aklını çileciliğe verir.
Onlar kendini yeniden yaşama vermemenin uygun ol-
duğunu söylerler.

811- Her şart altında bağımsız ermiş ne sevinir ne de üzülür.
Keder ve hırs, su nasıl yaprağa yapışamazsa, ona yapı-

812- Bir damla su veya daha çok su nasıl nilüfer çiçeğine yapışmazsa, bir ermiş de öyle görülen, duyulan, düşünülen hiçbir şeye yapışmaz.

813- Kötülüğü silkip atan kişi, görülen, duyulan, düşünülen bir şeyi daha fazla düşünmez; başka bir arınma yolu istemez çünkü o birşey için ne sevinir ne de üzülür.

IV. ATTHAKAVAGGA, 45 (Tissametteyyasutta):

814- Tissa Matteyya: • - •
Saygıdeğer kişi, cinsel İlişkiye düşkün kişinin durumu nedir, emirlerinizle çile yerinde bunu da öğrenelim?

815- Buddha:
Saygıdeğer Matteyya, cinsel ilişkiye düşkün kişi, yolunu şaşırmış bir kişidir; yanlış şeyle uğraşır, bu onun için açlıkla bin şeydir,

816- Daha önce yalnız gezen bir kimse kendini cinsel ilişkiye kaptırırsa, bu dünyada onu devrilmiş bir araba gibi aşâğılık, bayağı bir insan olarak çağırırlar.

817- Daha önce edindiği bütün onunu ve nâmı kaybolur; bunları kavrayan kişi cinsel ilişkiden vazgeçmelidir.

818- Sanki başkalarının ayıplayıcı konuşmalarını duymuş gibi üzülür, bir pinti gibi derin düşünceye dalıp kendi düşüncelerine yenik düşer.

--81^ -Sonra^başkalar-ınm-Gğretüefm

par; çok açgözlüdür ve yalanın içine battıkça batar.

- 820- Kendisine "bilge" denilen kişi bir çileci yaşamına başlar, sonra da cinsel ilişkiye yenik düşer, bu budalalığıyla acı çeker,
- 821- Bunun bir dert olduğunu kavrayan ermiş, bu dünyanın başından sonuna kadar çile yaşamını seçer, cinsel ilişkiye yenik düşmez,
- 822- Dünyadan el etek çekmeyi öğrensin, bu, soylu insanlar için en iyisidir. Bu yüzden ne kadar Nibbâna'ya yaklaşır)mî.s.r.l c\A r'ırjI<ür?. m n^H'in 'l'">i de
- 823- Tutkudan uzak dolaşan, tensel zevklere kapılmayan ermiş, ırmağın öbür yanma geçer; tensel zevklere bağlı canlılara imrenmez.

IV. ATTHAKAVAGGA, 50 (Çûlaviyûhasutta);

- 878- Kendi görüşlerine dayanarak bazı insanlar kendilerini uzman sanıp "o bunu anlar, şu Dhamma'yı bilir, bunu anlamaz, o mükemmel değildir" gibi laflar ederler.
- 879- "Karşımdaki aptal, cahil bir kişi" diye yarışircasına iddia ederler. Hepsi de kendisini doğru olarak öne sürüyorsa, bunlardan hangisi doğru öğretidir acaba?
- 880- Karşılarındaki Dhamma öğretisini onaylamayan kişi bir aptaldır, anlayışı kıttır, bir hayvandır; anlayışı kıt olanlara aptal denir, bunlar kendi görüşlerinden zerre dışarı çıkmazlar.

- 881- Onlar elbette ki görüşleriyle saflaşmış, anlayışı geniş, düşünmeyi bilen, ustalaşmış kişilerdir. Onların arasında bir tane bile anlayışı kıt olan yoktur, görüşleri mükemmeldir!
- 882- Aptallar birbirlerine "bu gerçektir diyemem" derler; onlar kendi görüşlerinin doğruluğuna inanırlar, başkalarını aptal ilan ederler.
- 883- Bazılarının gerçek dediğine bazıları yalan der ve böylelikle tartışırlar. Dilenci rahipler neden aynı şeyi söylemezler?
- 884- Çünkü gerçek tektir, ikincisi yoktur; bununla ilgili aklı başında kişiler birbiriyle tartışabilirdi; ancak onlar farklı olgulara dua ederler, o yüzden aynı şeyi söylemezler.
- 885- Tartışanlar neden farklı gerçekler öne sürerek kendilerini tek uzman olarak görürler? Birçok farklı gerçek işitilmedi mi veya onlar kendi gerçeklerini izlemiyorlar mı?
- 886- Bu dünyada ne farklı farklı gerçekler vardır, ne de ölümlülerde bilinç eksikliği; ama felsefi görüşlerini usavurdukları zaman iki Dhamma ortaya çıkar: Gerçek ve Yalan.
- 887- Görülen, işitilen şeylerde, erdem ve kutsallık konularında ve genel düşüncede her görüş diğerlerine yukarıdan baktığı için, kendilerinden emin, karşı tarafın aptal ve cahil olduğunu öne sürer.
- 888- Çünkü o kişi diğerini aptal sayar kendini akıllı. Kendin-

dur.

- 889- O kişi kendi görüşünde kstahtır, gururdan yoğunlaşmıştır, kendini mükemmel zanneder, onun felsefesi kutsal sıvıyla yağlanmıştır, bütünüyle geçerlidir.
- 890- Eğer biri diğerine göre aşağılıksa, o da ötekinin aşağılık olduğunu söyler; eğer biri bizzat mükemmel ve akıllı ise, ileciler arasında hiç aptalı yoktur.
- 891- Titthiya okulu mensupları "Dhamma ğretisi yayanlar yanlış, öğretileri kirli, kusurlu" derler sürekli, çünkü on-
- 892- Titthiyalara göre kendileri saftırlar, diğer öğretiler saf değildir. Onlar, en ince ayrıntısına kadar öğretilerini işlediklerini düşündüklerinden, kendi yollarının daha güçlü olduğunu sanırlar.
- 893- Kendi yollarının güçlü olduğunu söyleyerek karşı tarafı budala olarak görürler; rakipleri aptal ve kötü diye niteleyerek kendilerini didişmeye sevkederler.
- 894- Bu tavırda ısrar ettikleri sürece daha çok tartışma içine girerler, bu sert tutumu terk ettikleri zaman kimse tartışma için bir diğerini kışkırtmaz.

ABHĪDHAMMAPĪTAKA

| g ;

Budhistlerin "Üç Sepeklerinden üçüncüsü budur. Abhidhamma "Yüksek'Din" anlamına gelen bir sözcüktür. Bazen yanlışlıkla "Metafizik" diye çevrilir ama bununla bir ilgisi yoktur. Abhidhammapitaka, Suttapitaka'da yazılı olanlardan ne daha fazla ne de daha az bilgi içerir. İkisi arasındaki tek fark, Abhidhammapitaka'nın daha ayrıntılı, daha kuru olmasıdır; yoksa her ikisi de aynı bilgileri aktarırlar, Bu metinlerde Buddhiist terminoloji bir sözlük gibi İşlenir ve uzun eşanlamlılar sözlüğü verilir. Uzun sınıflamalar sıkıcı kategoriler yapılır. Yedi kitabı veya bölümü vardır:

1) DhammasamganĪ; "Dhammaların Özeti" anlamına gelir ve Dhammaların tanımlanması ve sınıflandırılmasını içerir. Bunlar adeta Budhistlerin "Psikolojik Ahlak El Kitapları"dır.

2) VĪbhāṅga: "Sınıflama". Bu birinci kitabı tamamlayan bir kitaptır. DhammasamganĪ'deki formül ve kategorilendirmeleri tekrarlar ve bunlara yenilerini eklerler.

3) Dhātukathā: "Elementlerin Sayışısı". 14 bölümlü, soru-cevap şeklinde, elementleri anlatan küçük bir kitaptır.

4) Puggalapannatti: "Bireylerin Tarif ve Tanımlaması", örneğin öfkeli insan nasıl olur veya kurnaz insan nasıldır? Bu kitabın birçok yeri Suttapitaka'nın bazı kitaplarıyla aynıdır.

5) Kathāvatthu: "Konuşma Konulan". Bu kitap, Buddhizmin tarihLaçışmdan_önemliBirKitapur_v

de, yazarı belirtilen tek kitaptır. Bunu, üçüncü Buddhist konseyinin başkanı Tissa Moggaliputta yazmış veya derlemiştir. Büyük olasılıkla bu î. Ö. 3- yüzyılda derlenmiş, ancak izleyen zaman içinde birtakım eklemelerle çoğaltılmış ve dine aykırı bilgilerin de yer aldığı bir kitap haline getirilmiştir.

6) Yamaka: "Çift Somlar Kitabı". Bütün soruların iki tür açıklaması yapılır. On bölümdür.

7) Patthânapakarana: "Nedensel ilişkiler Kitabı". Bütün kitap 24 çeşit nedenselliği araştırarak geçer: Maddesel ve ruhsal fenomenlerin arasındaki ilişki, nedensellik ilişkisi, subje ve objenin ilişkisi, yöneten ve yönetilenin ilişkisi, sınır birliği, bir arada var olma vs. gibi.

duyuiinaklaür. Birinci Buclîijst konseyinde (Vinayapitaka; Cullavagga XI) sadece Vinaya ve Dhamma'dan söz edilir, Abhidhamma'dan söz edilmez. Bu nedenle bu üçüncü sepetin yaşı ve güvenilirliği konusunda şüpheler vardır. Ama birçok Buddhist mezhebi bunları güvenle kullanmaktadır.

Başka Pali Metinler

"Efendim, kralia^

raz edecek olsa, hemen onu 'bu adamı cezalandırın' diyerek cezalandırırlar. Kral konuşması da işte böyledir."

"Saygıdeğer dostum, ben bilge kişiler gibi konuşacağım, krallar gibi değil. Siz saygıdeğer kişi, güvenle konuşunuz. Karşınızdaki bir rahip, bir çömez veya manastırın kapı bekçisiymiş gibi konuşunuz."

"Çok güzel efendim" diyerek sohbeti kabul etti.

Milindapanıta XXV, 1:

Kral Milinda, saygıdeğer Nâgasena'ya yaklaştı, yanında durup onu selamladı; dostluk ve nezaket gösterdikten sonra saygıyla yanına oturdu. Soylu Nâgasena da aynı şekilde saygı göstererek kral Milinda'nın kalbini kazandı.

Kral Milinda Nâgasena'ya şöyle sordu:

"Saygıdeğer kişiyi nasıl çağırabiliriz? Efendim, adınız nedir?"

"Efendim, ben Nâgasena diye çağırılırım. Benim keşiş dostlarım bana Nâgasena derler. Fakat anne ve babam bana Nâgasena'dan başka Sürasena, Vîrasena, Silhasena da derler. Bu bir göz önüne alma, bir terim, bir lakaptır; ayırt edici bir isimdir bu, çünkü bunda Benlik yoktur."

Kral Milinda konuştu:

"Efendiler, ey beş yüz Yunanlı ve siz seksen bin keşiş! Nâgasena 'bunda Benlik bulunmaz' diyor, Bunu benim kabul etmem mümkün müdür?"

Kral Milinda, bilge Nâgasena'ya yaptığı konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Saygıdeğer Nâgasena, eğer bu vücutta Benlik yoksa, o zaman keşislere gerekli şeyleri kim sağlıyor? Size giyecek, yiyecek, barınak ve hastalarınıza ilaç sağlayan kim? Bunlardan yararlanan kim? Yönergeleri koruyan kim? Kendini meditasyona

veren kim? Yolu, meyvelerini ve Nirvâna'yı gerçekleştiren kim? Yaşamı yok eden kim? Kendisine verilmeyeni alan kim? Ahlâksızlık yapan kim? Yalan söyleyen kim? Sarhoşluk veren içkileri içen kim? Beş büyük günahı işleyip bir sonraki Karma'yı hazırlayan kim? Bu duayımda ne iyilik var ne kötülük var. Ne iyi işleri yapan, yaptıran biri var ne de kötü işleri; ne iyi işlerin ne de kötü işlerin bir meyvesi var. Saygıdeğer Nâgasena, bir kimse bir keşişi öldürse bile katil sayılmıyor, keşişlerin de ne bir hocası, yol gösterecisi var ne de keşişlik kurumu. 'Benim keşiş dostlarım bana Nâgasena der' ne demektir soylu Nâgasena? Tanrı aşkına, Nâgasena bu saçlar mıdır?"

"Hayır, efendim."

"Vücuttaki kıllar midir⁷"

"Hayır efendim."

"Bu dişler mi Nâgasena'dır?"

"Hayır efendim."

"Bü deri, bu et, bu kemikler mi Nâgasena'dır?"

"Hayır efendim."

"Böbrekler, kalp, karaciğer, akciğer, dalak, erbezleri, bağırsaklar, kan, yağ, gözyaşları, sidik, kafadaki beyin vs. vs. mi Nâgasena'dır?"

"Hayır efendim."

"Peki biçim mi Nâgasena'dır?"

"Hayır efendim."

"Duygular mı Nâgasena'dır?"

"Hayır efendim."

"Algılar mı Nâgasena'dır?"

"Hayır efendim."

"Eğilimler mi Nâgasena'dır?"

"Hayır efendim."

"Bilinç mi Nâgasena'dır?"

"Hayır efendim."

^^

' "Peki biçim, duygu, algı, eğilim ve bilincin toplamı mı Nâgasena'dır?"

"Hayır efendim."

"Saygıdeğer kişi, size açıkça sormama rağmen karşımda Nâgasena'yı bulamıyorum. Doğrusu Nâgasena hoş bir ses. O halde Nâgasena olan ne? Nâgasena yoktur dediğin zaman yanlış konuşuyorsun, yalan söylüyorsun."

Bunun üzerine bilge Nâgasena kral Milinda'ya şöyle karşılık vermiş:

"Efendim, siz krallık yaşamına fazlasıyla alışık bir kimsesiniz. Bu öğle sıcağında eğer buraya sıcak kumların üstünde, çakılın taşın üzerinden yürüyerek gelseydiniz ayaklarınız acıyacak, vücudunuz yorulacak, zihniniz yorulacak ve keyfiniz kaçacaktı. Buraya yürüyerek mi geldiniz yoksa bir araçla mı?"

"Bilge kişi, buraya yürüyerek gelmedim, arabayla geldim."

"Efendim, madem buraya arabayla geldiniz bana arabayı tanımlar mısınız? Lütfen söyler misiniz araba araba oku mudur?"

"Hayır, saygıdeğer kişi."

"Araba dingil midir?"

"Hayır, saygıdeğer kişi."

"Araba tekerlekler midir?"

"Hayır, saygıdeğer kişi."

"Araba sandık mıdır?"

"Hayır, saygıdeğer kişi."

"Araba bayrak sopası mıdır?"

"Hayır, saygıdeğer kişi."

"Araba boyunduruk mudur?"

"Hayır, saygıdeğer kişi."

"Araba yularlar mıdır?"

"Hayır, saygıdeğer kişi."

'Araba-dürtm^sopasi-mıdır?-?—

• — — —

"Hayır, saygıdeğer kişi."

"Peki efendim, araba oku, dingil, tekerlekler, sandık, bayrak sopası, boyunduruk, yularlar ve dürtme sopasının toplamını arabadır?"

"Hayır, saygıdeğer kişi."

"O zaman araba oku, dingil, tekerlekler, sandık, bayrak sopası, boyunduruk, yularlar ve dürtme sopasının dışında bir şey mi arabadır?"

"Hayır, saygıdeğer kişi."

"Efendimiz, size açıkça sormama rağmen arabanın tanımını alamadım. O zaman araba sözcüğü yalnızca hoş bir ses. Bu durumda araba olan ne? Büyük kral siz yanlış konuşuyor, yanlış. "oy-"yorsunuz. i'icniim.. jîz çî turn .j.mu kii.î.SuMii kj.î.;>.l..ih/

• : seKSCİİ Üİİ Ke^İŞİ Knii çViiiında İXT, i);Vi,l geldim' diyor, ama 'arabayı tanımlayın¹ dediğim zaman bana herhangi bir açıklama yapamıyor Ne olur onun ne demek istediğini anlamama yardımcı olun?"

O böyle konuşunca beşyüz Yunanlı soylu Nâgasena'yı alkışladılar ve kral MiHnda'ya "lütfen cevap verin efendim" dediler.

Kral Miünda, bilge Nâgasena'ya şunları söyledi:

"Saygıdeğer Nâgasena, size yalan söylemedim. Araba sözcüğü nesneyi göz önüne alma, bir terim, bir lakaptır; ayırt edici bir addır, araba oku, dingil, tekerlekler, sandık veya bayrak sopası için bir isimdir."

"Çok güzel büyük kral. bir arabanın ne olduğunu anladınız, işte aynı bunun gibi, efendim, bana yöneltilen Nâgasena adı da nesneyi göz önüne alma, bir terim, bir lakap, ayırt edici bir addır; benim saçımın, vücut kıllarımın, tırnaklarımın, dişlerimin vs. vs. ve beynimin, duygularımın, algılarımın, eğilimlerimin ve bilincimin adıdır. Ama mutlak anlamda bir Benlik yoktur. Büyük kral, rahibe Vacirâ, Kutlu Kişi'nin önünde şöyle demişti:

Öğelerin birleşip bütün oluşturduğu
Ve adına 'araba' dedikleri gibi,
Öğeler birleşir, görüntü oluşturur
Ve biz ona 'varlık' deriz.

"Harika, bilge Nâgasena harika! Sen çok zeki ve hazır cevap birisin. Eğer Buddha sağ olsaydı seni alkışlardı. Aferin! Yanıtların zekiceydi, muhteşemdi, aferin!"

Sanskrit Buddhist Eserler

SANSKRİT DİLİYLE OLUŞTURULMUŞ BUDDHİST ESERLER

Palı diliyle oluşturulan zengin Buddhist Edebiyatı, Theravâdinler denilen mezhebe aitti. Başka mezhepler de Orta Hint lehçelerini ve kısmen de Sanskrit ile Orta Hint lehçelerini karışık olarak kullanarak eserler yaratmışlardır. Bu nedenle bu tür edebiyata belki de "Sanskritle karışık dillerin edebiyatı" demek daha doğru olur.

Bu edebiyatın büyük çoğunluğu, Sanskrit ve karışık Sanskritle yazılmış Hinayâna metinleri de bulunmakla birlikte, Mahâyâna'adır.

Hinayâna mezhebinin Sarvastivâda okulu kendisine Keşmir (anvhı-ıra (jmt asvh. Ttbei ve Çûvde mrafiar bulmuş i ve

2ik ki bütünüyle günümüze kadar ulaşmadı. Ancak büyüklü Küçük bir çok parçası çeşitli yollarla ele geçti. Hintli Panditler Çince ve Tibelçe öğrenip Sanskrit eserleri **bu** dillere çevirmişlerdi. Çinli gezgin Hsüan Tsang da Sanskrit öğrenmişti (Hâlanda ve Takshila'da birçok Buddhist üniversite vardı) ve Buddhist metinleri Çince'ye çevirmişti. Şimdi bazı Sanskrit eserlerin kaybolmuş asılları yerine bu çevirilere bakmak zorunda kalıyoruz. Bu eserlerin bir kısmı Hinayanacı bir kısmı İse Mahâyânacı'dır.

Buddhist Sanskrit eserler içinde en önemli Mahâvastu, Lalitavistara, Divyâvadâna, Buddhaçarita, Saddharmapundarika gibi eserlerdir. Bunun yanı sıra, bu kitaba sığdıramadığımız daha pek çok Buddhist eser bulunmaktadır- Bunlar diğerlerine göre daha önemsiz kitaplar oldukları için onları konu dışı bırakmayı uygun gördük.

Mahâvastu:

Hinayâna mezhebine ait önemli bir yapıttır. Mahâvastu Avadâna da derler. Kitap, Buddhizm'deki ilk hizip hareketlerin-

deri birinin sonucudur. Kendilerine "büyük topluluktan olanlar" anlamında Mahâsângiikalar diyenlerin bir kanadı olan Lokottaravâdinler'in bir tür Vinayapitaka'sıdır bu kitap. Lokottaravâdinler, yeryüzüne gelmiş tüm soylu Buddhaların yüzeysel bir dünya yaşamı sürdürdüğüne inanırlardı. Mahâvastu'nun içeriğinin büyük çoğunluğunu bu doktrinle uyum içinde anlatılan Buddha biyografisi oluşturur. Biyografinin içinde bol miktarda mucizelere yer verilmiştir.

Mahâvastu, önceki Buddhaların yaşamlarını anlatır. Tushita tanrılarının cennetinde Bodhisattva'nın kraliçe Mâya'nın karında doğmak üzere nasıl hazırlandığını, mucize eseri doğuşunu, evini terk edişini, Mara ile olan mücadelesini ve Bodhi ağacının altında aydınlanmış anlatır. Bunlar ilk iki bölümün konularıdır. Üçüncü bölümde ilk vaazlar ve manastır örgütü anlatılır, Örgüt kanunları sayılır, işte bu nedenle (yani Vinayapitalca'nın Mahâvagga'sma benzediği için) bir tür Vinayapitaka olduğu söylenir,

Mahâvastu'nun konusu Buddha biyografisi olmakla birlikte bu, karmaşık bir yapı içinde bulunduğundan kolayca seçilmemektedir. Eserde bulunan çok sayıda Câtaka ve Avadâna ile dinle ilgili Sutralar da konuyu bulandırmaktadır. Bazen bir Buddha yaşamı veya bir Câtaka, önce düzyazı sonra şiir olmak üzere, iki kere anlatılır. Bazı bölümler, Önemli farklarla birçok kez yeniden anlatılır.

Eserin dili karışık Sanskrit'tir. Şiirsel dilin kullanıldığı yerler daha eski bir dil özelliği gösterir. En eski gelenekleri ve en eski metinleri İçermesi açısından Mahâvastu çok önemli bir eserdir. Bunlar Pali dinsel metinlerinde de görülen Özelliklerdir.

Mahâvastu, Paliceleriyle ortak olan ve olmayan birçok Câtaka ve Avadâna öyküsünü içeren bir hazine gibidir. Bazı anlatımlar ise Bralimanik Purânalara andırır. Örneğin Mahâvastu'nun başlangıcında yer alan cehennem betimlemeleri tıpkı Mârkandeya Purâna'dakilere benzer. Aslında eserin genelinde

Purânalara benzer bir rıh vardır.

Mahâvastu'nun tam yazılış tarihi net olarak söylenemez. Eserin çekirdeği I. Ö. 2. yüzyıla kadar geri giden bir eskiliğe sahiptir. Bu çekirdek etrafına zamanla yapılan birikimlerle eser 1. S. 4. yüzyıla kadar genişletilmiştir; hatta daha sonra, bile bazı eklemelerin yapılmış olması muhtemeldir.

Lalita Vis tara:

Bu eser oldukça gizli Mahâyâna metinleri olan Vaipulya Sūtralardan ("Büyük Uzunluktaki Konuşmalar) biridir. Lalita Vistara (Eğlencenin Ayrıntılı Anlatımı) denilmesinin nedeni ise,

İçin giriş bölümünde de Öucidha, olağanüstü güçlere sahip gök-sel bir yaratık olarak gösterilmiştir. Tıpkı Pali metinlerinde olduğu gibi "şöyle işittim" diye başlar. Ancak Pali metinlerinde Buddha'nın çevresinde birkaç mürit, en fazla beşyüz keşiş vardır. Bu eserde ise görkemli Buddha'nın etrafı 12.000 keşiş ve 32.000 Bodhisattva ile çevrilidir.

Buddha karanlıkta oturmuş meditasyon yaparken saçının bir parçasından çıkan bir ışık gökyüzüne, tanrıların ülkesine gider. Tanrılar, hayretler içinde kalırlar, hemen koşup Buddha'nın ayaklarına kapanırlar. Bu dünyanın kurtuluşu için Lalita Vistara'nın açıklanması gerektiğini söylerler, Önceki Buddhaların açıklamış olduğu bu metni öve öve bitiremezler. Bu uzun girişten sonra eserin gerçek konusu gelir. Bu da gene Buddha'nın biyografisidir. Sanskrit ve karışık Saiskritle yazılmıştır,

Lalita Vistara'nın ne zaman yazıya çevrildiği tam olarak bilinmez. 1. S. 1. yüzyılda Çince'ye çevrildiği sanılırdı ama bunun kesin olmadığı anlaşıldı. Tibetçe'ye yapılan çeviri de 9- yüzyıla aittir. Cava adasındaki Borobudur'da bulunan Buddhist tapmağını süsleyen sanatçılar bu eseri biliyordu ve ondan yararlan-

mışlardı. Bu tapınağın tarihi de L S. 850-900 civarındadır.

Lalita Vistara hem dinler tarihi hem de edebiyat tarihi açısından çok önemli bir kitaptır.

Buddhaçarita:

Şair Aşvaghosha'nın en ünlü eseridir. Kâlidâsa'ctan önce yaşamıştır ve yaşamı üzerine fazla bir bilgi yoktur. Olasılıkla Brahman bir aileden gelen, dinsel yanından çok sanatçı yanı ağır basan bir kişidir. Çin ve Tibet kaynaklarına göre hükümdar Kanışka'nın (12. yüzyıl) çağdaşıdır. Doğum yeri Sâketa, Benares veya Paina'dır. Önceleri Buddhizmin Sarvâstivâda okulundan iken sonradan Malıyanaa olmuştur. Çok iyi bir müzisyendir.

Aşvaghosa, Buddhaçarita'da doğumundan Ölümüne kadar Bucldba'nın yaşamını anlatır. Bu anlatımda destansı ve akıcı bir dil kullanmıştır. Ayrıca Buddha ile ilgili olarak anlatılan mucizelere fazla yer vermez. Eser Çince ve Tibetçe'ye çevrilmiştir. 1892'den sonra Avrupa dillerine yavaş yavaş çevrilmeye başlanmıştır. Çince ve Tibetçe çevirilerde 28 bölüm vardır; Sanskrit metinde ise 17 bölüm bulunmaktadır. Bu 17 bölümün de ilk 13'ü eski, orijinal metindir. Geri kalan bölümleri Amritânanda 19. yüzyıl başında tamamlamıştır.

Aşvaghosha'nın anlatımı çok güzeldir ve bu yüzden Buddhaçarita bir Mahâkâvya (Büyük Şiirklir. Râmâyana'nın yazarı Valmîki, Aşvaghosha'dan önce yaşamıştır. Bu İki şair, Kâklâsa ile birlikte, ölçülü bir süsleme sanatının (Alamkâraşatra) öncüleri olmuşlardır.

Buddhaçarita V:

1- Şâkya kralının oğlu olarak, herkesi ayartan duyu nesnelere tarafından ayartılmasına rağmen o, kalbine zehirli
--- bi^e^aplaömiş^^as^

Purânalara benzer bir rıhı vardır.

Mahâvastu'nun tam yazılış tarihi net olarak söylenemez. Eserin çekirdeği **t. Ö.** 2. yüzyıla kadar geri giden bir eskiliğe sahiptir. Bu çekirdek etrafına zamanla yapılan birikimlerle eser 1. S. 4. yüzyıla kadar genişletilmiştir; hatta daha sonra, bile bazı eklemelerin yapılmış olması muhtemeldir.

Laîta Vistara:

Bu eser oldukça gizli Mahâyâna metinleri olan Vaipulya Sûrılardan (Büyük Uzunluktaki Konuşmalar) biridir. Lalita Vistara ('Eğlencenin Ayrıntılı Anlatımı.) denilmesinin nedeni ise, Rüdi'Hvi'nü"! bn dîir-iyîrîdr-iki yn^tti?n?n vç> yaddan. işlerin onnn eğlencesi o!düğuaa (Laliu; İğluii^c/ öac ^ihiffc^iiviciidii. Ma- ten giriş bölümünde de **Buddha**, olağanüstü güçlere **sahip gök-** sel bir yarank olarak gösterilmiştir. Tıpkı Pali metinlerinde olduğu gibi "şöyle işittim" diye başlar. Ancak Pali metinlerinde Buddha'nın çevresinde birkaç mürit, en fazla beşyi'iz keşiş vardır. Bu eserde ise görkemli Buddha'nın etrafı 12.000 keşiş ve 32.000 Bodhisattva ile çevrilidir.

Buddha karanlıkta oturmuş meditasyon yaparken saçının bir parçasından çıkan bir ışık gökyüzüne, tanrıların ülkesine gider. Tanrılar, hayretler içinde kalırlar, hemen koşup Buddha'nın ayaklarına kapanırlar. Bu dünyanın kurtuluşu için Lalita Vistara'nın açıklanması gerektiğini söylerler, Önceki Buddhaların açıklamış olduğu bu metni öve öve bitiremezler. Bu uzun girişten sonra eserin gerçek konusu gelir. Bu da gene Buddha'nın biyografisidir. Sanskrit ve karışık Sanskritle yazılmıştır.

Lalita Vistara'nın ne zaman yazıya çevrildiği tam olarak bilinmez. 1. S. 1. yüzyılda Çince'ye çevrildiği sanılırdı ama bunun kesin olmadığı anlaşıldı. Tibetçe'ye yapılan çeviri de 9. yüzyıla aittir. Cava adasındaki Borobudur'da bulunan Buddhist tapınağını süsleyen sanatçılar bu eseri biliyordu ve ondan yararlan-

mışlardı. Bu tapmağın tarihi de I. S. 850-900 civarındadır/

Lalita Vistara hem dinler tarihi hem de edebiyat tarihi açısından çok önemli bir kitaptır.

Buddhaçarita:

şair Aşvaghosha'nın en ünlü eseridir. Klidsa'dan önce yaşamıştır ve yaşamı üzerine fazla bir bilgi yoktur. Olasılıkla Brahman bir aileden gelen, dinsel yanından çok sanatçı yanı ağır basan bir kişidir. Çin ve Tibet kaynaklarına göre hükümdar Kanışka'nın (2. yüzyıl) ağdaşıdır. Doğum yeri Sketa, Benares veya Patna'dır. Önceleri Buddhızmın Sarvstivda okulundan iken,sonradan Mahayanaa olmuştur. Çok iyi bir müzisyendir.

/ Aşvaghosa, Budchaarita'da doğumundan ölümüne kadar Buddha'nın yaşamını anlatır, Bu anlatımda destansı ve akıcı bir dil kullanmıştır. Ayrıca Buddha ile ilgili olarak anlatılan mucizelere fazla yer vermez. Eser Çince ve Tıbete'ye çevrilmiştir. 1892'den sonra Avrupa dillerine yavaş yavaş çevrilmeye başlanmıştır. Çince ve Tıbete çevirilerde 28 bölüm vardır; Sanskrit metinde ise 17 bölüm bulunmaktadır. Bu 17 bölümün de ilk 13' eski, orijinal metindir. Geri kalan bölümleri Amritnanda 19- yüzyıl başında tamamlamıştır.

Aşvaghosha'nın anlatımı çok güzeldir ve bu yüzden Budchaarita bir Mahkvya (Büyük şiir)dir. Rmyana'nın yazar Valmiki, Aşvaghosha'dan önce yaşamıştır. Bu iki şair, Klidsa ile birlikte, ll bir süsleme sanatının (Alamkraşastra) ncleri olmuşlardır.

Buddhaçarita V:

- 1- şkya kralının oğlu olarak, herkesi ayartan duyu nesnelere tarafından ayartılmasına rağmen o, kalbine ehirli

kaptırmadı.

- 2- Sonra birgün çevresi babasının değerli vezirleri ve dostlarıyla dolu olarak, babasının izniyle huzur bulmak için ormana gitti.
- 3- Zillerle, altından gemi ve altından koşu takımıyla donanmış sevgili atı Kamthaka'ya binerek, kuyruklu yıldız binmiş ay gibi Öne fırladı.
- 4~ Ormanın ve oradaki güzelliklerin özlemiyle gitti ve ormanın dışında bir yere vardı. Orada sabanla sürülmüş ve sudaki dalgalar sibi çizgi çizgi olmuş bir arazi parçası vardı.
- 5- Sabanla yarılmış taze çimleri, kırılmış yumurtaları ve öldürülmüş böcek yavrularını görünce, sanki kendi kanından canından kişilerin katlini görmüş gibi derinden üzüldü.
- 6- Sonra toprağı süren, çamur, güneş ve rüzgârdan tenleri kavalmış insanları, onların ağır yük çeken zavallı hayvanlarını görünce, soylular soylusu kişinin merhameti doruk noktaya çıktı.
- 7~ Keder içinde atından İndi ve yavaşça yere bakarken doğumu ve dünyanın yıkıcılığını düşünüp üzüldü ve "gerçekten çok yazık" dedi.
- 8- Sonra yalnız başma kalıp düşünmek isteğiyle beraberindeki insanları durdurdu; kendisi ıssız bir noktada bulunan ve rüzgârdan yaprakları titreyen güzel bir gül ağacının altına yaklaştı.

- 9- Orada, yapraklarla kaplı yere oturdu; taze çimler mücevher gibi parlıyordu. Dünyanın başlangıcı ve sonu üzerine düşündü ve sağlam düşünce yolunu keşfetti.
- 10- Sağlam düşünce yolunu yakalar yakalamaz dünyasal nesnelere ve yok oluşa bağlı istek ve benzeri kederlerden sıyrılıp, kötülükten uzak, sakin ve tartışmacı İlk tasarımlarını elde etti.
- 11- Kurtuluştan çıkan en yüksek mutluluğa ulaştınca, dünyanın akışını İyice kavrayarak şöyle derin düşünceye daldı:
12- "Ne acı bir şey ki insanoğlu güçsüz bir canlı olarak hastalık, yaşlılık ve ölümün esiri olduğu halde, tutku ve cehaletten körleşmiş olarak kendisiyle aynı şartlardaki hemcinslerine nefretle bakar."
13- "Eğer böylesi bir insana karşı ben de nefret duyacak olursam, benim gibi en yüce saygıyı duyan bir kimseye bı yakışmayacak ve doğru olmayacaktır."
14- Hastalık, yaşlılık ve ölümün yıkıcılığı üzerine böyle düşününce bütün yaşam sevinci, gençliği, enerjisi bir anda tükendi.
15- Sevinmedi, vicdan azabı duymadı; tereddüt ve tembelliğe kapılmadı, uyku uyumadı; isteğin çekiciliğine kendini kaptırmadı; nefret etmedi, kimseye tepeden bakmadı.
16-

BUDDHİST TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Abhidhamma: "Dhamma'nın Ötesi" anlamına gelir. Dinin ileri ve felsefi bilgilerini içeren kitaplarına Abhidhamma Pitaka adı verilir.

Âçariya: (Skr. Âçârya).Hoca, öğretmen.

Adhamma: (Skr. Adharma) Dhamma'nın tersidir, yani yanlış, kötü, ahlaksız ve keder verici olan.

Anatta: "Tözsüzlük" yani ruhun olmaması (Skr. Anâtman). Buddha'ya göre insanda bir aklı yoktur.

Anicca: (Skr. Anîtya) Sürekli olmayış, devamsızlık, değişim. Var olmanın üç işaretinden biridir,

Arahant: (Skr. Arhat) Saygıdeğer kişi. Bütün bağlardan kurtulmuş, Nibbâna'yı realize etmiş ve yeniden doğuşlardan kurtulmuş kişi.

Ariyaşaça: (Skr. Âryasatva) Soylu Gerçek. Dört soylu gerçek vardır, -

Attâ: (Skr. Âtman) Benlik, ego, ruh.

Avicca: (Skr. Avidya) Bu dünyadaki her türlü kötülüğün başı yani "Cehalet". 12 Nidana'dan birincisi, 10 bağdan sonuncusu.

Avihimsâ: (Skr. Ahimsâ) "Şiddetsizlik". Yaşamın ve canlıların her türlüşüne duyulan sevgi, hoşgörü ve onlara yaşama hakkı tanıma,

Biaışacyagam: "Tıp Doktom". Buddha'ya, insanlığı hastalıktan kurtardığı için verilen bir isim.

Bhante: "Saygıdeğer efendim" anlamında bir hitap biçimi.

Bhava: Varlık, var olma.

Bhikkhu: (Skr. Bhikshu) Theravada okuluna ait Buddhist keşiş. Bayan keşişlere Bhikkhuni denir.

Bodhi: Aydınlanma, bilgelik. Buddha'nın altında aydınlandığı ağaca da o nedenle Bodhi (veya Bo) ağacı adı verilir.

Buddha: "Aydınlanmış, Uyanmış, Fark etmiş kişi". Bıdhd eyleminden türeyen sözcük Siddharta Gautama'nın lakabı olmuştur.

/ ' — * . V^I Cİ.U^ İTO AKİ.VI

^al alıa. x^i^iiljv vv,

Cataka: "Doğuş Öyküleri". Buddha ile ilgili 550 mitolojik masal.

Çctâna: İrade.

Deva: Tanrı, göksel varlık.

Dhamma: (Skr. Dharma) Kanun, erdem, öğreti, disiplin, töre, din gibi pekçok anlamı içeren bir sözcüktür, Buddhistlerin üç cevherinden biri (diğer ikisi Buddha ve Sangha).

Dhammaçakka: (Skr. Dharmaçakra) Erdem çarkı, erdem tekerleği.

Dhyâna: Trans hali, yüksek meditasyon.

Dukkha: (Skr. Duhklıa) Acı, keder, mutsuzluk, geçicilik, boşluk anlamlarını içeren bir sözcük. Buddha'ya göre yok edilmesi gerekir. Var oluşun üç İşaretinden biri (diğer ikisi Anicca ve Anatta).

Ehi passika; "Gel ve gör", Buddha'nın öğretim tekniğini açıklayan cümledir.

Binayana: Buddhîzmin ilk mezheplerinden biri. "Küçük Araç" anlamına gelir. Dar alanda uygulanan sıkı disiplinle daha az ve öz kitlenin kurtuluşu için çalışır.

İndriya: Duyu, duyu organı. -

Kamma: (Skr. Karma) Eylem. Etki-tepki hareketini oluşturan her tür eylemdir. Yeniden doğuşlar buna bağlıdır.

Kamna: "Merhamet". Canlılara duyulan saf acıma duygusu.

Kshatriya: Asker sınıfı. Hint kast sisteminde Bralımanlardan sonra ikinci sırada yer alır.

Lobha: istek, açgözlülük. Tüm acılara neden olan duygu.

Macchimâ patipadâ: (Skr. Madhya Patha) Orta Yol.

Magga: (Skr. Mârğa) Yol.

Mahâyana: "Büyük Araç". Buddhizmin Kuzey (Tibet, Moğol, Çin, Kore, Japonya) okuludur. Birçok biçimi ve dalı vardır.

Mâra: Kötülük ve ölümün mitoslaşmış hali. Buddha'yı yolundan döndürmeye çalışmış ama başaramamıştır.

Moha: Cehalet, hayal, ilizyon.

Nâma-rûpa: Ad ve biçim. Düşünsel ve fiziksel enerjiler.

Nibbâna: (Skr. Nirvâna) Buddliizm'de kurtuluş durumu. Her türlü bencil isteğin yok edilip, her türlü bağm kopartıldığı, saflaşma ve Mutlak Gerçeğin kavrandığı an,

Nikâya: Birikim.

Nipâta: Bölüm. Belirli kitapların bölümleri.

Nirodha: Kesilme, yok etme (Dukkha'nın yok edilmesi).

Pannâ: Akıl, bilgelik,

Paramattha-. (Skr. Paramârtha) Mutlak Gerçek.

Parînibbâna: (Skr. Parinirvâna) Buddha'nın (veya bir Arhat'm) son ölüşü. Bütünüyle sönüş.

Pâtimokkha: Buddhist keşişleri birbirine bağlayan bağ,

Pratitya samutpada: Nedenli oluşum yasası. Buddha'nın çok. önem İkdüşünce-taşlardm an^biridir-.

Râga: Şehvet, istek, aşk.

Kupa: Biçim, madde.

Saçça: (Skr. Satya) Gerçek.

Saddha: (Skr. Şraddha) Güven, inanç.

Samâdhi: Yüksek meditasyonla ulaşılan konsantrasyon durumu; zihin disiplini.

Samsâra: Doğum-ölüm döngüsü. Dünyasal varlığımız. Nirvâna'nın tersi.

Samudaya: Dukkha'nın kaynağı veya doğuşu (ikinci soylu gerçek).

Sangha: Buddhist rahip Örgütü. Buddha ve Dhamma ile birlikte üç mücevheri oluşturur.

SiivKiiapaOa; ijuciGüiSt Keşişieiiii uyması gereken on emir,

Sua: (Skr. Şıla.) ferdem.

Stupa: Geniş bir tümsek biçiminde, Buddlüzime ait rölyeflerin bulunduğu dinsel yapı.

Sukha: Mutluluk, rahat.

Sutta: (Skr. Sûtra) "İplik" anlamındaki bu sözcük, ipliğe benzetilen cümlelerin oluşturduğu örgüye benzeyen dinsel kitapları anlatmak için kullanılmıştır; konuşma, vaaz.

Şakyamuni: Buddha'ya verilen isimlerden biri (Şakya boyundan olduğu için),

Şüdra: Hint kast sisteminde dördüncü ve en alt sınıf.

Şünya: Boşluk, boş. (1. yüzyıla Nagarcuna'nın Buddhacılığına eklediği bir terim).

Tanha: (Skr. Trishna) Susuzluk. Yaşama karşı duyulan aşırı istek. Yeniden doğuşların nedeni bu susuzluktur.

Tantra: Hinduizme ait bir mezhep veya okuldur. Mahayana Buddhîstleri bunun etkisinde kalarak Tantrik Buddhizmi oluşturmuşlardır.

Tathâgata: "Gerçeğe Varmış" anlamında Buddha'ya verilen isimlerden biridir.

Theravada: Güney Buddhizmine ait Eskilerin (Thera) Öğretile-ri, (Seylan, Burma, Tayland, Laos, Çittagong'da).

Tipitaka: (Skr. Tripitaka) Üç kitap, üç sepet, Vinayapitaka, Sut-tapitaka, Abhidhammapitaka.

Uposatha: Keşişlerin işledikleri suçu itiraf ettikleri bir Buddhist töreni.

Vacrayana: Buddhizmin "Elmas Araç" anlamına gelen yolu.

Vagga: Bölüm veya alt bölüm,

Vaişya: Hint kast sisteminde üçüncü sırada yer alan çiftçi ve tüccar sınıfı.

Vedanâ: Duygu, his.

Vinaya: Pali dinsel metinleri olan üç Pitaka'dan biri. Sangha ör-gütünün kurallarını içerir.

KAYNAKLAR

- Andersen, Dines, A Pali Glossary, (II Cilt), Leipzig, 1905-1907.
- Boisselier, Jean, The Wisdom of The Buddha, Thames and Hudson, London, 1993-
- Buddhist Mahâyâna Texts, Trans, by E. B. Coweli, Part I (The Buddhacarita of Asvaghosha); F. Max Müller, J. Takaku-su Part II, SBE, Motilal Banarsidass, Delhi,. 1968.
- Buddhist Suttas, Trans, by T. W, Rhys Davids, SBE, Motilal Banarsidass, Delhi, 1968.
- Budizm ve Felsefe, (Çev: S. Özbudun), Süreç Yayıncılık, İstanbul, Ocak 1985-
- Coomaraswamy, Ananda K., Hinduism and Buddhism, Muns-hiram Manoharlal, Delhi, 1986.
- Conze, Edward, A Short History of Buddhism, One World, Ox-ford, 1993-
- Çağdaş Kemal, Hint Eski Çağ Kültür Tarihine Giriş, AÜ Basıme-vi, Ankara, 1974.
- Çağdaş, Kemal, Reformcu Yönleriyle Buddha ve Aşoka, AÜ, Doğu Dilleri, Cilt I, sayı 4, Ankara, 1970.
- Dhammapada, Trans: by Dr. P. L. Vaidya, (Pali Metinle), Poo-na, 1934.
- Fisler, Robert E., Buddhist Art and Architecture, Thames and Hudson, London, 1996.
- Gethin, Rupert, The Foundations of Buddhism, Oxford Uni-
: vesty-P-r-essyG-xfoFd—1-998: ——— —: —

- Güngören, İlhan, Buda ve Öğretisi, Yol Yayınlan, İstanbul, 1981.
- Humphreys, Christmas, Buddhism, Penguin Books, London, 1951.
- İtil, Abidin, Buddha Tanrısı Reddetmiyor mu?, AÜ, İlahiyat Fak. Derg., Cilt, 11, Ankara, 1963.
- Kaya, Korhan, Hintlilerde Tanrı, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1998.
- Monier-Williams, Sir Monier, A Sanskrit-English Dictionary, Motilal Banarsidass, Delhi, 1990 (İlk baskı 1899).
- Nivedita, Sister, Coomeraswamy A. K., Hindus and Buddhists, Myths and Legends, London, 1994.
- Paul, Pushpesh, Buddhism, Tiger Book international London, 1997.
- Rahula, Walpola, What The Buddha Taught, Oneworld, Oxford, 1959.
- Ruben, Walter, Buddhizm Tarihi, Çev: A. İtil, Ankara, 1947.
- Ruben, Walter, Budizma'mn Menşei ve Özü, AÜ, DTCF Dergisi Cilt'l, sayı 5, Ankara, 1943.
- Schumann, H. W., The Historical Buddha, Arkana, Penguin Books, England, 1989.
- Shearer, Alistair, Buddha, Thames and Hudson, London, 1997.
- Störig, H. j., İlkçağ Felsefesi (Hint, Çin, Yunan) Çev: Ö. C. Güngören, Yol Yayınlan, İstanbul, Nisan 1994,
- The Dhammapada, Trans, by F. Max Muller, SBE, Motilal Banarsidass, Delhi, 1968.
- The Saddharma Pundarika, Trans. By H. Kern, SBE, Motilal Banarsidass, Delhi, 1968.
- Traditional India, Edited by O. L. Chavarría-Aguilar, Prentice Hall, Englewood Cliffs, USA, 1964.
- Vajirâ, Sister, The Sutta-Nipâta, Part I-II, Maha Bodhi Society, Sarnath, 1941,1942. T
- Vînaya Texts, (I, II, III). Trans, by T. W. Rhys Davids, H. Olden-

- berg, SBE, xMotilal Banarsidass, Delhi, 1968, 1969.
- Warren, H. Ciarke, Buddhism in Translations, Harvard University Press Cambridge, Massachusetts, 1947.
- Winternitz, M., A History of Indian Literature, Vol. II, University of Calcutta, 1933.
- Yutang, Lin, The Wisdom of China and India, Random House, USA, 1942.

Bir Hint Klasığı

Yirmi Beş

Bir çerçeve öykü içinde • ulaşmıştır, soccaccio'da,
birçok öykü veya masa! j crimm Kardeşlerde ve
yaratma geleneği i Thomas Mann'da bu
Hintlilere özgüdür. j öyküler parça parça
Hortlağın Yirmi Beş | yeniden yaşam
öyküsü (vetalapançavim-1 bulmuştur. Bu etklenişler
şati) de bu tür serilerden rastlantı değildir. Hayal
birdir. Hortlak gücünün bu kadar
öykülerinden bazıları, cömertçe sergilendiği,
tarihsel dönemlerde eğlendirici biimeceerie
İstanbul'a kadar taşınmış, doiu bir başka Öykü serisi,
buradan da Avrupa'mn herhalde bir daha
usta kalemlerine yaratılmamıştır.

Hint

Sanskritçe'den çeviren ve Derleyen
Kor han Kaya

Her ulusun, kendine özgü | Mesnevi'sindeki "Aslanla
bir masa! edebiyatı var. Bu | Tavşan" öyküsünün ya da
masal birikimieri, diğer | La Fontaine'le, Grimm
ulusiarm etkileşimleri ile bir | Kardeşlere ait bilinen bir
parça değişim ve renklilik | masalın, hatta Nasrettin
gösterebiliyor Hint masal | Hoca'dan bir fıkranın,
edebiyat!, bu değiştirme ve | gerçekte Hint kökenii
renk katmada en önemli | olduğunu görürseniz
unsurların başında geliyor, j | şaşırmanın.

Pançatantra, : Günümüzde de güncelliğini
Kathasaritsagara, hiç yitirmemiş olan,
Vetalapancavimşati ve anlatılması çok güç olay ve
benzeri masal serilerinden: durumları, sade, eğlenceli
türeyen pek çok Hint ve etkileyici biçimde
masalı, Avrupa ve Türk anlatan bu masal ve
masal edebiyatına çeşitli öyküleri kullanmaktayız.
yollardan, türlü türlü Bunun için dünya, Hint
biçimlerde girmiştir. Bugün. Kültürü'ne çok şey
bir İstanbul masasının veya borçludur.
Meviana'nın

Korhan Kaya

Hint Mitolojisi Sözlüğü

Hint Mitolojisi Sözlüğü, engin bir mitolojinin başlıca tanrılarını, kavramlarını, kaynaklarını, öyküleri, temelleri, çerçeveleriyile birlikte sunuyor. Özgün Sanskrit kaynaklarından derlenmiş örnek parçalarla,

terimlerle özel adların özgün dildeki okunuşlarını titizlikle yansıtan çeviriyazısıyla sağlam bir başvuru kitabı niteliği taşıyan bu yapıt Hint mitolojisini bütün boyutlarıyla kavramının yolunu açıyor.

Kor han Kaya

**Hint
Türk
Avrupa
Masalları**

Hazırlanıyor..

Wendy
Doniger
O'Flaherty

Hindu Mitolojisi

Hindu mitolojisinin yetmiş beş kaynak mitosundan oluşan bu derleme Vedalar'daki (yaklaşık İ. Ö. 1200) yılanödüren Indra'dan ortaçağın tanrılar topluluğuna dek klasik Hint kaynaklarının geniş oylumunu kapsıyor.

Burada anlatılan Hindu tanrılarıyla cinlerinin öyküleri, eski Hint

rahipleriyle ozanlarının doğaötesi içgörülerini canlı simgelerle dile getiriyor.

Geleneksel yaşam ile ölümler izlekleri serilmeyen pek çok karmaşık çeşitlemeyle örülerek Hint mitolojisinin aşağı yukarı üç bin yıllık gelişiminin rengârenk görüntüsü sunuluyor.